

IO. CHRISTOPH. PÜRCKHL,
RATISBONENSIS
IVRIS VTRIVSQUE LICENT.

DE
COMMISSARIO
IMPERIALI
IN
CAVSSIS IVSTITIAE.

Bon
Kays. Commissarien
In Justiz-Sachen.

I E N A E,
APVD IOH. CHRISTOPH. CROEKERV MDCCLXXX.

PRAEFATIO EDITORIS.

PRaefens, quod tibi trado opusculum, IO. CHRISTOPH. PÜRCKHL, sub praefidio IO. VOLCKM. BECHMANNI, Antecessoris quondam Ienensis, pro licentia summos in utroque iure capeffendi anno 1685. edidit. Nota est eius disputatio, quam sub praefidio Lynckeriano de Commissario Imperiali ad Negotia Status habuit idem PÜRCKHL. Et frustra sunt illi, qui eam, quam modo dixi, dissertationem, et hanc, pro vna eademque habent. Sed res ipsa docet, quod duae hae dissertationes sunt plane diuersae. Id quod monendum duxi. Vale, et meo instituto faue.

AVSPICIIS TER SANCTI NVMINIS.

§. I.

De nomine Commissarii cum iam in nostra dissertatōne de Commissario ad negotia Status solliciti fuerimus, actum hic non agimus. Nam & alioquin ociosa ea diligentia, quae, ubi de re constat aut agendum, in expositione vocabulorum nimis scrupulose haeret. Vnde & ea improbat^{ur} Impp. in l. 2. §. 1. de Const. pec. & l. 2. C. comm. de Leg. Id autem necesse est, quod Commissarii nomine hic nobis Delegatus veniat, non quidem veteri significatu, & si velis ἀρχιβαλογῆν, ^{a)} sed vulgari,

A

stylo-

a) Sic enim Delegati appellatione Commissarius non exhauritur, si nimirum hic in vniuersum spectetur; ne quidem in causis iustitiae. Nam prout perraro ab Aula imperiali, (nunquam a Camera,) ad integram decidendam causam, sed tantum ad vnum alterumue actum Commissarii denominantur, sic etiam quandoque a Principibus & Statibus Imperii in suis territoriis perpetui s.

styloque moderno, quo etiam nonnunquam Depu- tatus

ordinarii constituti reperiuntur, qui eo ipso, quod tales sunt. (vnde etiam ab illis ad Cameram appellari potest, GYLMANVS *Tom. 3. Symphor. fol. 36. n. 7. & 8. & fol. 33. ubi refert præiudicium CLEZELIVS ab ALTENACH, de Appellat. cap. IV. n. 25.*) delegatam Iurisdictionem non habent. idem GYLMANVS *Tom. 6. Symph. Quæst. Controvers. cap. VIII. n. 17. pag. 254.* Veluti & Commissariorum vi Austregarum Iurdictio delegata exinde non evincitur, quia personæ hic variant: Nam & Pares Curiae in feudalibus variant, nec tamen aliam fere quam ordinariam Iurisdictionem habent, quippe a Lege tributa est. (2. f. 55. §. 2. 2. f. 16. FINCKELTH. *Disp. II. controu. 14. Add. SCHRADERVS P. 3. Sect. 3. n. 76. VLTIVS lib. 2. de feudis c. 2. n. 5. & sequent.*) Non etiam factum requirentis delegatam Iurisdictionem efficit, cum in Partibus Curiae non minus simile occurat. Vique Iurdictio quæ a lege est, ut est Austregalis, adeoque & Commissariorum *Wermög der Austräg*, (vid. *E. G. D. P. 2. tit. 2. 3. & 4.*) per se ordinaria magis dicitur l. 6. ff. *de Iurisd.* quanquam ea in caeteris, quod nimirum non immediate ex Imperii Constitutione, sed interueniente requisitione, nominatione, electione, imò nonnunquam ulteriori Cæsarea Commissione, ut ad certum tempus limitata, (vid. *E. G. D. d. P. 2. Tit. 4. §. dieselben neun Rätche*) sic haud prorogabilis (RYMELINVS *P. 2. diff. 1. ad A. B. Cor. 6.*) suscipiatur, faciem aliquam delegatae Iurisdictionis accipere videatur. Imo ea est anomala, & ex ordinaria quaedam, quaedam ex delegata participat. vid. omnino Dn. TEXTOR Ictus, Consiliarius Electoralis Palatinus, & in perantiqua Heidelb. Vniu. Antecessor primarius, Patronus ac non ita pridem Praeceptor noster, *ad N. A. de an. 1654. disp. 3. th. 15. seqq.* Alias inter delegatos & Commissarios differentias nunc non attingam, cum eae ex infra dicendis satis patebunt. Similiter quomodo mandatariis, Iudicibus pedaneis & aliis accedant, iidemque ab iisdem differant, commodior ahibi dicendi locus est. Illa Examinatoris, Nuncii, Gallis Italicisque usitata, ταυδοδύναμις constitui, neutiquam possunt; tam quod hoc

tatus, vel etiam Legatus audit. vid. RVTG. RVLAND.
Part. 1. lib. 1. de Commissar. & Commission. Camerae cap. 2.
Add. GASTELIVS de Stat. Publ. Europ. P. II. c. 6. n. 108.
p. 425. & 428. n. IX.

§. II.

Et nunc quidem de Commissario in causis Iustitiae non in genere aut quocunque, sed Imperiali, h. e. Imperatoria auctoritate auspicioque constituto, industriam experiri placet, quo ipso tam a Camera, quam ab ipsa Aula Caesarea Deputatus, facile innuitur. Vt enim illius iudicii in Imperio instituti gloria Maximiliano I. b) Imperatori debetur, ita vniuersalis

A. 2

uersalis

contra locutiones publicas (cum quibus nobis in his talibus omnino sentiendum) quam iuris quoque rationes foret, vid. RVLAND. d. 1.

b) Qui, siue persuasus se negotiorum varietate locisque distractum non posse semper causis litigantium vacare, siue potius appellationum, (vid. CVSPINIANVS in vita Maxim. 1.) ad Iudicium Aulicum deuolutarum multitudine inductus, hoc laboribus quodammodo subleuare, ac Causarum decisiones, quibus vnum non sufficeret iudicium, maturare voluerit, (BOECLERVS de N. R. I. I. XIII. c. 2.) cum Statibus Imperii de constituendo hoc iudicio anno 1495. in Comitibus Wormatiensibus deliberationem suscepit, ac postea eod. anno effectui dedit, vt esset communi ciuium Imperii perfugium: eorum, qui alias magnis sumptibus Imperatoris Curiam sequi tenebantur, solatium, atque pacis publicae fulcrum & subsidium O. C. de anno 1495. praefat. & 1521. praef. R. A. 1566. §. und nach dem der gemeine Fried. De die instituti Iudicii non adeo conueniunt: Aliis 7. Augusti, aliis vltimum Octobr. assignantibus. Sed vid. LIMBAEVS Tom. I. Add. ad. lib. IX. c. 2. n. 4. Fallitur autem BLUMIVS Tit. 3. Proc. Cam. §. quando existimat, in Ord. Cam. de anno 1495. & 1507. Rubrica, item Ord. Cam. 1500. art. 2. & 3. §. 1. supremum hoc tribunal das Königl. Cam.

uerfalis Imperatoriae Maiestatis per Imperium Iuris dicendi potestas in Camera quoque vel maxime se exerit, etiam illis concedentibus, qui alias Principes Statusque Imperii non tantum in partem curarum aut sollicitudinis; sed & consortium potestatis adscitos esse volunt. vid. IAC. L'AMP. P. 3. de Republ. R. G. c. XVI. n. VII. Vnde etiam forte est, quod hoc Iudicium Spirense in Constitut. Imperii fere non aliter indigitetur, quam das Kaysersliche Cammer-Gericht. Item in Recessu nouiss. de Anno 1654. §. als auch bey den allgemeinen 167. Imperator idem vocet sein höchstes Gericht. c) Et quanquam in iudicio Imperiali

mer-Gericht ex ea ratione indigitari, quod Maximilianus I. iudicium hoc instituens nondum creatus fuerit Imperator. Nam hoc credi contra fidem historicam, testimonio PETAVII & aliorum, firmat DN. DECKHERRVS, Camerae Aduocatus in Comm. de Cult. Iur. Cam. c. 4. p. 31. Add. DN. STRAVCH. in Diss. Ex. 1. §. 1. & 3. iuncta praefat. des Königl. Land- & Friedens zu Wormbs anno 1495. ibi: als wir hievor zu der Höh und Last des Heil. R. Reichs erwählt, und nun zu Regierung desselben kommen sind. Quid E. dicendum? sane in Recessibus Imperii quosdam Imperatores (inter quos & Maximilianus I.) se Reges Romanorum & suam Caesarream Regiam Maiestatem appellare, ex Bocero de Regalibus refert ARVMNAEVS, diff. Iuris publ. 15. th. 1.

c) Quare summum? Cum tamen iudicium Imperiale Aulicum ei sit aequale, & si auctori Comitologiae Ratisb. Part. 4. Diff. 9. n. 96. p. 283 credimus, dieses das älteste, und von Alters her das ansehnlichste unter allen Gerichten ist, so ie im Röm. Reich teutscher Nation gewesen und noch seynd? Hoc dubium occasione der Cammergerichts-Ordnung Part. I. Tit. 3. pr. vbi Camera nuncupatur das Obrist- und letzte Gericht, expedire adgressus est PAVRMEISTERVS de Iurisd. P. 2. c. 6. n. 218. & seq. quem sequitur STANLERVS de Referu. §. 36. n. 12. Alii aliter, seu plures sen-

riali Aulico propius praesentetur Maiestas Imperatoria, & magis Maiestatica Iurisdictio, quae hic exercetur, quam quae in Camera, ubi Magistratica magis est; tamen & haec Imperatoris *d*) est, & quod maxime ad rem facit, Commissiones pariter ac mandata, caeteraque decreta omnia, sub nomine sigilloque Imperatorio expediri videmus, iuxta *E. G. D. P. 3. tit. 2. §. 5.* De Aula itaque Imperiali, vulgo dem *Reichs-Hofrath*, *e*) dessen obristes Haupt und Richter ein ieder Röm. Kayser selbst ist, vt habent verba der verneuerten *R. H. D. Ferdinandi III. tit. 1. in princip.* hodie post Instrumentum Pacis *art. V. n. XX. §. 55.* minus dubii *f*) superest, quin in causis Iustitiae tam

A 3

ex

tentias concessit iam laud. *Dn. DEKHERR. in Not. illustrant. ad Ord. Cam. Tit. 3. pr.*

d) Exclusis utique Statibus Imperii. Subiectum enim & modus iurisdictionis exercendae ab ipsa Iurisdictione omnino distingui debet, *LAMP. P. 3. c. 16. n. 8.* Add. *SCHÜZ. Vol. 2. Disp. 2. th. 6. lit. D.* & fusius *STAMLERVS de Reseru. Imp. §. 34. n. 5. seqq. & §. 35. per tot.*

e) Qui ita appellatur non ratione causae efficientis, aut quod ab Imperio (quando hoc abusue nonnunquam pro solis statibus sumitur,) dependeat non minus; sed r. obiecti, quod causae, quae ibi tractantur, Imperium & Principes saepe concernant. *GASTELIVS de stat. Publ. Europ. cap. XXXVI. Membr. II. n. 1.* Neque enim *VVEHNERO in Obseru. voc. Hoff*, aut *KNIPSCHILDO, de Iure Ciu. Imp.* credendum, qui supremum hoc Iudicium, eiusque membra, non solum Imperatori, sed etiam Electori Moguntino tanquam Archi-Cancellario Imperii, iuramento obstringi existimant. *Dn. MAVRITIUS in diff. de Iud. Aul. th. 6.*

f) Nisi quod superioribus Comitibus paritatem Religionis in numero Assessorum enixe urserint, nec ordinationem Iudicii Aulici

ex officio, quam ad implorationem Commissiones decer-

etiamnum approbauerint Status Evangelici, id quod ex Relatione Authoris des kurzen Begriffs Consutationis der anno 1654. Regensburg spargitten vindiciarum Herbipolensium, in Sachen Brandenburg contra Würzburg, colligere licet, vid. Magnif. Dn. LYNCKERVS, Ictus Excellentis. Praeceptor noster summe colendus in *Tr. d. Gr. Extrai. c. I. I. §. 28. n. 5.* Et sane causa, cur ordinatio Iudicii Aulici auf gehabten Rath mit Churfürsten, Fürsten und Ständen, und nach derselben Gutbefinden, zu verassen, vt volunt monita Statuum communia ad art. 42. Capit. Leop. Commissiones quam maxime concernit. Ita enim in Prager Friedensschluß de anno 1635. §. den Kayserl. Reichs-Hoffrath betreffend: und derselben Reichs-Hoffraths-Ordnung) ausdrücklich mit einge- rückt werden soll, daß die Stände inegemein mit Commissionen nicht übereilet u. werden sollen. Enimvero has totumque Proces- sum, quod attinet, bleibtes bey der neuaufgesetzten Reichs-Hoffraths- Ordnung, (quam LIMNAEVS exhibet in *add. Post. ad lib. 9. c. 4.* biß dieselbe verbessert wird, Cap. Leop. art. 41. quod tamen ut aegre concedet Caesar, ne quidem Status Imperii in modum ordinandi admissurus, quibus iam tum Iudicio Camerali gratificatus est, (pro- ut coniiicit Magnif. Dn. LYNCKER. in *Colleg. manuscript. ad Ca- pitul. Leopold. Part. Speciali ad d. art. 41.* cui iungatur ad §. 26. des Prager Friedensschluß) ita, quando tam ex actis Monasterien- sibus, quam ipso Instrumento Pacis, liquido deduci potest, Status Evangelicos in hoc copdescendisse, vt in Aula Imperiali ficta sal- tim obtineat paritas, sane querelam nonnullorum (adeoque & de- siderium HERDENI P. 3. der Grund-Fest c. 5. p. 270. daß, vermög des Frieden-Schlusses, die Gleichheit von beyden Religionen, und zwar nicht mentaliter, oder per fictionem quandam nach Röm. Ca- tholischer Meinung; sondern realiter, und quoad numerum perso- narum eingeführt würde) praematuram, & nec Instrumento Pac. art. V. n. XX. §. 55. nec vlla lege alia Imperii fundatam, sed veram aequalitatem opandam quidem extorqueri vëro inuito Caesari non posse, censet Dn. DECKHERRVS in *Consult. de Pac. Ciu. Rel. dat. pag. 371.* Add. Magnif. Dn. LYNCKERVS l. c. n. 7. & seq.

decernere possit, id quod etiam vsus & quotidiana fere experientia manifesto confirmat. Nec excludimus sane hic Commissarios Austregarum, quippe qui non minus, utcumque maxime legales sint, & inter Principes Imperii causae cognitionem & arbitrium sine speciali Caesaris Commissione suscipiant, suam tamen iurisdictionem Caesari debent, eisdemque Commissarii dicuntur, vid. omnino E. G. D. P. 2. tit. 2. §. 2. ibi: *Daß auch derselbige anzunehmen und zu vollführen schuldig seyn soll, als Kayserl. Commissarius, in Krafft der Commission, die Wir als Röm. König an statt der Kayserlichen Majestät Uns gegebener Vollmacht und Heimstellung hienit einem ieder gethan haben wollen.* Quo sequitur: *Und soll derselbe Kayserl. erkohrne Commissarius förderlich ic. & paulo post eod. §. idem tertia vice reperitur.* Quanto magis ergo hoc in caeteris, qui ab ipsa Aula impetrandi sunt, concedendum erit? Caeterum, utcumque Pontificis Romani Commissarii in rebus Imperii dati non agnoscantur, vid. KLOCKIUS Vol. 1. *Consil. 2.* quin tamen a Rege Romanorum & Vicariis imperii impetrati pro Caesareis haberi debeant, docet BLUMIUS Tit. XXVII. *Process. Cam. n. 126.* Et sic tempore interregni Anno 1612. Administrator Electoratus Palatini, Dn. Iohannes, Comes Palatinus ad Rhenum Comes in Veldenz & Sponheim, tanquam Vicarius in Imperio terrarum ad Tractum Rheni, Svevici & Franconici Iuris, Guilielmum Comitem de Sayn in Wittgenstein, &c. Marquardum Freherum, & Fredericum Pastorium, Aquisgranum Commissarios misit: *Uim zwischen Bürgermeister und Rath alda der Römisch. Catholischen Religion zugerhan eins = und der Evan-*

Evangelischen Bürgerschaft daselbst andern Theils, zu beiderseits erspriesslicher Volfarth und Besten, nochmahls gütlich- und sinnliche Unterhandlung zu pflegen, und alles dasjenige mit möglichem Fleiß zu verrichten, was zu beständiger Wiederbringung guten Frieden und Vertrauen dñ Orts dienlich und nöthig seyn möcht; Prout verba habent Recessus Commissionis. apud GASTFL. P. VI. de Stat. Publ. Europae. cap. XXXII. n. 23. pag. 928. Illud ambiguum est: Num Commissarii, qui in Iudicio Caesareo- Aulico Rottwilano, (de cuius abolitione in Tractatibus Pacis Westphalicae frustra actum est: quam in rem extat Kurzer Begriff zu Handhab der Röm. Kayserlichen Majestät uhr- alten Kayserlichen Hoff- Gerichts zu Rottweil, de anno 1651. & Memoriale de anno 1653. apud GASTELIVM de Stat. publ. Europ. d. l. n. 100. pag. 1221. seq. & pag. 1228. ad vnum alterumue actum (ad integram enim causam non secus ac in Camera, licet vtrobique ordinaria sit Iurisdictionio, fieri non potest, teste IOANNE GEORGIO von Zimmern, P. 2. Manual. Rotwvilan. quodlibet. 1. p. 79.) constitui solent, nostris Imperialibus annumerandi sint? Vtique enim, prout Dicafterium Rottwilanum a Conrado III. institutum, & a Maximiliano II. reformatum est, ita a solo Caesare dependere dicitur, in der Reformirten Hoffgerichts- Ordnung de anno 1572. Part. II. Tit. 5. ibi: Nachdem das Hoffgericht zu Rottweil Uns Römischen Kaysern ohne Mittel zuständig, und iederzeit von Unseren Vorfahren, regierenden Kaysern und Königen, über alle die, so in obbestimmten Unser Kayserl. Hoff- Gerichts- Bezirck geseßen, ordinariam Iurisdictionem empfangen ic. Item, dicto Memorial. de anno 1653. verbis: Ist denn nun

nüm des Hoff=Gerichts Iurisdiction vielbesagt Ihrer
Kaiserlichen Majestät unwidersprechlich zuständig. add.
R. A. de anno 1570. §. und nach dem 71. PAVLVS MAT-
THIAS WEHNERVS von Heltenberg in *Not. ad Refor-*
mat. Ordinat. P. 1. Tit. 1. Interim tamen Commissarios
eius non nisi simpliciter, nunquam vero (cum ap-
posito hoc:) Caesareos vel Imperiales, nominari de-
prehendimus; vtcunque vel ipsi Nuncii (Zimmern
P. 1. Manual. Rottvillan. Quodlibet. XII.) vulgo Kayser-
liche Hoffgerichts=Botten indigitentur. Scilicet, das
Erb=Hoffrichter=Ampt, im Nahmen Kayserl. Majestät
an dem Hoff=Gericht zu praesidiren, ist dem uhraltten
Gräflichen Hauß Sulz, ob res praeclare gestas, ac in-
signia merita, zu Lehen conferirt: vt verba habent
des furken Berichts, modo allegati. Et quemadmo-
dum omnes Processus nomine ac Titulo ordinarii
Iudicis, Illustrissimi Comitis de Sulz, & eius Vicarii,
Per - Illustris ac Generosi liberi Baronis de Stein,
emanare solent, (Zimmern *P. 2. Manual. Rottvil. Quod-*
libet. 1. pag. 78.) ita Iudex Curiae Rottwilensis suo no-
mine committit: Imo, quod singulare est, ex Re-
formatione Maximiliani II. sunt duo Commissario-
rum ordinarii iurati, iique a Magistratu constituti,
qui ad omnes causas, seu examinationes testium
probationesque deputari debent, quibus tamen
vtraque Pars Notarium adiungere non prohibentur.
R. H. D. *P. 1. Tit. 14.* Adhibe Zimmern, *P. 1. Manual.*
Rottvil. Quodlibet. IX. p. 56. seqq.

§. III.

Commissarios autem Iustitiae his omnino, qui
in causis Status deputari solent, opponimus: non
B vtique

vtique rationem Status in illis plane aut semper g) exclu-

g) Nam vt taceam, quod ipse status Imperii labefactetur, vbi male administratur Iustitia, sane in Imperio nostro causae Iustitiae eo inualescere possunt, vt Imperii securitatem turbent, adeoque causae Status fiant. (conf. si placet, nostra dissert. *de Commiss. ad negot. Status th. 4.*) Inprimis vero, vbi decernendi Commissarii ad exequendum, Status saepe ratio non negligenda venit. Vnde BOECKLERVS *N. S. R. J. lib. 13. c. 4.* plenam illud prudentiae laudem habere dicit, quando a Iudicio Aulico causae grauiores cum voto, aut sententia, ad S. Caesaream Maiestatem referuntur, eoque in casu in Consilio secretiori non Iustitiae solum & Iuris, sed & Status rationes accurate pensitantur, an in causa pronunciari sententiamque executioni mandari, an vero aliquantisper differri ex re sit Imperii: ceu factum esse in c. Braunschweig, contra Braunschweig, das Fürstenthum Grubenhagen betreffend: Item in c. Baden contra Baden, refert LIMNAEVS *ad Capitul. Matthiae art. 40. p. 580. U. Tom. 1. add. ad lib. IX. l. P. 4. n. 1.* Sunt & plura exempla inhibitorum executionum: vel sententiarum suspensionum superiori seculo anno 42. 43. 44. 45. tum & Rudolpho II. Imperatore & seqq. Sed cum ea passim obuia, partimque odiosa sint, ea adducere nolumus. Et quot etiamnum demandatae vel ipsis Circulis pendens? Equidem hodie in Capitulatione Inuidissimi nostri Imperatoris LEOPOLDI art. 2. expresse definitum, ne Consilium secretius se immisceat rebus ad Aulam Imperialem pertinentibus, auch was einmahl in ersigemeldtem Reichs-Hoffrath in iudicio contradictorio, cum debita causae cognitione, ordentlich weis abgehandelt und geschlossen ist, daß es darben förderß allerdingß verbleiben, und von nirgend anders von neuem in cognition gezogen, und noch dessen execution gehindert werden soll. Verum forsitan hic articulus non adeo rigidam interpretationem recipere potest, quin salus Reipubl. hic adhuc suprema lex sit. Nos enim vti hanc Capitulantium provisionem non aliter accipimus, quam prout fustamen illud executionis in detrimentum non-modo partis eius, quae obtinuit, sed & in publicum vergeret, ita non possu-

excludentes, sed regulariter; & quod illorum expedienda negocia non aeque prope ac horum ipsum statum Imperii securitatem, pacem, tranquillitatemue, quin potius causas tantum priuatas, seu singulis Statibus subditisue Imperii proprias, easque sub respectu administrandae iustitiae, saltem hoc praeualente, immediate concernunt. Igitur eos pro instituto vtcunque describere liceat; per *Delegatos Imperatoris, qui huius auctoritate causarum ex iure imperii disceptandarum suae definitionem & arbitrium, suae negotium aliquod tractandum, cum quadam cognitionis potestate legitime suscipiunt.* Veluti haec omnia in Commissariis ad inquirendum, examinandum, cognoscendum in causis cum ciuilibus, tum criminalibus, item in Commissariis *zur Güte und Recht*, cum vel sine voto causaeue decisione, nec non Austregarum, aut ad exequendum datis, variè mox apparebunt.

B 2

§.IV.

mus, quin arbitremur, eosdem vel tacite distinctionem eam admisisse, quae inter rationem Status Imperii, & rationem Status Imperatoris discernit. Prior sane si efflagitet, ipsique Imperio pro tempore, donec commodior se offerat occasio, metuamus, ne ob potentiam condemnati ejusque foederatos turbas meras in Imperio habituri simus, ita si Caesar executionem decerneret, & imo si in vna alteraue causa pronunciarer, Status credo quamplurimi indignabuntur, quod hunc articulum Capitulationis nimis rigido interpretatus fuerit. Kan also der Kayser in dergleichen Fällen in puncto executionis nicht Umgang nehmen, deßhalb mit dem geheimen und Staats-Rath communiciren zu lassen. Magnif. Dn. LYNCKERVS in praclaud. Coll. MS. ad Capit. Leop. habito. P. 2. spec. d. art. 42. confer. LVDOLOPH. HVGON. d. Stat. Region. German. c. ult. §. fin.

§. IV.

Sed ne *ἀπαιδευσίας* culpam incurramus, de singulis tam vt constituendis, quam vt constitutis, breuiter dispiciamus. Et cum Aulici Imperialis iudicii iurisdictionem non minus ac Camerac, imo magis (quia Camera Reuisioni & Syndicatui subiecta est, Ordin. Cam. Part. 3. Tit. 51. verb. *ob aber einige Parthen &c.* Aula Caesarea vero haec remedia non admittit, nisi quod loco Reuisionis Supplicatio obtineat, quae sicut quoad formalia fatalium cum Reuisione conuenit, ita in caeteris fere cunctis discrepat.) restringant Austregae, *b)* (nullis abinde Mandatis,

(*b*) Non obstante, quod ante Austregarum institutionem Iudicium Aulicum dudum vigerit. Nam licet ejus originem BOECLERVS in N. S. R. J. lib. XIII. c. 4. BURGOLD. diff. XVIII. ad Instr. P. p. 1101. DN. TEXTOR in Disp. I. ad R. A. de anno 1654. §. 25. & cap. XV. d. Rat. Stat. Germ. aliiq; ab anno 49. superioris seculi reperant, illud mere Ferdinandeum esse reputantes, tamen aliter sentire nos iubet FERDINANDVS III. in praefat. der erneuerten R. H. D. vbi de hoc Iudicio ait: *dass solches zu Beförderung und Vollziehung der werthen Gerechtigkeit, und Regiments in Röm. Reich unvordenslichen Jahren erhalten.* Nisi forte illi de quacunque mutatione intelligi velint. Cum quidem personarum mutatio, aut exterior Iudicii forma, vel ordinationis nouae conceptio, illud Iudicium non immuter, quod vbique iurisdictionem ab vna Caesar. Maestate habuit: alias etiam nouum exhinc Camerale dicere oporteret Iudicium, quando in loco vel numero Assessorum, aut designatione praesentantium, vel salariorum diuersitate, eorumque reditu & soluendi modo, aliam cepit faciem. conf. DN. MAVRIT. in laud. diff. d. Iud. Aul. tb. 5. Austregas vero quod concernit, eae, saltim ordinationis, Maximiliano primo debentur. Vtut de caetero iam ante huius gloriosissimi Im-

tis, i) auocationibus, aut quouis modo alio, vt fit quoque per Commissiones cum voto, k) & quando

B 3

Sub-

peratoris tempora non modo voluntarii, sed & necessarii Iudices und rechtliche Austräge, coram quibus etiam inuiti conuenire possent, obtinuerint. Ord. Cam. d. an. 1495. Tit. Wie Churfürsten etc. Dn. TEXTOR disp. III. ad d. R. 1b. V. Ftenim prout tantum inter illustriores quasdam Imperii familias, propter Conuentionem Austregalem, siue a se, siue a Maioribus initam, ex quadam Imperii obseruantia & tolerantia, (cum alias ab illis Iurisdictio, quam in se non habuerunt, concedi non potuerit.) in tantum inuoluerunt, ita iisdem laudatissimus Imperator tantum fuit permotus, vt, cum Iudicium Imperiale in Imperio ordinaret, Austregas illas, quo in posterum primae instantiae loco essent, reliquerit, & haecenus particularem consuetudinem generaliori sua lege firmatam, & quod formam specificam attinet, nouiter informatam esse quoad Classes & vias, ceterosque effectus, voluerit. Dn. TEXTOR. d. l. th. 3. conf. BLUM. in Proc. Tit. XXVII. 9.

i) Vnde in causa Medlenburg contra Braunschweig & Conf. Mandatum de solu. & dimitt. hypoth. cum Cl. item Mandat. de adimplendo transactionem cum Cl. per sententiam d. 17. Februar. anno 1660. compensatis expensis cassata, & impetrans ad iudicium Austregarum iuxta Ord. Cam. P. 2. Tit. 2. §. pen. remissus fuit.

k) Hoc iure (v. Instit. Caus. Palatin. P. II. cap. 5. p. 184. & seqq.) nitebatur Elector Palatinus ratione Commissionis in causa Wildfangiatus, in literis ad Caesarem d. 20. Septembr. anno 1655. Vnde & designati tum temporis Commissarii, Elector Treuirensis, Archi-Episcopus Salisburgensis, Dn. Ernestus Saxoniae Dux, & Hassiae Landgravius Darmstadinus, cum Spiram missis Legatis suis per Doctorem Lingelshemium Elector Palatinus demonstraret, quod prima priuilegiatarum Austregarum Instantia priuandus non esset, subdelegatos suos abinde auocarunt. Quae tamen causa postmodum non ab Austregarum Iudicibus, sed per viam compromissi, referuante sibi Caesare die Oberobmannschafft, est decisa: frustra in hac causa Palatina Burgoldensi nouissimum Austregarum iudi-

Subdelegati Aulicae decisioni insistant, turbandae, vid. Capit. Leopold. §. 18. R. H. D. tit. 11. §. Wir befehlen auch hiemit (ex quo exponitur §. Und weil auch *ibid.*) E. G. D. P. 2. tit. 4. §. zum vierdten. Et Instrum. Pacis

cium ponente. Dn. TEXTOR d. l. th. 7. Ratio autem, cur nec Commissio cum voto decerni possit, si quando primae Austregarum Instantiae obtineant, satis manifesta est: quia parum refert, utrum Aula Caesarea in prima Instantia iudicet plane absque vlla Commissione, an vero Commissarii quidam sint citra facultatem decidendi, tantum cum voto, & sic nihilo secius Consilium Imperiale Aulicum in prima Instantia iudicet definitivum, ipsi vero in loco Commissionis Aulica decisa pronuncient. Pertinent huc gravamina Vnitorum ap. LIMN. lib. 4. c. 8. I. P. n. 36. ibi: Daß der R. H. R. gang beschwerliche Commissiones, auch so gar in Sachen den Religion-Frieden betreffend, ausgehen lassen, dahin gerichtet, daß in solchen Commissionibus die Commissarii vsque ad Conclusionem causae procediren, und hernach die Sach an den Kayserl. Hoff zum endlichen Ausspruch überschicken solten, welches aber nicht allein den Austrägen zum Abbruch, sondern auch den Parthenen selbst zu nicht geringer Beschwehruß, gereichen thut, indem Ihnen durch diesen Weg die commoda appellationis, derer doch ihre (der Ständ) ohnmittelbare Unterthanen genießen, und also melioris conditionis als Sie (die Ständ) selbst seyn müssen, benohmen werden. Similiter, cum anno 1630. Episcopus N. N. contra Senatum & Cives civitatis Imperialis N. A. C. addictos, sub. & obreptitie Commissionem a S. Caesarea Maestate Ferdinando II. impetrasset. Hi inter caetera Austregarum privilegatos Indices opposuere, his formalibus: Daß wir auch, Vermög und nach Inhalt unserer Urtheilen von E. Kayserl. Maj. selbstn confirmirten privilegien, nicht schuldig seyn, Sr. Fürstl. Gnaden außer den Weg unser ordentlichen Richter, in Rechten zu stehen, oder in einige Commission, bey so klaren und unlimitirten Inhalt unserer Freyheit uns einzulassen. vid. Acta Commiss. wegen der in anno 1630. & 1631. übel angemaster Religions-Reformation in des H. R. R. freyen Stadt N. pag. 40.

Pacis *art. 5. num. XX. §. Visitatio 56. iunct. R. A. 1654. §. 168. LIMNAEVS lib. 9. J. P. c. 5. n. 32. ZIEGLERVS ad praxin Caluoli §. Austregar Concl. 1. n. 15. & plures apud RVMEL. ad A. B. Part. 2. Dissertat. 1. Coroll. 2. Itaque de Commissariis Austregarum prius agere, & a Deputatis ab Aula tanto diligentius distinguere conuenit, quanto his magis accedunt illi, qui aliquando iuxta Ordinationem Camerae a Caesarea Maiestate impetrandi sunt.*

§. V.

Videlicet Commissarii Austregarum vel simpliciter autoritate Legis nituntur, nec Rescriptum vllum Caesaris desiderant, vt quando Princeps ex Principibus a Reo nominatis quem elegit, iuxta dispositionem *der E. G. D. Part. 2. Tit. 2.* vel illorum Commissionem Ordinatio Camer. quidem approbat & sancit, ita tamen, vt specialiter Imperatoria Maiestas pro Commissario Austregarum imploranda sit: Et hoc in casibus *der E. G. D. Part. 2. t. 3.* in prima via: & in *Tit. 4. §. zum vierdten*, item in casu *Tit. 5.* ibi: *einen unparthenischen Commissarium*, non secus ac vbi cessantibus Austregis, Commissarius ab Aula von Hoff aus impetrandus est. Quodcirca in *der erheueren R. H. D. Tit. 2. §. dieweil aber.* requiritur, vt in specie pro Commissario, *vermöß der Austräg*, supplicetur, ne alias Partes in Commissionem cum Voto 1) incidant; quanquam nihilominus per omissionem

1) Vbi, cum commissarii Austregarum plenam decidendi facultatem habere deberent, Aula Imperialis pronunciare solet. Ita vero Pars laesa impeditur, ne, vt ab Austregarum pronunciato fieri potuisset, ad Cameram per appellationem procedere queat.

sionem illius formulae Reo non praeiudicari, aut ei privilegium Austregarum eripi non posse, verius sit. Adhib. Dn. TEXTOR. *Disput. ad R. A. 1634. III. tb. 53. iunct. tb. 22. usque 26.* Etenim contra Constitutiones §. praeced. citatas, inprimis contra Instrumentum Pacis, Aulicae Ordinationi stare non debet, arg. Instrum. Pacis *art. 17. §. contra hanc transactionem* 3. Quid? quod d. §. *dierweil aber.* (prout iam §. 4. innuimus.) ex §. praeced. *Wir befehlen auch* eiusdem Tit. *der R. H. D.* interpretandus veniat; vel ita intelligendus, vt omissa illa formula Actor tantum in sui praeiudicium, non vero in praeiudicium Rei, Austregis tacite renunciassē dicendus sit, quo casu & tunc Reus Iurisdictionem Iudicii Aulici prorogasse censetur, quando, vbi Austregarum Commissarius discernendus fuisset, coram Commissario cum Voto non modo comparet, sed & intentioni Actoris, exceptionem fori & privilegium instantiae non allegans, respondet. Conf. RODING. *in Pand. Cam. lib. I. tit. 4. §. 5. ibique Commentatores.*

§. VI.

Sed in ratione constituendi Commissarium, quem eximie legalem diximus, vberius non exhibeamus. Quod si nimirum Elector, Princeps, m) aut qui

m) Siue sit Regens siue Apanagiatus: cum & hic privilegio Austregarum gaudeat, siue Actor sit siue Reus. SCHVBARVVS c. XI. d. *Austreg. n. 104. seq.* BLVM. tit. XXVII. *Proc. Cam. n. 43.* Quid si Rex aut Princeps exterius Principem Imperii sit conuenturus, an hunc Austregas attendere conuenit? Affirmat hoc BLVMIVS, d. l. n. 53. *seq.* ex ea potissimum ratione, quod Actor Rei forum sequi debeat, nec distinguatur, an sit forum commune an pri-

qui huic par ⁿ) censetur, cum Electore, Principe

privilegiatum. Imo forum Austregarum commune dicere licebit, cum earum privilegium in Corpore Recessuum (quod & magnam partem Iuris Communis continet,) sit clausum, qualia non minus sunt privilegia mulierum, militum, Studiosorum. Alii dissentiunt, asserentes, non solum ad Reum, sed etiam Actorem respiciendum esse. Deinde ad Status solum & membra, seu subditos Imperii inter se, Austregas pertinere: Vnde Statuum correspondentium Legatos in Comitibus anno 1613. non attentis votis in contrarium maioribus, Extraneos protinus in Camera agere debere, voluisse: teste Cubachio, ap. ARVMX. *Vol. IV. discurs. 36. th. 46.* vid. MYLERSVS *ad Rumelin. in A. B. p. 2. diss. 1. th. 4.* Et cum de Exteris nunc solliciti simus, id hic asserere non dubitamus, quod si quis Exterus Rex, qui simul Status est Imperii, sed sine respectu Regni sui, vel Principatus in imperio, conveniendus esset, Austregae locum habere non possint. Velut enim Princeps Imperii, qui simul Comes est, a Mediato non alia ratione coram Austregis convenitur, quam quod dignitas maior minorem absorbeat: Ita Reum eiusmodi ut Regem potius, quam Principem Imperii, habendum esse convenit.

ⁿ) Ein Fürstmäßiger. Quo nomine non solum venire putamus die Gefürstete Grafen, quorum feuda etiam coram throno Caesareo aequae ac Principum renouantur, (ut in Montispelicense inuestitura, se Legato, id Posonii contigisse refert MYLERSVS *cap. 41. de Princ. & Stat. Imp. §. 8.* sed & Abbates & Praelatos principali dignitate praefulgentes, Gefürstete Abt und Prälaten, qualis Fuldensis, Kampidunensis &c. Comment. ad PODING *in Pand. Cam. lib. I. c. 2. p. 42.* Add. BLVN. *d. l. n. 30. seqq.* Nova est sententia TEXTORIS, *d. disp. ad R. A. d. anno 54. III. th. 46.* qui eos tantum per Fürstmäßige seu principes intelligendos opinatur die einen Fürstl. Anschlag haben. Qua ratione multi ab ea Classe superiori segregarentur, nec adeo liquidum foret, quantum ad hoc, ut quia in einen solchen Anschlag siehe, requiratur. Facit tamen pro hac sententia Ordinatio Regimenti, Tit. Wer in der

cipe o) vel Principi pare, Ecclesiastico vel seculari

Ehurfürsten Anschlag zu rechnen sey. Quod in beneficiis similibus eius temporis onerum & contributionis ratio habita videatur. Interim altera, quae dignitatem simpliciter respicit, tutior, & imo ipso usu recepta est: quippe intentioni Legislatoris dignitatem personalem, & in hac eam quae Principum est, magis respicientis, congruit.

o) Pertinent huc etiam Administratores seu Tutores Principum, qui ex horum personis forum sortiuntur. Item Capitulum. vid. FRIDERVS *lib. I. d. Process. c. 19. n. 7.* LIMNAEVS *lib. IX. I. P. c. 5. n. 28. seqq.* BLVMIVS *Tit. 26. Process. Cam. n. 46.* VM-MIVS *disp. 4. ad Process. Iud. tb. 8. num. 40.* Scilicet in causis Episcopalibus, aut quando sede vacante vt Pars grauat. Male dissentit GAILL. *1. O. 30. num. 10. & 13.* Capitulum enim Episcopum repraesentat, & penes Capitulares, des. Stiffts Erb. Herin, manent feuda Imperii eorundemque administratio. v. Instr. *P. art. V. §. 20.* Comitibus quoque interest, (LIMNAEVS *lib. IX. I. P. c. 1. num. 10*) vtut directorium in iis Capitulo Moguntino ex ea ratione non posse competere videatur, quia directorium non (vt ius Comitiorum suo modo) Territoriis, sed dignitati personali Archi-Cancellariatus inhaeret, aut abinde dependet: Ergo sub administratione iurium Episcopalium venire non potest. Et sequeretur alias, praedjudicari Episcopo instituto, si iudicium Camerae sortiri cogeretur. Denique Capitulares sunt Curatoribus similes, nec fit extensio de persona in personam ob repraesentationem. Ex quibus colligitur, praedjudicium GAILLI *loco cit.* in C. Mansfeld contra Capitulum zu Magdeburg, esse explicandum de eo casu, quo Capitulum conueniebatur in causa propria. Ita Notat, ad RODING. *in Pand. Cam. lib. 1. tit. 4. §. 15. p. 26.* Magnif. Dn. LYNCKER *ad Ordin. Extrat. pag. 388. num. 6.* iung. ZIEGLERVS *ad praxin Calcoli, §. Austrigae Contel. I. n. 36. seq.* De vxore Principis, etiamh mediata fuerit, cum BLVMIO, TEXTORE, SCHÜBARDO, vt & MYLERO *cap. VII. Cam. §. 8.* asserere non dubitamus, quin ei priuilegium Austrigarum ex persona mariti competat, *arg. l. 4. C. de silentiis.*

lari, iure experiri voluerit, nec his sint Austregae conventionales, sonderbare gewillführte rechtliche Austräge, vt vocat textus der *E. G. D. P. 2. tit. 2. §. 1. p*) ante omnia & quasi praeparamentum

C 2

tum

§ decur. l. fin. C. de incolis, vbi Amaya docet *num. 12.* quod Vxor Equitis Militaris S. Iacobi in criminali quoque causa ap. Iudices mariti conueniri debeat.

p) Sunt enim non tantum Austregae in vniuersum Legales, vt ordinationi, (videlicet Cameralis) nec non iuris peculiaris, puta ex consuetudine aut priuilegio. Quo pertinent Austregae, quibus nonnullae Ciuitates Imperiales, non eo caeteris Statibus Imperiis inferiores, mactatae sunt. v. KNIPSCHILD. *lib. II. de Iure Ciuit. Imp. c. 1. n. 55. 84.* BLVMIVS *tit. XXVI. Proc. n. 53.* REINKING. *l. 2. Cl. 2. c. 16.* vt & ZIEGLERVS *d. l. n. 48.* sed & non Legales, eaeque vel statutariae, vel conventionales; & hae etiam legalibus praeferruntur § *1. h.* Vnde in causa Georg Psalzgrafen, contra Ebur. Psalz, anno 1578. d. 28. Iunii: Däß die gemeine Reichs-Austräg die sonderbare Anbringungen und Verträge, so die Ständt untereinander haben, nicht aufheben. (v. FRIDERVM *Lib. I. de Proc. c. XIX. n. 2.*) quandoquidem in ipsa Ordinatione confirmantur, nam citra illam confirmationem praeferrī non deberent, tam quod in fraudem legis illae cessurae forent: quam quod priuatorum consensus iurisdictionem non tribuat; nisi quod per conventionem partium compromissa recte incantur, a quibus tamen & Austregae conventionales toto genere distinctae sunt. Nam compromissa sunt incerta & extraordinaria, atque priuatis etiam competunt, nec ab iisdem appellatur. Non etiam Arbitri iurisdictionem habent, pendetque compromissum ab arbitrio & consensu compromittentium, quorum morte quoque extinguitur. Accedit denique & illud, quod ad suscipiendum arbitrium nemo cogatur, modo quod tum demum illud ex Crementis sententia singulariter fieri queat, si vtrique litigantium necessitudine quadam aliquis iungeretur; quod tamen ipsam simpliciter non probauc-

tum necesse est, vt is Reo petitionem q) postulataque mittat, cum requisitione administrandae iustitiae, mit Ersuchung (vt inquit ordinatio Cam. d. l.) Ihme darum recht zu pflegen. Adde haec requisitus Princeps inter quatuor hebdomadas ab insinuata requisitione proximas, quatuor Principes Regentes, r) binos Ecclesiasticos, totidemque seculares, omnes (ad euitandam ex cognatione collusionis suspicionem) ex diuersis familiis oriundos nominamina-

rim : Austregales vero Iudices Mannatis Cameralibus compelli queant. Conf. § CACC. lib. II. de Iud. c. 2. num. 625. seqq. Vtunque enim legales proprie & stricte sic dicti non sint hi nostri Conuentionales Austregar. Iudices, dicuntur tamen tam in Ord. Cam. de anno 1495. Tit. Wie Churfürsten, Fürsten und Fürsten-rätheige u. quam de anno 1555. P. 2. Tit. 2. sonderlich gewillführte Reichliche Austrag, quo ipso arbitris etiam secernuntur. Idque ob confirmationem Caesareae Maiestatis. Tales autem sunt unter Böhmern und Sachsen, unter Sachsen, Brandenburg und Hessen, plures ap. SCHVBART. cap. 8. d. Austreg. Statutariae dicuntur, quae in eadem familia, vt Palatina, Saxonica, Hassiaca, obtrinent; quod genus inter Nobiles frequentissimum. Conf. Austrag und Ordnung, wie solche des Heil. Reichs unmittelbare freye Reichs-Ritterschafft in Francken, Orths Röhn und Wärra, zu gut- und gerichtlichser Erörterung derer zwischen Ihnen vorfallenden Streitigkeiten von Alters hergebracht, und iht wider erneuert hat. ap. FRITSCHIVM ad LIMNAEVM. Lib. 6. cap. 3. n. 46. p. 186. & seqq.

q) Quae petitio libellus, inque eo omnes articuli ventilandi recensiti esse debent v. BLVMIVS d. Tit. XXVII. n. 59. & seqq. vbi & n. 62. modum cautelasque insinuandi tradit.

r) Regierende Fürsten, cum hi soli proprii, Apanagiati vero vulgo abgetheilte Fürsten und Herren, Consiliariis parum stipendur, quorum tamen ope controuersia decidenda est, d. Tit. 2. §. 2. ter C. B. D. & arg. Tit. 4. §. 1. eiusdem.

minare debet. *C. G. D. d. l. §. darauf soll.* Quae nominatione intra modo memoratum tempus neglecta, una Actoris requisitio ad hoc, ut Camerae Imperialis vel Iudicii Aulici Iurisdictio, praetermissa Austregarum instantia, fundetur, sufficit: ut tamen in arbitrio Actoris adhuc positum sit, utrum unum ex his supremis Tribunalibus adire, eoque causam deuoluere velit nec ne. Non obstante, quod in simplici spolio ad Cameraam ipso iure causa deuolui dicatur. *Part. 2. der C. G. D. Tit. VIII. §. wo sich denn begeben.* idemque saltem de Iure Constituto (vid. *§. sequ. gleicherweise*) obtineat, si quando Commissarius causam ultra annum protrahit, oder dem Kläger zu endlichem Austrag, Rechtspruch und Urtheil nicht verhilfft, vid. *BLVM. in Process. Cameral. Tit. 27. num. 65. 85. & sequent. Dn. TEXT. d. Disp. III. tb. 37.* Quod si ergo Reus quatuor Principes rite denominauerit, Actoris iterum sunt partes, ut iudicem ex his eligat, delectumque Reo intra mensis itidem spatium domum per literas denunciaret. *C. G. D. dict. §. darauf soll x. s.)* Denique & hoc facto, id superest, ut

C 3

Prin-

s) Illud hic quaeritur, an adhuc Reus constringi possit ad recipiendum futurum Commissarium, si aliquem Principum ex nominatis post hoc tempus legis Actor elegerit? Non putamus, cum tempus pro solennitate actus a lege requisitum praecise seruari debeat, id quod cum ex fatalibus interponendae & introducendae Appellationis, tum *l. 4. C. qui admitt. ad bonor. possess. l. fin. §. 2. iunct. §. 4. C. de Iur. delib.* satis adparet. Ideoque si Commissarius ad Actoris tantum requisitionem procederet, Processus foret nullus. *c. ea. quae d. R. I. in 6. l. 170. ff. de Reg. Iur. GAILIVS 2. Obs. 1. n. 36.* nisi quod eum tunc subsistere posse plerique asserant, si Reus contra electionem Commissarii post tempus legale factam nihil opposuerit.

Princeps electus intra quatuordecim dies proximos ab utroque Principe tam Actore quam Reo, pro susceptione Commissionis communi nomine rogetur, die auch derselbe anzunehmen und zu vollführen schuldig seyn soll als Kayserl. Commissarius in Krafft der Commission, die Ferdinandus als Röm. König, an statt der Kayserl. Majest. in Krafft Ihrer Liebde. und Kayserl. Majestät Vollmacht und Heimstellung 2) hiemit (vide-

2) Haec verba interpretanda putaverim de permissione tantum Caesarea committendi ex potestate propria. Falsum enim mihi omnino videtur, quod Rex Romanorum tantum sit Vicarius ipsius Imperatoris. Nec obstat, quod is interdum loco caesaris esse, ut & hic an statt Ihrer Kayserl. Majest. committere dicatur. Nam id capiendum, quatenus Rex Romanorum subiectum sine personam eius gerit, sed non de vicaria potestate, quae quidem Regi iure proprio competit: non aliter ac Legatus Pro-Consulis propriam Iurisdictionem habebat, nec tamen nisi excitatam quasi exercere poterat l. 13. d. Off. Prot. § Leg. l. 4. pr. ff. d. Off. eius cui mand. Iurisd. l. 1. §. 1. ff. de Tut. dat. Quorsum enim illa verba in hoc nostro §. als Röm. König. Et quomodo alias Ferdinandus in praefat. der E. G. D. dicere potuisset: Ecken, ordnen, und wollen, in Krafft berührter der Kayserl. Majest. Heimstellung, auch für Uns selbst als Römischer König gebietend, daß solche der Kayserl. Majest. Unser und des Reichs Recht und Ordnungen in allen ihren Articul und Punkten gehalten werden sollen? (conf. P. 3. Tit. 54. §. 1. & 2.) item, qui vti formula aus Königlichcr Macht und Vollkommenheit? Sane Rex Romanorum non tantum in Regiam dignitatem, zu der Ehr und Würde des Röm. Königs. Nahmens, sed & potestatem, Gewalt desselben, euehitur. vid. Cap. Rudolphi II. in princ. Vnde Status Imperii vniuersi aequae ei obedientiam debent ac Caesari: Exercet Maiestatem suo nomine, committitur in Regem Roman. crimen laesae Maiestatis efficienter & non obiectiue tale ut in Electoribus. Di-

(videlicet per ipsam sanctionem Ordinationis,) eimen
ieden gethan haben wollen, vt ipsa verba legalia hic
quodammodo mea faciam, vid. omnino d. §. darauf
soll. Vnde eo casu, quo Princeps requisitus Com-
missionem recipere detrectat, ad Cameram non
proceditur, sed Reus de nouo Austregas denomi-
nare potest. Imo etiam aduersus recusantem aequè,
ac circa Commissarios pendente lite morosos con-
tingere solet, Mandata poenalia CL. decernuntur.
Dn. TEXTOR d. *Disp. 16. 40.* Magnif. Dn. LYNCKER.
Tr. d. Grau. Extraiud. cap. III. P. II. §. 11. 15. Add. BLVM.
d. l. n. 85. seqq. cum primis n. 90. cum seq. ibique citat. loc.
GYLMANVS.

§. VII.

De Commissariis auf die Austräg ab Aula im-
petrandis id hic addendum est, quod in casu *Tit. III.*
P. 2. der E. G. D. in prima via, vbi Elector, Princeps,
aut qui huic par, conuenturus Praelatum, ⁿ⁾ Comi-
tem,

cit in fine Capitulationis: Unsers Reichs; vtitur plenitudine po-
testatis, Comitria indiet, & praestit illis plena potestate; leges fert,
cognoscit de feudis, & praedicatum Maiestatis habet. Nec hic ti-
tulus dignitatis est index, sed & potestatis adeoque realis est. Id
solum dixerim, quod Rex Romanorum, cum in Capitulatione ad
id se obstringat, (vid. omnino *Capitulat. Rudolphi II. art. 32.*)
absque permissione Caesaris, minimum tacita, (nullibi enim ex-
pressa requiritur (nihil possit, & quod exercitum habeat loco Cae-
saris; (quo etiam intuitu & nomine Imperatoris & suo se agere
plerumque dicit) potestatem ipsam ex se aestimare, & si placet,
suo tantum nomine exercere possit.

n) Qui feuda ab Imperio immediate recognoscit, & horum
ratione immediate Imperio est subiectus v. BLVM. *Tit. XXVII.*

tem, Baronem, aut etiam Nobilem x) immediatum, hanc prae secunda eligit, ab Imperatore impetrari soleat Commissarius, qui ipsi dignitate par sit. h. e. Elector vel Princeps, nec a Reo ultra 12. millaria diffitus; y) ita enim verba habent: daß der klagend Chur- und Fürst Fürsten = mäßige Macht habe, einen unpartheyischen Commissarium, seines Standes, doch dem Antwortter über 12. Meilen nicht entlegen oder ent-
fessen,

Proceß. Cam. n. 36. iunct. Notat. apud RODING. lib. I. Tit. IV. cap. 5. pag. m. 33.

x) Quid si Ciuitatem Imperialem conuenire velit? Cessant hic Austregae, si ipsa, a quocunque etiam, conuenienda est, nec singulares ex priuilegio vel consuetudine habuerit. GAILIUS I. *Obs. 1. n. 20.* ibique FABRIUS. Dissentit quidem FICHAREVS 2. *Consil. 129.* sed ei respondet BLUMIUS d. l. n. 22. Imo, Ciuitas Imperialis Wormatiensis exceptionem peculiaris priuilegii Austregarum a Maximiliano I. Imperatore concessi, contra Commissionem Caesaream proprie sic dictam Anno 1628. frustra opposuit, teste REINCKING. *lib. II. de Regil. secum & Eccles. Class. 2. cap. XVI. n. 13. & 14.* Enimuero, prout nonnihil partialis est in hac ipsa causa REINCKING. quippe qui (cum Hassiae Landgrauius esset constitutus Commissarius Caesareus) Rescriptum Imperiale alterum, ex propria confessione, ipse obtinuit, ita dixerim ego: Non sine ratione praedicto Rescripto inserta sunt haec verba: Die-
se Sach auch ihrer Art und Eigenschafft nach also priuilegiret und bewandt, daß Unsere Kayserl. Jurisdiction darinnen gnugsam fundiret, auch schleinige Erörterung erheischet. Vt adeo contra Ciuitatum Imperialium quarundam priuilegiatas Austregarum instantias praedictum Rescriptum indiscretim in exemplum trahi nec possit, nec debeat.

y) Quae tamen distantia hodie non ita praecise obseruari solet aut potest, per ea quae apud RODING. *lib. I. Pandect. Camer. Tit. IV. cap. 3. pag. m. 45.*

essen, zu erlangen. Et vtcunque nihil hic expressum de impetrando Commissario ab ipso Imperatore id tamen arg. *Tit. IV. §. 9. & Tit. V. §. 1. der E. G. D. p. 2.* recte asseritur. BLVM. *Tit. XXVII. Process. Camer. n. 92.* Quod si Principes Imperii a Praelatis, Comitibus, Nobilibus atque ciuitatibus ²⁾ conueniri volunt, & Actor ex octo (quas vocant) viis quartam eligat, tunc iuxta *Tit. IV. der E. G. D.* modo allegatum, & *eiusdem §. zum vierdten. 9.* a Caesare aut hoc absente, a Rege Romanorum impetrandus est Commissarius, qui ad minimum ex Praelatorum vel Comitum est ordine, der zum wenigsten eines hohen Prälaten Standes, oder ein Gräff ist, vt verba legalia sonant. Vnde neque

2) Num tam Imperialibus quam mediatis? Non nemo aliquid praecipui in florido Ciuitatum, & quidem singularum, corpore obseruari putat, quod Principes quoque a Ciuitate Imperiali statim coram Camera conueniri possint; Sed male ita, & contra Ordinationem Cam. *Tit. IV.* statui Alii arbitrantur. Nam quod concernit praeiudicium illud in c. *libeck* contra *Sachsen-Lauenburg*, id terminos praesupponere Iurisdictionem Austregarum excedentes asserunt: & alias Principem, respectu Ciuitatum Imperialium, deterioris fore conditionis, quam respectu reliquorum & inferiorum, vt Praelatorum, Comitum, &c. quod illis inspidum videtur. De eo autem non dubitant, quod in caeteris immediatis Imperii Membris, vel si Ciuitates Imperiales alios praeter Electores & Principes (rationem diuersitatis quoad hos ponunt cum GAILIO l. *Obs. 1. n. 17.* in praeceminentia Principalis dignitatis) conuenire velint, Austregae cessent. Praeiudicia in c. *Mülhausen* contra *Knorren*; item in c. *Wangen* contra *Commertraw* ex Authore Decision. Camer. refert REINK. *lib. II. d. Regim. Sec. & Eccles. Cl. 2. cap. XVI. n. 16.* in quam quoque sententiam inclinat BLVM. *Tit. XXVII. Process. Cam. n. 167.*

neque Baro, multo minus Nobilis, hoc Commissarii munere rite fungetur, Dn. TEXTOR, *d. Disput. ad R. M. de anno 1654. III. thes. 48.* In casu denique *Tit. V. §. 2. der E. G. O. Part. II.* quando Praelati, Comites, Barones, Nobilesque immediati *a)* inter se agunt, imploratio Commissarii eodem fere modo se habet, ac quando contra hos Princeps acturus a Caesarea Maiestate Commissarium impetrat; Nisi quod, ut Commissarius sit Elector, Princeps aut Principi par, non requiratur, bene vero, ut non sit suspectus, *ein unpartheiischer* Commissarius. Nam quod Commissarii Austregarum (modo res adhuc sit integra nondumque coeptum iudicium,) legitima suspicionis exceptione recusari queant, vix dubitandum est, vid. MYNSING. *Centur. II. Obseru. LII.* & ad hanc Fabritius. *RVLAND. Part. I. de Commiss. lib. III. cap. V. n. 32.* GRAEVEN. *lib. I. Conclus. Practic. XXXIII. n. 14.* RODING. *lib. I. Pand. Cam. Tit. IV. p. 46.* Iunct. Dissert. huius §. XIII.

§. VIII.

Causarum species tam in petitione quam constitutione Commissariorum Ordinationis *b)* quam maxime

a) Nisi Reus v. c. Nobilis immediatus sit persona Camera-
lis vid. Not. ad RODING. *lib. I. Pand. Cam. Tit. IV. cap. 7. p. m. 60.*

b) De quibus & GYLMANNVS *Tom. 2. Symphor. p. 2. vot. 19. n. 4.* Cautelam pro Actore vtilem in nominandis Commissariis ab Aula impetrandis tradit SCHVVANMAN. *in suo Process. Cam. lib. 1. cap. 3. n. 8.* ut plures vna Commissarios nominet ac petat. illisque coniunctim & separatim procedendi potestas quo concedatur, commissioni inferi supplicet. Sic enim mortuo vno, lite adhuc pendente, alter nihilominus procedere potest. GILHAVS.

maxime attendendae veniunt. Sunt enim causae, in quibus omnino (etiamsi personarum intuitu illarum iurisdictio fundata esset,) omnes Austregae, adeoque & Commissarii auf die Austräg, cessant. Sit enim causa eiusmodi, quae non in iure actionis, vt quando non est prodita actio, sed in mero Iudicis officio consistit, veluti alimentorum; sit illa voluntariae Iurisditionis, vt est Tutelarum confirmatio, adoptio aut emancipatio liberorum; sit alia, quae magis imperio, quam iurisditione, peragatur; sit alibi debitum liquidum, aut etiam instrumentum guarentigiatum; vel in quo omnium priuilegiarum Austregarumque contineatur renunciatio; c) sit porro Camerae iurisdictio quoad causam fundata, vt in Pace Religiosa, in Constitutione litigiosae Possessionis, d) in causis Pignorationum, (vid. *E. G. D.*

D 2

Part.

Arb. Iud. Ciu. Cap. I. P. 1. §. 8. n. 7. Formulas quasdam requirendi petendique Commissarios, maxime in primo casu, Austregarum, praeter SCHVVMAN. in suo Processu suppeditat Appendix ad relationes quasdam seu Nucl. Responfor. aliquot abhinc annos typis impressa.

c) V. *Deputations-Abschied de anno 1600. §. in Fällen 300. & seqq.* Generalis tamen renunciatio, quod quis coram quolibet Iudice conueniri posse velit, non sufficit: de competente enim haec accipienda est GAILIVS 1. *Obs. l. n. 19. & Obs. XL. per tot. RODING. lib. 1. Pand. Cam. lib. 1. Tit. IV. cap. 7. pag. m. 60.*

d) Quae a turbata possessione, quippe quae ad Iudices ordinationis pertinet, eodem modo discernenda est cum SCHVVMANO *Obs. Cam. LVI.* atque in Constitutione super Arrestis euenit, quippe quae ad Occupationes, Inuasiones, Spolia, Turbationes & similia non extenditur. Notator. ap. *RODING. lib. I. Tit. XI. §. 27. pag. m. 67.*

Part. 2. Tit. 22.) arrestorum, &c. in his Austregarum Commissarii locum habere non possunt. vid. BLVM. *d. Tit. XXVII. n. 171. & seqq.* Dn. TEXTOR *de Diss. III. thes. 78.* GILHAVSEN *ARBOR Iudic. Cap. I. P. I. §. 8. num. 10. 11.* Vti nec respectu feudorum inferiorum adeuntur, sed Vassallus, Principem vel Comitem in causa feudali in ius vocaturus, illud coram paribus Curiae facere tenetur. GAIL. *1. Obs. 1. n. 54.* Referens apud Dn. DEKHERRVM *in Vol. Cameral. Relat. IV. n. 6. in fin.* BLVM. *d. l. n. 183.* nisi etiam Vassallus Dominum recognoscere nolle, quo casu Camera iudicabit. De maioribus seu Regalibus feudis nullum dubium, quod ad Austregas cognitio de illis non pertineat. *arg. der C. G. O. Part. II. Tit. VII.* Quippe in illis causis, in quibus Camera non cognoscit, & ipsae cessant, *arg. Tit. 2. §. 2. der C. G. O.* Vnde etiam iniquus est cum aliquibus aliis in Maiestatem Imperatoris LIMNAEVS, *lib. IX. Iur. Publ. cap. V. n. 63. seqq.* quando causas criminales Austregis diiudicandas esse contendit. Exclusum quoque censetur iudicium Austregarum in actionibus realibus, si actor in loco rei sitae agere velit? tum in noui operis nunciatione, atque quoties in quatuor casibus auf die vier Fälle (Praejudicia apud GYLMAN. *p. 193. & 211.*) imploratio Mandatorum sine Cl. fundatur. e) vid. GILHAVS. *d. l.*

e) Quo & pertinet Paritorium Caesareum d. 15. Ian. 1665. in c. Holfstein Plén. Nunmehr aber, und nachdem des impetran- ten Li. dd. und Unterthanen unter solchen Beschwerden je länger je mehr ins Verderben gesetzt werden, und solchen falls so wenig de- nen Rechten und Reichs-Constitutionen gemäß, den Nothleidenden zu den Austrägen zu verweisen, als Uns hingegen, Krafft Kay-

d. l. num. 11. Qui vero causas Mandatorum cum Cl. ad Austregas pertinere negant, minus accurate loquuntur: Non obstante, quod causa aliqua per viam Mandati coram Austregis (quippe vix declarationis & arctiorum Processuum facultate pollent,) deduci nequeat, sed per simplicem citationem peragenda sit. Videlicet Mandata cum Cl. peculiarem solum qualitatem, quoad modum agendi Austregis minus congruum aut vsitatum habent, peculiare autem genus causarum non constituunt. Dn. TEXTOR *d. Disp. III. lib. 77. ad. Not. ap. RODING. lib. I. Tit. IV. §. 13. lit. K. pag. 25.* Interim aliquando fieri potest, vt Iurisdictio Camerae, non obstantibus Austregis, immediate ad Mandata cum Cl. fundata sit, idque non tantum si continentia causae id exigat, aut quoties facti qualitas Camerae iurisdictionem ad Mandatum quidem sine Cl. fundat, illa autem ex alia consideratione solum Mandatum cum Cl. emanare velit; (RODING. *d. l.*) verum etiam in causa incarcerationis ex negotio ciuili. GAILLIUS *I. Obs. LXXVIII.* Adhibe Dn. LYNCKER. *d. Gran. Extraud. cap. V. sect. 1. §. 13. n. 11. seqq.* Ex quibus vt angustam esse Austregarum Iurisdictionem, & plerumque causas praeter pecuniarias reliquas (E. G. D. *Part. 2. Tit. 2. §. 5.* ibi: *Spruch und Forderung*) Iudicibus ordinationis non esse subiectas, affatim liquet, ita & tunc Iudices aut Commissarios ordinationis obtinere non posse memorandum est, si Princeps eiusque subditi simul

D 3

con-

serl. Ambs, in allweg obliegen thut, daß Impetranten Liebß wider unbillige Beschwerden, bey denen Ihme von Uns verlichenen Landen zu beschützen ic.

conueniendi, modo subditi ex proprio facto, ob quod conueniuntur, condemnari queant; secus si iussu & instinctu Domini tanquam Officiales quid peregerint. v. R. D. de anno 1600. §. gleicher massen. 24. RODING. d. l. §. 7. & 8.

§. IX.

Haftenus de constituendis Commissariis Ordinationis: nunc de Imperialibus proprie dictis, seu delegatis tam a Camera quam ab Aula videndum est. Et in Iudicio quidem Imperiali Aulico Caesarea Maiestas, ex vniuersali sua iurisdictione, in causis etiam ad Cameram non pertinentibus f) Commissarios decernere potest. Tales non modo sunt causae Italicae; item de praecedentia & sessione Statuum, g) quin & controuersiae de nouis Teloniis, si Ele-

f) Aut in quibus Camera a Statibus est recusata. vid. R. A. de ann. 1543. §. Wir und die Kayserl. 35. ibi: Uns entschlossen, wo zwischen denen Ständen, welcher Sachen obberührter massen am Kayserl. Cammergericht gegen einander eingestellt seyn, solche wichtige Sachen fürsien, die keinen Verzug leiden möchten, daß die Römische Kayserliche Majestät, oder Wir, Ferdinandus in denselben jederzeit auf Ansuchung der Partheyen, nach Gelegenheit der Sachen, Richter und Commissarien verordnen sollen und mögen.

g) R. A. de anno 1500. Tit. Wie die Irrung der Session, Ec. L. I. R. A. de anno 1576. §. ferner und zum siebenden. 110. & §. wann dann 111. R. A. 1594. §. letztlich, 122. Et utcumque in dictis Comitibus de anno 1576. Ratisbonensibus Imperator Maximilianus II. ex tribus imperii Collegiis Deputatos quosdam ratione causarum de praecedentia & sessione Statuum quorundam suis Commissariis Caesareis adiungendos voluerit, d. §. 100. id tamen non tantum, ex Caesareo beneplacito, saltem ad referendum

si Elector aliquis Actor & Reus sit, *per Capit. Mattbiae art. 23. & Leopoldinam art. 24. b*) Sed & feudales, nec non criminales, & quae sunt aliae (vt confirmationes Priuilegiorum, veniae aetatis concessio, restitutio famae &c.) quas sibi reseruatas voluit Caesaræa Maiestas. vid. STAMLERVS *de Reseruat. §. 38. & mult. seqq.* Dn. ab ANDLER *Iurispr. Publ. & priu. lib. II. Tit. I. P. I. num. 37.* Equidem Camera concurrit cum Caesare in cognitione de feudis non Regalibus, quae scilic. infra Dignitates illustres positae sunt, vt Nobilium, & cacterorum, Referens apud DECKHERR. *in Not. Cam. Relat. IV. num. 6.* sed de maioribus & titulatis, in *Sachen Fürstenthum, Herzogthum, Graffschaffen* belangend, so einem Theil gänglich und endlich abge-
spro-

factum est, verbis: Unser gnädiges Begehren, eeliche Personen aus allen dreyen Reichs-Räthen zu verordnen, se neben Unsern Kayserl. Commissarien solche Acten ersuchen, und Uns ordentlich, was darinnen zu sprechen, referiren sollen, sed & ipsi Status se hac in parte excusarunt, & tam cognitionem quam decisionem soli Imperatori expresse detulerunt. v. omnino d. §. wann dann. III. Iunge BOEGLER. *lib. V. de N. R. I. cap. II. pag. 80.* CARPZOV. *cap. X. de L. Reg. German. Sect. VII. n. 41.* ARVMAEVM *de Comit. c. 7. n. 102. item cap. 8. n. 106.* Dissentit LIMNAEVS (sibi contrarius in addit. Prior. *lib. 4. cap. 9. n. 103. p. 666.*) I. P. *lib. 2. cap. IX. n. 91. & seqq.* quem refutat MYLERVS ad RYMELIN. *in A. B. P. 3. Diff. 1. Th. 12. lit. C.*

b) Vt vt Monita Statuum huic posteriori Capitulationi in hoc art. contradixerint: daß in Zoll-Sachen dem Cammergericht die concurrentia Iurisdictionis nicht zu entziehen sey. Vnde ex eo, quod a caeteris Statibus hic articulus approbatus non fuerit, in causis teloniorum adhuc iudicat Camera, Praejudicium ap. R. O. DING. *lib. 1. Tit. 1. in Not. p. m. 2.*

sprochen werden sollen, solus Imperator in Aula cognoscit, i) ac ne quidem litigantibus praetermissa Caesarea Maiestate, in Arbitros, k) frustra dissentiente KLOCKIO Vol. Conf. compromittere licet, vid. *E. G. D. Part. II. Tit. VII. Ordnung des Regiments zu Worms, Anno 1521. §. 7. ROSENTHAL. de Feud. cap. IX. Concl. XXII. n. 4. Idem tamen cap. XII. concl. 1. num. 30. aduersus Schraderum infelicititer contendit, ac si, quando de parte feudi eiusmodi agitur Camera cum Imperatore concurrentem Iurisdictionem haberet. Nam vox gänzlich alleg. text. der E. G. D. qualitatem sententiae notat, non quantitatem rei, vid. REINKING. lib. I. de Regim. Sec. & Eccles. Class. IV. c. XIX. n. 119. seq. Praejudicia Sixtini lib. 1. de Regal. cap. ult. n. 18. & seq. quod concernit, in primario sane quod ipse affert, ipsius Imperatoris versabatur utilitas reliqua in Sailerio non continentur, SCHÜTZ. de Vicar. Concl.*

i) Ita vt non desint exempla Commissariorum Imperialium in causis feudalibus, veluti in causa Barby contra Capitulum Magdeburgens. die Herrschaft Egeln betreffend, ipsi Comites sub Maximiliano II. & Rudolpho II. Imp. Commissarios Caesareos (cum protestatione tamen Electoris Saxoniae,) impetrarunt, v. Deduction und Memorial, was gestalt die Herrschaft Egeln an das Gräffliche Haus Barby kommen ap. GASTEL. p. V. de Stat. Publ. Eur. cap. XXXI. n. 140. p. 899: & 901. col. 1.

k) Etiam si de feudo esset contentio, quod, vtcunque lis caderet, Domino directo non eriperetur. Neque enim vnice de alienatione in ea specie controuertitur, sed in Imperio, maxime si Exteri assumuntur, de suprema Iurisdictione Caesaris agitur, quae nec simpliciter feudalisi, & vel maxime suo genio atque obseruanti in Imperio aestimanda est. Dn. LYNCKERVS Dissertat. de Commiss. th. 25.

cluf. XV. Quid, quod magis est! uti & in poffefforio, tam ob generalitatem Ordinationis, quam continentiam caufae, (nequicquam obftante voce *endlich d. Tit. VII.* Refponfio enim peti potefte ex *Tit. 21. §. 1. der C. G. O. P. 2.*) ita Caefar in utroque iudicio, tam petitorio quam poffefforio, folus potefatem cognofcendi & fententiam ferendi habet absque Paribus Curiae, oder ohne Zuziehung der Stände.¹⁾ Interim negandum non eft, quod Caefarea Maiestas, fi caufa quaequam feudalis, aut etiam criminalis; absque notabili

1) Decantatum quippe illud ius Principum, das Fürsten-Recht pro quo tantopere HIPPOLITHVS A LAPIDE *P. 1. d. Rat. Stat. sect. 10. c. 2. & seq.* & LIMNAEVS *non modo lib. II. J. P. c. 9. n. 32. & seqq. vocum & in Addit. poster. ad lib. 2. pag. 91.* pugnant, nec in vilo fcripto iure, nec obferuantia fatis fundatum eft; quin potius in 2. feud. 55. §. 1. Aurea Bull. *Tit. V.* & aliis Conftitutionibus ap. RÜMELIN. *P. 1. Difput. IV. th. XIX.* adductis, cumpri-
mis vero in der C. G. O. P. 2. *Tit. VII. & Instrum. Pac. art. IV. §. 17.* foli Caefari cognitio de feudis eiusmodi, quae Fahren-
Lehen dicuntur, referuata, & multis firmata praeciudiciis, per Acta non minus vetera quam recentiora, reperitur. Sic Maximilianus I. in caufa Alberti & Wölfg. Bauarorum & Ruperti Palatini; Carolus V. inter Haffos & Naffouios; Matthias in c. Lüneburg contra Braunschweig, das Fürstenthum Grubenhagen betreffend; Ferdinandus II. in c. Baden contra Baden, anno 1622; in c. Hessen contra Hessen, die Marburgische Succession belangend, anno 1623. d. 1. April. Ferdinandus III. ratione iuris primogeniturae & aliarum praerentionum, inter Hessen-Darmstadt & Homburg; Item Cassel und Land-Graff Friedrichen; foli absque Procerum Imperii interuentu iudicarunt. vid. REINKING. *d. Regim. S. & E. lib. 1. Class. 4. c. 19. n. 27. seq.* STAMLER. *d. Referv. §. 38. n. 14.* SCHÜTZ. *Disp. de Vicar. Concl. XIV.* CARPZOV. *d. l. Reg. Germ. cap. IX. sect. XII. n. 27.*

tabili motu in Imperio decidi non possit, ex generali norma, in Capitulatione definita, minimum Electores in Consilium adhibere debeat. *art. 39. & art. 3. Capit. Leopold.* De hoc tamen, num talis causa sit, & quot, ac quosnam Statuum coeterorum requirere velit? ratione causae Imperator ipse iudicabit. vid. *art. V. Instrum. Pac. §. quod Processum ss. in fin.* Quod autem in Causis criminalibus Aulam Caesaream tantum Commissarios decernere posse innuimus, id solum intellectum volumus de criminalibus oder peinlichen Sachen, so Leibs-Straff auf ihnen tragen; Secus atque vox criminalis legibus Iustinianeis vulgo accipitur, vid. *GAIL. I. Obseru. LXV. n. 5.* sed & etiam ubicunque de poena corporali, personis immediate Imperio subiectis (non minus si Parens Princeps filium punire vellet. *NICOLAUS BERSIVS de Pactis Famil. Illustr. cap. VIII. pag. 434. & MYLERVS Gamolog. cap. XXII. §. 7. usque ad 14.*) infligenda, iudicandum est. Idque ob Constitutionem Friderici II. Imperatoris, quam ex Goldasto excerpfit *LIMNAEVS lib. II. Iur. Publ. cap. IX. n. 31.* nulla habita distinctione, an in territorio tertii delictum commissum sit, an vero proprio: ut casu priori ipse Iudex illius loci (si delinquens ibi deprehendatur, *BRVNEMAN. ad l. 1. C. ubi Senat. & Clariss. n. 11.*) per dictamina iuris communis cognoscat *l. 3. d. Offic. Praef. l. ult. de nox. act. l. 3. ff. de re milit. l. 1. C. ubi de crim. ag. oport.* Siquidem illa Constitutio ut nec distinguit, ita nec correctae esse reperitur ex *R. A. de anno 1594. §. ebener massen 68. verbis: wann eine einige Persohn,* huc non pertinent. Igitur cognitio criminalium ut recte soli Imperatori (nisi quod

quod pro causae circumstantiis, vt iam supra diximus, cum Electoribus & Statibus nonnunquam communicare debeat,) attribuitur. STAMLERVS *de Referuat. Imperat.* §. 37. SCHÜTZ. *Colleg. Iur. Publ. Vol. 2. Disp. 7. tb. 6. lit. E.* RYLANDVS *de Commiss. Part. 1. lib. 11. cap. 3. num. 6.* Ita ab ea in totum Camera arcetur. *m)* R. A. *de anno 1530. §. Item als ist etliche 95. E. G. D. P. II. Tit. XXVIII. §. 5.* Nec solummodo Comites Ottingenses aliquam ex Ciuitatibus Imperialibus in Aula Caesarea *ex l. 28. §. 15. ff. de poen. criminaliter conuenisse obseruauit Dn. MAVRITIUS in laudat. Disput. de Iudic. Aulic. tb. 16.* sed & notabile Exemplum Caesareae Commissionis ad inquirendum, zu Untersuchung eines Peinlichen Falls, auf Fürsten zu N. und Heinrich von N. extat in Consiliis Argentoratensibus, *Vol. 2. Conf. XCI. column. 1487.* Cuius Commissionis tenorem infra in Adiunctis sub litera A. exhibere operae precium duxi. Ne quid nunc di-

E 2

cam

m) Vt adeo neque per appellationem, neque per viam simplicis querelae, causa criminalis ad Cameram deferri queat; nisi Camerales ipsi deliquerint; E. G. D. *p. 1. Tit. 50. §. fin.* aut reperiatur causa specialiter excepta, vt est fractae pacis E. G. D. *p. 2. Tit. IX.* (in qua, iuxta stylum Camerae, non minus ac in ciuilibus causis Commissarius ad recipiendum testes locum habere potest. MYNS. 3. *Obseru. 40.*) & perduellionis E. G. D. *p. 2. Tit. 29.* Aut nisi denique ex Capite nullitatis, & quidem principaliter deducendae, (quo casu Iudex criminalis tenetur Acta edere sumptibus tamen petentis, v. KLOK. in *Vot. Camer. Relat. LXXXVII.*) ad Cameram prouocetur. E. G. D. *p. 2. Tit. 28. §. 2.* Item nach dem. GAIL 1. *Obs. 1. num. 28.* Add. Dn. LYNKERVS *de Grau. Extraiud. cap. VI. §. XXIII. n. 3. & seqq.* BLVM. in *Process. Tit. 43. n. 13.* RYLANDVS *P. I. Lib. II. de Commiss. cap. 3. n. 2.*

cam de Commissione Caesarea auf Chur = Trier und Pfalz = Neuburg ratione der Stadt Eöln decreta, nec hodiernum finita.

§. X.

In causis Religionis, spiritualibus & Ecclesiasticis, si de possessione vel quasi *n*) agatur, aut de facto incidat quaestio, (alias enim si causa religionem intrinsecus concernat, omnino secus habendum est,) *o*) quin ab Imperatore tam in Aula quam Camera Commissarii peti decernique possint, praeter exempla,

n) Vt bona Ecclesiastica, ita & iura Episcopalia, autonomias, patronatus, electionis &c. possidentur vel quasi: Vnde & praescribi queunt, etiam de iure Canonico a Laicis, *per c. querelam 24. X. de elect. Et elect. potest. c. auditis 15. & imprimis cap. cum olim 18. X. de praescription. MENOCH. Conf. 512. n. 5. VVESENBECK. Conf. 48. n. 6. MASCARD. de probat. Vol. 2. Concl. 186. n. 6. SCHVRRF. Conf. 81. cent. 2. n. 9. GILCKEN de praescript. P. 3. cap. 9. n. 21. Prout & de iis Transactiones valent: Id quod ex R. A. de anno 1544. §. welche Stände aber 89. Transactione Passauensis, ipsaque Pace Religiosa, & Instr. Pacis satis apparet. Add. ROSENCORB. Pract. Forens. obs. cap. 30. n. 9.*

o) Vnde olim inter Grauamina Statuum Vnitorum apud LIMNAEVM lib. IV. J. P. c. 8. n. 36. daß der Kayserliche Reichs-Hofrath sich unterfangen in Religions-Sachen und dessen Frieden betreffend ohne allen Unterschied Mandata sine Cl. wider die Evangelische Stände zu erkennen: dergleichen ganz beschwerliche Commissiones, auch so gar in Sachen bemeldten Religion-Friedens ausziehen zu lassen. Sed hoc ipsum in Capitulatione Leopoldina sancte prohibetur, art. 38. ibi: den Frieden in Religion- und Prophan-Sachen ic. zuwider keine Commissiones ausgehen lassen, oder zu geschehen gestatten, add. Instr. Pac. art. XVII. §. contra hanc 3. & art. V. n. 11. XX. §. in causis Rel. 52.

pla, p) dubitare nos vix sinunt Instrumentum Pacis
E 3 *artic.*

p) Sic Commissarii Caesarei anno 1560. Argentoratum mis-
si, um zu vernehmen, wie die Sach in puncto Religionis und des
streitigen Schutz und Schirm halben beschaffen; prout verba in-
nuunt in iuribus Argentinenſium anno 1628. contra Episcopum
& Capitulares edit. apud GASTELIVM p. VI. d. stat. publ. Europ.
cap. XXXII. n. 26. pag. 938. In eadem causa Caesarea Maiestas
tunc temporis novam Commissionem decrevit, und vermittelst sel-
biger die gütliche Abtretung der dreyen in gemeldter Stadt Straß-
burg gelegener Pfarr-Kirchen, des Münsters, jungen und alten St.
Peters, allergnädigst suchen und begehren lassen. Ceu comme-
morat die anderweite der Stadt Straßburg Ausführung und De-
duction. Schrift apud GASTEL. d. l. p. 245. similiter: als Fer-
dinando I. in Nahmen und von wegen des sämtlichen Benedicti-
ner-Ordens Bursfelder Congregation, angebracht worden, was
Gestalten, neben andern Geistlichen Stiftern und Klöstern, auch
das Kloster Sanctorum Mauritii und Simeonis Benedictiner-Or-
dens bey Münden gelegen, so wohl an Kirchen-Schatz und Ge-
zierd, als andern beweg- und unbeweglichen Gütern, auch Jährl-
chen-Einkommen dermassen abgenommen, daß die jetzige Structur
mit der vorigen nicht zu vergleichen, und der Zinsen und Renten
zu Verrichtung des üblichen Gottes-Dienst nicht zulangen, und des-
wegen wider die Unbilligkeit der dringenden Creditorn Se. Ma-
jestät angelaut worden, haben also dieselbe, als oberster Schutz-
Herr und Aduocat der Geistlichkeit, denenselben mit Kayserlicher
Hülff zustatten zu kommen, dero Commission an den damaligen
Ehur-Fürsten zu Eöln Ferdinandum den 5. May 1627. ergehen
lassen. Aliis commemorandis Commissionibus in causis Religio-
nis supersedemus, cumprimis quod plures controversiae per art. V.
Instruct. pac. §. 2. fuerint sopitae finemque acceperint. Illud hic
addam, in causis Religionis aliquando ad Principes Imperii recur-
ri, quo Commissarios ad amicabilem compositionem, um die Strei-
tigkeiten in der Güte zu entscheiden, und in Richtigkeit zu bringen,
decernant, velut anno 1611. a Ciuibus des Königlischen Stuls und

artic. V. §. 54. & 56. ibi: causis Ecclesiasticis & Politicis. iuncta Ordinatione Iudicii Imperialis Aulici Tit. 2. pr. R. N. de anno 1544. §. welche Stände aber 89. & R. N. de anno 1654. §. Nach Berathschlagung 124. (vbi ratione Camerae & de reuisorio in spiritualibus in Geistlichen und Religions-Sachen, eiusque effectu suspensiuo nondum sublato disponitur) GAILIVS I. Obseru. XXXVII. n. 5. GREVEN ad Eund. Concl. 37. Confid. VI. ibique allegati. BRVNNEMAN. ad l. 3. C. n. 8. & seq. de Iudic. Neque etiam si causa Matrimonialis Protestantium quem tangat, v. c. si de vinculo inter Coniuges soluendo agatur, Caesar cognitionem a se amoliri, sed potius Commissariis Euangelicis committere solet. vid. MYLERVS de Princip. & Stat. Imper. cap. XX. n. 20. Et tamen, vtcunque hanc Iurisdictionem in Geist- und Weltlichen Sachen Iudicio Imper. Aulico allegati textus expresse deferant, eandemque ANTONIVS COLERVS de Iur. Imper. Germ. sect. XXXVI. in genere & in specie quoad matrimonialia A. C. addictorum adstruat Dn. TEXTOR. q) Disp. I. ad R. N. de

Stadt Nach factum est. v. GOLDAST. in Politischen Reichshandlungen P. 1. p. 9. Quo fere pertinent pacta singularia inter Elect. Brandenburgicum & Ducem Neoburg. sub dato Cleve 11. Octobr. 1651. quibus exhibetur: beliebter Modus, wie man über das Rirchen- und Religions-Wesen in den Jütsch. Elev. und Bergischen Landen vor der Röm. Kayf. Majest. Ihren verordneten Commissarien, adiungendis ex Statibus Imperii ibi nominatis, procediren wolle, ap. d. GASTELIVM P. IV. cap. IX. p. 425. seqq.

q) Qui a parte Protestantium nil eius Iurisdictioni in causis matrimonialibus obflare ait. Videlicet, Pontificis tantum iurisdiclio per Transactionem Passauiensem suspensa est, Caesaris nec suspensa est, nec suspendi potuit. Indeque videtur cognitionem in causis matri-

de anno 1654. *thes.* 74. *seqq.* nihilominus Protestantes (Catholicis conuiuentibus Imperatoribus r) sponte Pontifici se submittentibus,) cognitionem Caesarem deprecari consueuerunt, prout etiam eam non agnoscunt LIMNAEVS *lib.* IV. *J. P. c.* 8. *n.* 90. *seqq.* REINKING. d. R. S. & Eccles. *lib.* III. *Cl. I. c.* 10. *n.* 32. BLVM. in *Process. Cam. Tit.* XLIII. *num.* 15. Vt adeo quid eo casu, vbi renuente altera Parte Commissarius Imperatoris Commissioni insistit, dicendum sit, nostrum suspendamus iudicium. Prout nec nobis liquet, quis tandem Iudex, aut quod forum competens? Quod si enim MAEVIO *ad Ius Lubecense lib.* I. *Tit.* IV. *n.* 48. ZIEGLERO *ad Prax. Caluol. §. Austregae Conclus.* 2. *n.* 1. *seqq.* & LIMNAEO d. l. *n.* 96. Austregis sub generali regula in *O. C. P. 2. Tit.* 4. verb. **Warum oder was Ursachen das wäre** x. causae matrimoniales commissae dici possunt, ita nec quo minus, si illae cessent, aut vim suam exercere nequeant, aut vero inique processerint, ab iisdem ad Caesarem aut Cameram (quam tamen recte a Causarum Matrimonialium cognitione excludit RVLANDVS *P. I. de Commiss. lib.* II. *cap.* 3. *n.* 2.) prouocari, & a Caesare illarum iuris-

monialibus veluti postliminio quodam rediisse, cum & illam olim habuerint Imperatores, prout ostendunt tot. tit. ff. & C. de sponfal. de rit. nupt. de diuortiis & repud. vid. KLOCKIUS *Conf.* 58. *n.* 375.

r) Dum (ex praesupposito erroneo) ad Reseruata Pontificis manus extendere non cupiunt. Alias vti ad Caesarem vniuersalis in Imperio iurisdictio pertinet, ita ipsum lites causarum quoque Matrimonialium non solum inter Protestantes, (modo ex iuribus, quae Canonum emendationem sequiori tempore attulerunt, diiudicare vellet, instr. Pac. art. VIII. §. 4. in fin.) sed & Pontificios suscipere, & iurisditionem integram auctoritate Pontificum imminutam reassumere posse, cum Dn. TEXTORE d. l. multi non dubitant.

iurisdictione esse debeat ratio non apparet. Videbatur itaque multis, cum superiorem non agnoscens, coram suis Consiliariis conueniri possit, *arg. l. 14. ff. de Iurisdic. C. G. D. Part. 2. Tit. 4. §. dieselben neun Rätz.* BRUNNEM. *ad d. 4. l. 14.* etiam de Principe Imperii Protestante in Ecclesiasticis, quem talem post suspensam Iurisdictionem Ecclesiasticam (per Transactionem Passauiensem anno 1555. §. damit auch 20. in subsequentibus Imperii Comitibus v. N. N. zu Regensburg de anno 1557. §. So haben wir 8. item de anno 1559. §. dieweil aber 5. & Instr. Pacis art. 5. §. 1. repetitam) esse inualuit, idem dicendum esse, vt coram suo Consistorio & vbi tale quodpiam penes Statum vnum alterumue non existit, coram Consiliariis & Ministerio conueniatur. WEBER. *de Consistor. cap. 48.* quippe quod Princeps non supra Presbyterium, sed pro membro potius eiusdem habendus sit. CARPZ. *lib. 3. Ipr. Consistor. Tit. 1. def. 1.* Enimuero hic modus in Paribus, qui controuersiam suscipere, non procedit. *arg. l. 4. ff. de recept. arbitr. lib. 13. §. 4. ad Scutum Trebell. vid. TABOR in BARBOS. Locuplet. lib. XIV. c. 3. Axiomat. 5.* ceu nec Princeps vllam Iurisdictionem in uxorem tanquam personam immediatam, saltem per coniugium vt sociam, exercere potest: MYLER. *Gamol. c. VII. §. 23. & 24.* Adeoque illum, vt & Arbitros (quibus causarum Matrimonialium cognitionem deferre cap. pen. X. de in integr. restit. Protestantes prohibere non potest.) suadere certe, sed parti inuitae s) imperare non licebit. Caeterum quin etiam

s) Proinde non modo aliquando aduersus Consistorium N. N. coram quo Serenissimus N. N. coniugem suam ex causa desertionis

etiam Camera non tantum in possessorio, (vtut & hoc non minus ad Iudicem Ecclesiasticum de iure Canonico pertineat, c. 13. X. de restit. spoliat.) sed & pluribus aliis casibus quoad matrimonialia ¹⁾ adiri, Commissariiue in iis impetrari possint, ambigendum non est.

§. XI.

Verbo vt me nunc expediam, Commissarii peti constituique possunt a Caesarea Maestate in omnibus causis, quarum cognitio ad eam in supremis Tribunalibus pertinet, seruato tam quā Mediatos quam Immediatos instantiarum ordine. ^{u)} Secus omne,

conuenire tentauit, inhibitionem Caesaream omittam esse, constat ex Diar. Europ. p. 2. p. 548. sed & idem in causa fuit, quare modum illum Consistorii per proprios Consiliarios, quibus a Parte altera impetrari posse videbatur, non admittendum censuit Serenissima illa Principissa in Diar. Europ. d. l. p. 545. ibi: Nachdem Uns fürkommen, daß Unser freundlich geliebter Herr Gemahl in Unserer Mißverständniß einige dero Ministros vermeintlich zu Richtern constituiert, iunct. p. 594. Dieser vermeinten Richter Iurisdiction auf seinerley Weg fundirt seyn können, & pag. 548. noch weniger aber in propria causa, da Sie Parthen Stelle vertreten, zugleich Iudex seyn, noch die Iurisdiction, so Sie selbst nicht haben, demandiren können.

1) Ita cognoscat illa, si personae litigantes sint Camerales. REINKING lib. III. de R. S. & E. Cl. 1. c. 10. n. 28. si non principales personae de vinculo matrimonii; sed tertius aliquis forte ad effectum legitimationis & successionis de matrimonio disceptet: Aut de sequestranda puella, item dote, sacuita mariti, alimentis & aliis, quae causas matrimoniales attingunt, agatur. RODING. lib. 1. Pandect. Cam. Tit. 31. n. 5. BLVM. Tit. XLIII. n. 17.

u) Saltem regulariter. Studiosis quippe, omisso quolibet intermedio Iudice, veluti Rectore, ad Caesarem prouocare licere, verius est,

omne, quod a Commissario geritur, nullum aut attentatum erit: quia defectus Iurisdictionis omnium fere maximus, & insanabilis. VANT. *de Nullit. Proceff. Tit. de Nullit. ex defect. Iurisd. num. 6.* Referens apud DECKHERR. in *Vot. Cameral. Relat. 1. num. 3.* Neque enim Imperator, licet Status non modo Vasalli, sed & subditi eius & Imperii sint, causas in ipsorum Iudiciis pendentes, decernendo Commissiones, turbare aut ad se pertrahere potest. x) vid. E. G. D. *de 40.*

arg. Auth. Habita C. ne filius pro patre. MATTHIAS STEPHAN. lib. III. de Iurisd. p. 3. c. 12. & SCACCIA qu. VII. d. Appell. n. 102. Quale quid etiam Pupillis, Minoribus, parte Orbatis, Viduis, Virginibus etiam locupletibus, contra diuersi generis personas non aeque priuilegiatas indulgetur. v. omnino RODINGVS *lib. 1. pandect. Camer. Tit. XX. §. 6. seqq.* Quaquam enim legem vn. C. quando Imper. int. Pupill. & Vid. non amplius obseruari, eiusque beneficio non frui Viduas immediatas in Imperio GAILIYS 1. *Obs. 1. n. 40.* tradat; Tamen pro vsu dictae legis pugnat. c. 15. X. *de for. compet. NEVENHAN Memb. III. d. Iur. Vid. sect. 5. fol. 100. BERNARDVS GRAEVEN Pract. Conclus. lib. 1. Conclus. 1. n. 4. & seqq.* Nec tantum Pupillis etiamnum viam istam patere RVLANDVS docet, *P. IV. de Commissar. lib. VIII. c. 1. n. 17.* sed etiam vsu moderno Viduas Illustres, praecipue in dotis repetitione, vel in constituendo dotalitio pressas, ad Imperatoriam Maiestatem recurrere, & hanc Commissiones decernere solitam esse, obseruare alijs licuit. Quod si vero Vidua in Commissionem ab altera parte hunc in modum impetratam: dieselbe ex officio zur Güte, in Entstehung aber zum Recht auf N. N. als Commissarium Ordinationis zu erkennen consenserit, Processus a Commissario insinuatos receperit, iis moram gesserit, litemque contestata fuerit, ita exceptionem fori priuilegiati deinceps obicere inopportunum videtur.

x) Estque falsissima illa traditio quorundam, quod si Imperator in Status cuiusdam territorium veniat, Iurisdictio Status quiescat, apud KNIPSCHILD, *lib. 2. d. Iur. Ciu. Imp. cap. 33. n. 45.* Siquidem

de 20. 1495. Rubrica: die Unterthanen in ihren ordentlichen Gerichten bleiben zu lassen. Reform. Wormat. de anno 1521. Tit. XXX. C. G. D. Part. 2. Tit. 1. §. 1. & Tit. 8. §. 15. Tum & praecipue Capitul. Imperatorum, Car. V. art. 15, atque Ferdin. I. art. 14. ibi: mit rechtlichen oder gütlichen Tagleistungen von ihren ordentlichen Richtern nicht dringen, erfordern oder vorbecheiden 2c. & Ferdinandi III. artic. 17. bevorab auch bey der ersten Instanz; nec non inuidissimi Dn. Leopoldi art. 18. vbi: die Ständ und deren Unterthanen von ihren ordentlichen Richtern nicht dringen, erfordern oder vorbecheiden, & porro: mit keinen Commissionen, Mandaten und andern Verordnungen, darwider beschweren oder eingreifen, noch auch durch den Reichs-Hoff-Rath und das Cammer-Gericht eingreifen lassen. Consonat die R. H. D. Tit. 2. §. Wir befehlen auch, verb. Mittel- und unmittelbaren Unterthanen Priuilegia der ersten Instanz unberührt verbleiben lassen, damit auch durch Mandata, NB. Commissiones &c. niemand beunruhigen oder beschweren, sondern in Erkänntniß der Process, auch Annehmung der Appellation, sich den gemeinen Rechten, Reichs-Abschieden, und wohlverordneten Satzungen ohne Verlesung der Ständ Privilegien gemäß verhalten. Male ergo Modestinus PISTORIS Volum. 1.

F 2

Conf.

quoad utilitatem & exercitium Iurisdictionis Imperator Statibus abdicatiue contulit; vtut quoad vim internam dependens & subordinata sit. Quare &, reseruata sibi suprema illa inspectione, & Iurisdictione, non tantum intercedit in casu denegatae Iustitiae, R. A. de anno 1529. §. und nach dem, sed & eadem quoque vtitur per ordinem instantiarum, nec non in causis, quibus fori supremi Iurdictio legibus publicis fundata est, confer KNIPSCHILD, d. 1. n. 11. seqq. & REINKING, lib. 1. d. R. S. & Eccles. Cl. §. c. 7. n. 6. 21. & seqq.

Conf. XXX. da von der Kayserl. Majestät Commissarien erlangt würden, achte ich davor, daß dann die B. obwohl nicht unterlassen würden sich zu unterstehen forum zu decliniren, dennoch zu Recht mit solcher Exception nicht fortkommen möchten, sondern derselben uneracht vor denen Kayserl. Commissarien zustehen, und sich einzulassen schuldig. Rectius Exceptionem fori litisque pendentis Commissioni Caesareae opponi posse docet CARPZOV. 3. Dec. 220. & Tit. IX. Proc. Iur. Art. 3, §. VIII. Notab. 1. n. 92. & seqq. Simili plane ratione ob praeuentionem in Camera inductam y) ab Aula deinde

y) Inducta vt censeatur ratione Actoris, ipsum citationem aut Monitorium impetrasse oportet, quamuis neutrum illorum insinuatum fuerit. v. BLVM. Tit. XXV. Proc. Cam. u. 53. GRAEVEN. Lib. 1. Concl. 29. Confid. 2. Idem dicendum videtur, sin forte Actor in Aula causam committi cum decreto citationis cognouerit. Ratione Rei ne quidem notitia citationis decretatae, aut Commissio, nis causae sufficit, sed citationis eidem facta requiruntur insinuatio. X. h. D. Tit. 2. §. So wollen wir, *ibi*: wann nemlich solche Sachen allbereit daselbst durch ausgewürkte und insinuirte citation anhängig gemacht, adde CARPZ. Tit. IX. Process. art. 3. n. 43. Quid vero si literae pro informatione Iudicis, Bericht. Schreiben, impetratae & insinuatae fuerint? Illis itidem induci litis pendentiam, tradit Dn. MAVRITIVS, *diff. de Iudic. Imp. Aul. th. 14.* quod iis datis Iudex iam de causa cognoscere coeperit, & hae literae implicite citationem contineant. Illud in Commissario Caesaris annotandum est, quod quidem per nudam causae delegationem Imperator Cameram praeuenisse censendus non sit, interim hoc in Commissario Caesaris peculiare sit, quod nisi a Camera iam decreta & insinuata fuerit citatio, per solam ab eo decretam citationem, vtrinque, a parte Rei & Actoris, praeuentione inducatur, (adhibe BLVM. Tit. cit. num. 57. & seqq. ibique GYLMAN.) Nisi forte Reus priuilegium fori electionis habeat. Quale, praeter Regem Sueciae quoad Ducatus suos in Imperio, (vid. Instrum. Pac. art. X. num. 5. §. 12.) Serenissimis etiam Ducibus Brunsvicensibus & Luneburgensibus competit, qui intra duos

deinde Caesaris Commissarii ad hanc ipsam causam impetrari nequeunt. *vid. C. G. D. P. 2. Tit. daß dem Cammer-Gericht sein starcker Lauff gelassen werden soll. XXXV. R. A. de anno 1654. §. ebenmäßig sollen im 166. Iung. Vot. Antiwackerian. ap KLOCK. Relat. CLXVI. num. 55. seqq.* Quare in celebri causa Friedberg contra Friedberg, vbi Burgum, oder die Burg, lite in Camera pendente, non modo anno 1608. in Episcopum Wormatiensem & Dn. de Schoenburg, ab Imperatore Rudolpho II., sed & huius in Imperio Successore Matthia alteram Commissionem, auf Chur-Mayns und Darmstadt impetrasset, a Ciuitate Friedberg exceptio praeuentionis & litispendentiae, vtcunque Commissio non ipsam litem in Camera, sed tantum punctum ei incidentem, maxime tamen praecudicalem, concernebat, ob continentiam causae obseruata seu opposita est. *vid. omnino Summarischer Bericht, in der Sache zwischen der Burg und Stadt Friedberg x. Iunctis tribus Responsis Iuris a Ictis Giessensibus, Marpurgensibus, & Argentoratensibus, aduersus executionem Commissionis atque Decreti, proque remittenda causa ab Aula ad Camera apud GASTELIVM de Stat. Publ. Europ. Part. VI. cap. XXXII. num. 83. pag. 1160. vsque ad 1193. Item Copia Schreibens von des Cammer-Gerichts Vice-Praesidenten und Beysigern, den 18. Nov. 1653. samt Beyslag sub lit. A. & B. die Litispendenz der Graffschafft Pyrmont betreffend x. ap. eund. P. V. cap. XXXI. n. 91. p. 879.*

F 3

§. XII.

menses liberam declarationem habent, an in Camera, num vero in Iudicio Aulico conueniri malint? teste Notat. apud RODING. *lib. 1. Pandect. Cam. Tit. XX. p. m. 322. & 328. seqq.*

§. XII.

Ad Commissarium siue in Aula siue in Camera constituendum requiritur persona habilis. v. *C. G. D. P. III. Tit. XVI. §. 4. R. H. D. Tit. 2. §. wann nun x.* Et in genere non secus ac Iudex, habilis nobis Commissarius dicitur, qui nec lege nec natura prohibetur. Inhabilis enim natura ob vitium corporis est surdus & mutus, praepriis in Commissionibus ad examinandos testes, *arg. l. 12. §. 2. ff. d. Iud. l. 9. C. eod. quo & coecum referimus, qui utcumque Iudex esse, (v. Dn. STRUVII S. J. C. Exerc. IX. 16. 10.)* Commissarius tamen, saltim in causis ocularem inspectionem desiderantibus esse non potest. Ob animi defectum arcebitur a Commissione furiosus, ut & impubes, *d. l. 12. §. 2.* Lege ac moribus desideratur, ut Commissarius non sit haereticus, *arg. l. 4. C. de haeret. non excommunicatus c. 24. X. d. sent. & re iud. non Iudaeus l. ult. pr. C. d. Iudae. non Senatu motus d. l. 12. §. 2. d. iudic. non Bannitis aut quavis ratione infamis, PEREZ. in Cod. Tit. d. iud. n. 4.* Reiciuntur & Mulieres, *d. l. 12. §. 2.* nisi quod Illustres, quae iudicandi potestate funguntur, non minus etiam Commissiones ac arbitria recte suscipiant, *arg. c. 4. X. d. arbitr. vid. RVLAND. P. I. de Commissar. lib. I. cap. XXIX. n. 6. & seqq.* Caeterum de Commissarii Requisitis 2) Naturalium,

2) Inter quae vnum adhuc maxime necessarium, nimirum, iuramenti vinculum desiderat & exoptat GYLHAUS. *cap. VI. Arb. Iudic. Ciu. P. II. art. II. §. 1. n. 2.* In Iudicio quidem Rottvillano ex Reformatione Maximiliani II. ad omnes causas seu examinationes Testium debent esse duo ordinarii Commissarii iura-

talium, animi dotibus, ingenio, memoria, complexione, corporis forma, constitutione, aetate, artibus, doctrina, Iurisprudentia (vti Christoph. Besoldus in Templo Iustit.) eloquentia, arithmetica, Geometria; & vt sit virtuosus, iustus, sapiens, fortis, temperans, liberalis; taciturnus, diligens, item de eius experientia, exercitatione, de grauitate & reputatione, cum operose RVLANDVS egerit, in *P. I. de Commissar. & Commiss. lib. 1. a cap. 7. vsque 29.* ad eum prouocasse suffecerit.

§. XIII.

Specialiter habilis dicitur Commissarius, si in causa, quae in specie ei committenda, suspectus non sit. Quodsi enim in vtro, sane in supremis Imperii Tribunalibus, sine omni suspicione procedi debet. Adeoque etiam cum in aliis inferioribus Iudiciis tam Iudices ordinarios quam delegatos a) recusare liceat,

ti; in modicis tamen causis in geringschäßigen Sachen, ad vitandos sumptus partes litigantes solent petere proximiores Archigrammateos, Stadtschreiber, vel Notarios in deputandos Commissarios, qui iuxta Reform. Ordin. p. 1. Tit. XIV. si nihil aliud obster, admitti debent; Nec in iis etiam exactio iuramenti requiritur, quia de hoc nihil in Reformatione dispositum est, adeoque stylo Imperii communi res relinquitur. Ita etiam iuramento non obstringuntur Assessores, Procuratores & aliae Dicasteriales personae, si Commissarii nominati deputatique fuerint, Zimmern p. 1. Manual. ROTTVILL. Quod lib. IX. p. 56. & seqq.

a) v. l. 16. C. de iudic. ibique IOH. IAC. VVISENBACH. pag. 350. l. 10. ff. d. iurisd. l. 4. C. eod. c. quod suspecti 3. q. 5. c. 4. & 10. de for. compet. Dn. STRVV. Exerc. IX. th. 11. Quamuis hodie ordinarios simpliciter recusari posse, minus receptum sit, teste Dn. ZIEGLERO in Dicast. Concl. 14. §. 5. dum potius Iudex superior

liceat, tanto magis (suo tempore & modo) in Commissariis Camerae (par ratio ab Aula deputatis vid. KLOCKIUS *Vol. 12. Conf. 17. n. 62.*) suspicionem attendendam esse, censent RVLANDVS *P. I. de Commissar. lib. II. cap. XV. lit. b.* STRAVCHIVS *in Exor. Diff. XIII. thes. 14.* Causatur vero eam imprimis affinitas, *c. 18. caus. 3. quæst. 9. l. 5. pr. d. iniur.* BARBOSA *ad c. 36. d. appellat. n. 1. & 2.* modo in continenti ea probari possit, (RODING. *lib. III. Pandect. Cam. Tit. XIV. §. 29.*) & vtrique parti non sit aequè coniunctus. Par enim affectionis causa tollit præsumptam suspicionem, *l. 67. §. 1. ff. d. rit. nupt.* Pariter inimicitia *l. 9. pr. ff. d. lib. caus. c. 41. §. tertio postulas X. de appell.* nec non amicitia, quae intercedit constituendum Commissarium cum alterutro ex litigantibus, in quorum causa Commissio decreta est. *c. 10. de Rescript.* Porro legitimam suspicionis causam præbet, si vnus ex litigantibus Commissarii fuerit Collega *c. 34. X. d. offic. delegat.* aut sicubi ad eum aliquod emolumentum litis siue directe siue indirecte pertingat. *arg. l. 17. ff. d. indic. l. vn. C. ne quis in sua caus.* WVRMS. *l. 1. Tit. 1. obs. 5. n. 2.* Add. MEV. *P. 1. Dec. 103. n. 1. & P. 2. Dec. 77.* Idem dicendum videtur, si quis similem causam habeat illi, quae ei ab Aula si non decidenda, saltem cum voto (scilicet post tractationem eius) referenda committitur, *Arg. c. 18. X. d. indic. conf. BRUNNEM. ad l. 16. C. de indic. num. 2. KLOCK. in Vor. Cam. Relat.*

CLXVII.

desuper imploratus per Commissarios causam tractari & decidi iubet, vel saltem suspecto Iudici alium adiungit, qui eum in terminis iuris & iustitiae detineat CARPZOV. *Tit. 3. process. art. 4. n. 89. & 90.*

CLXVII. n. 3. & 4. Dominus quoque vel superior impetrantis, aut qui huic iuramenti subiectionisque vinculo deuinctus est, non omni exceptione maior est, *arg. c. 17. X. de offic. deleg. vid. RODING. d. l. num. 29. BLVM. Tit. 73. n. 36. MAEVIVS P. 9. Dec. 18.* Illud ambiguum est, an Ciuitas aut integrum aliquod Collegium vt suspectum recusari possit? Et plerique posse concedunt, si in Collegio vniuersis, non singulis oder etlichen aus ihrem Mittel, Imperator vel Camera committere velit, dummodo illo casu causa aliqua allegata sit, quae singulos aut maximam eorum partem euidenter suspectam reddat. *vid. BOERIVS Decis. 269. RVLANDVS P. I. lib. II. cap. XV. lit. d. & lib. III. cap. V. n. 25. Colleg. Argentor. de Exception. 186f. 109. De aliis causis suspecti VMMIVS ad Proceff. Disput. 1. n. 54. ZANGER. de Exception. P. 2. cap. 4. Et in specie de Commissariis suspectis & recusandis praeter allegatos MYNS. 3. obseru. 29. & FABRITIUS ad Eund. p. 270.* Illud hic memorandum venit, quod in Aula Imperiali in causis, quae intercedunt solos A. C. Addictos, Commissarii quoque Euangelici, quae Catholicos, Catholici, quae Protestantes vero & Pontificios, in illis vtriusque religionis pares denominari debeant *b)* *vid. omnino die verneuerte R. H.*

b) Sine dubio occasione querelarum Statuum Vnitorum ap. LIMN. Lib. IV. Iur. Publ. cap. 8. n. 36. ibi: So hat auch die Erfahrung bis daher gegeben, daß zu dergleichen Commissionibus entweder lauter Römisch-Catholische Commissarii verordnet, (wie vor diesen der Stadt Aach, Hagenau, Dünnl-Spiel, Rauffbauern, Weil und andern mehr wiederfahren,) oder it. sed obseruantiam Ordinationis Imperialis Aulici atque Instrumenti Pacis qua pari-

R. H. D. Tit. II. §. wann nun Instrumentum Pacis
art. V. §. 54. Num vero eadem paritas in subdelegatis Austregarum Commissariis requiratur? superioribus annis, lite inter Electorem Moguntinum & Palatinum orta, disputatum fuit, resque nondum decisa est; vid. Chur-Pfalz. Memorial an der Evangelischen Churfürsten und Stände Gesandtschaften bey der Reichsversammlung, die Strittigkeit mit Jhr. Churfürstl. Gn. zu Mainz, wegen Pfedersheim, und deshalb verlangte Religions-Parität betreffend. Item Extract Schreibens Chur-Mainz an Herrn Teutscher Meister zu Mergenheim sub dato Würzburg, 15. Octob. 1670. Porro, gründliche Ableinung desjenigen, was Jh. Churfürstl. Gn. von Mainz uff des Pfalz-Grafen Churf. Durchl. angeführte Ursachen, warum Jh. Churfürstl. Durchl. unter den subdelegirten Iudicibus Paritatem Religionis verlangen müssen, verwenden. Nec non Electoris Palatini literas ad Imperatorem sub dato Heidelberg den 11. April. 1671. apud Dn. FRITSCH. in Tom. III. Addit. ad Lamn. lib. IX. Iur. Publ. cap. V. n. 76. p. 430. seqq. Singulare & illud est, quod Procuratores Iudicii Cameralis, Protonotarii, Notarii, Lectores, aliaeque similes personae, ne a suis officiiis detrahantur, Commissarii constitui non debeant. C. G. D. P. 3. Tit. 16. §. 5. Nisi quod eo casu, quo

tatem Commissariorum testari quodam modo potest civitas Patria dum in anno 1654. a Ferdinando III. Imperatore Gloriosae memoriae in controuersis, quae illam atque Episcopum totumque Clerum Ratisbonensem tum temporis intercedebant, Commissio decreta est in Episcopum Euchstettensem & Consules atque Senatum Noribergae. v. Abdruck der in anno 1654. aufgerichteten Commissions Haupt- und Neben-Recess.

quo testes iurisdictioni Camerae subiecti examinandi sunt, praeter Proto- vel Notarium Camerae nemo alius ordinetur Commissarius teste BLVMIO *Tit. LXXIII. Proceff. Cam. n. 15. & 16.* Similiter Assessores Camerae regulariter nec ab hac nec ab Aula Commissionibus grauandi sunt. *C. G. D. P. 1. Tit. 6. §. 1. c)* sed quoad Consiliarios Imperiales Aulicos tam praxis quam dispositio *der R. H. D. Tit. 1. §. 4.* aperte recedit, *d)* vtut hoc ipsum sua quoque habeat incommoda, vide *HERDENVM Part. 3. der Grundfest cap. V. pag. 271.*

§. XIV.

Modus constituendi Commissarium tam in Aula quam Camera Imperiali duplex est, vt vel detur is ex officio Iudicis, *e)* vel ad instantiam electionemque Partium: Ille quidem magis in illo frequentatur Iudicio,

G 2

c) Diuersa iudiciorum exempla, quae *DECKHERR. in Not. Illustrant. ad hunc l. pag. 206.* allegat, antiquiora sunt ac ipsa Ordinatio Cameralis de anno 1555. quanquam in recentioribus binas ibi designatas a regula exceptiones admitti posse, non negandum sit.

d) Exemplum Commissionis Caesariae auct. Hermann von Quessenberg, Freyherrn, Johann Heinrich Notthafft, Freyherrn zu Werenberg, und Hans Ulrich Hämerl, alle bræn Reichs-Hofrath, & Patria mea in anno 16. - - - noua suppeditatque in Actis Commissionis typis expressis *pag. 3.*

e) Quod Oldendorpio definitur in *Praefat. Class.* per ius quod ad dirimendas lites tollendaque grauamina quomodo libet secundum aequitatem exercetur, vt per hoc omnium tranquillitati priuatum & publice consulatur. Add. *TABOR ad Barboz lib. IX. cap. 88. axiom. V.* vbi quod hoc officium saepius interponat Iudex quamuis non imploratus.

dicio, nec tamen in hoc est infrequens, imprimis ubi de Commissario Partes conuenire non possunt, & in aliis pluribus casibus, quos exhibet RVLANDVS P. I. lib. II. c. 28. n. 2. seqq. & lib. II. c. IV. n. 5. seqq. Iung. BLVM. in sent. Cameral. Num. 689. & 633. MEV. 8. Decis. 128. & 3. Dec. 244. Ea autem Iudicii Imperialis Aulici praerogatiua est, quod statim ab initio ad integram causam (nunquam vero Camera; nisi ad amicabilem compositionem, prout exempl. apud BLVM. d. l. num. 778.) Commissarios Imperiales decernere possit. f) Et quanquam Caesarea Maiestas Eiusque Iudicium Aulicum Commissariis suis non facile decernendi, sed vnice cognoscendi potestatem deleget, atque desuper, cum vel sine voto, referre iubeat, tamen quod illam delegare interdum soleat, innuit Dn. MAVRITIUS de Iudic. Aul. thes. 23. Caeterum non modo dantur Commissarii ad processum viamque iuris, zum Recht, verum etiam ad amicabilem compositionem zur Güte. g) Imo illo in casu vt

f) Erneuerte K. H. D. Ferdinand. III. Tit. II. §. und weiß auch ferner, ibi: bey Uns von Alters wohl hergebracht, daß Wir zu mehrer Beförderung der Justiz, und Rettung der Beträngten, in Sachen, so ohne das in prima instancia bey Uns anbracht und exhiert werden können, oder da Wir als unmittelbarer Ober- und Lehnherr angeruffen werden, oder sonsten anderer Umstand halber vor Uns als Röm. Kayser gehörig, Commissiones zu Verhörung der Sachen allein ausgehen lassen, so förderst zu Unserm Kayserl. Ausspruch an Unserm Kayserl. Hoffremittirt und übersandt werden; Als thun Wir Unserm Kayserl. Reichs-Hoffrath in ob specificirten Fällen dergleichen Commissiones hinführo zu erkennen vorbehalten,

g) Prout Caesarea Commissio zu gültlicher Hinlegung etlicher

vt prius illi concordiam tentent, instrumentis Commissionum plerumque inseri solet. Formulam committendi ad cognoscendam causam, zur Verhörung der Sachen, qua facultas datur Commissariis procedere vsque ad sententiam, hunc in modum conceptam vidi: daß Sie die Partheyen in ihren Vorbringen gegen einander anhören, aller Sachen Bewandnuß erkundigen, und, da möglich, solche in der Güte vergleichen, auch, falls selbige nicht statt finden thäte, alle Acta samt ihren Bedencken Ihrer Kayserl. Majestät zum rechtmäßigen Entscheid übersichcken sollen. Exemplum Commissionis Caesareae zur Güte, ad amicabilem compositionem, hac vero cessante ad immissionem bonorum reliquorum cum voto, exhibet FABRITIUS ad Mynsing. p. 269. Illud hic disquiri potest, an Commissarius eiusmodi, a Sacra Caesarea Maiestate ex officio, Krafft Kayserl. Amt, & imprimis si cum Cl.

G 3

recusa-

Nachbarlicher Spenn, und Irrungen, quae tum Episcopum Ratisponensem, caeterosque ibi tres Imperii Status totumque Clerum ab vna; ac Consulem atque Senatum ab altera parte intercedebant, in Episcopum Eichstettensem & Ciuitatem Noribergensem a Ferdinando III. decreta est. v. Abdruck des zwischen gemeiner löbl. Geistlichkeit und des H. Reichs freyen Stadt Regensburg, in Anno 1654. aufgerichteten auch von der Röm. Kayserl. Majest. allergnädigst confirmirt - und verpöntten Haupt-Recess in prooemio. Idem factum est in controuersiis zwischen Rath und Bürger zu Lübeck, teste Recessu Commissionis de anno 1669. in prooem. apud GASTEL. d. Stat. Publ. Europ. P. VI. c. XXXII. n. 31. p. 998. Nec non zwischen Churfürstl. Durchl. zu Cöln und dero Erb. Stifft eins und Bürgermeister und Rath andern Theils, Anno 1672. vid. ap. Eund. d. l. n. 16. pag. 919. Friedens- und Vergleichs-Puncten, wie auch Neben-Recess in prooem. &c.

recusatione remota datus, adhuc recusari possit? & affirmatiuam plerique tuentur, vid. MYNSING. III. *Obs. XXXIII. n. 4. & seqq.* adde RVLAND. P. I. lib. II. c. XV. n. 2. & c. XXVIII. lit. g. vt & ZASIVM in l. 16. C. d. Iudic. quasi recusatio suspecti sit iuris naturalis; Dn. ZIEGLERVS *Dicass. Concl. 13. §. 1.* Verum cum possit Princeps iudicem dare, ne ab eo prouocare liceat. l. 1. §. ult. ff. a quib. appell. non lic. a Commissariis vero Caesareis, quacunque ratione, dum causa cognoscitur, decretis, iussibus alioque actu Partes grauent, appellatio ad Aulam Caesaream, vel ad ipsum quoque Augustissimum Camerae Iudicium, superfit; alii negatiuae subscribunt. Interim saltim in dubio de suspitione leui & friuola Cl. Imperator intellexisse censetur, cum eiusmodi Rescripta stricte, nec de plenitudine potestatis extraordinaria accipienda sunt. vid. HIPPOCRATES DE MARSIL. *sing. 292.* ZANGER. *de except. part. 2. cap. 4. num. 12.*

§. XV.

A Partibus ubi implorantur Commissarii, id nunquam in Aula oretenus, (prout in Camera regulariter, teste RVLANDO P. I. *de Commissar. lib. II. cap. VI. num. 3.*) sed in scriptis fieri, ratio manifesta apud Dn. MAVRIT. in *laudata Disput. thes. 23.* In eo tamen, vt & caeteris fere plerisque ibi hoc casu cum Camera conuenit, quod non minus ab implorante Commissionem Commissarii denominari soleant, & quod si is eorum (quos habere cupit) nomina edere cessauerit, id iniungitur: Ita ante aliquot annos, in c. *Seelbach genant Reussen*, contra *Seelbach genandt Quadrasall*, cum pendente lite Actor possessionem bono-

bonorum vi occuparet, adeoque Reus opponeret exceptionem spoli, cum petitione Mandati pro restitutione, & Commissionis ad ocularem inspectionem, b) deinde supplicationibus pluribus resolutionem vrgeret, decretum: Communicentur exhibita des Leutners (als Seelbach-Oradrasallischen Amvalds & Argentis tum in Aula Nominatissimi,) parti aduersae, & fiat Mandatum inhibitorium & restitutorium, cum Cl. sub poena quatuor Marcarum auri, & termini duorum mensium: Und soll in puncto petita Commissionis, wann der Leutner die Commissarien ernennen wird, ergehen was recht ist. Equidem in hac ipsa causa praesentatis & nominatis a Leutnero, Zufolg des nächsten conclusi, Commissariis, Principe de Nassau Dillenburg, & Salentino Erneste Comite de Manderscheid, nihilominus Commissio, ob exceptionem partis aduersae, suspensa mansit, sed cum is instando Commissionem vrgeret, & sub

b) His (quae referre lubet). Bis: Als gelanget an Eu. Kayserl. Majest. mein unterthänigst rechtmäßiges Bitten, den spolanten nicht allein die erzählte schaffbare Thätlichkeiten vermittelst Auslassung eines poenal Kayserl. decreti zu inhibiren, sondern Ihme auch, eh und bevor ich in der andern oder fideicommiss Rechtshängigen Sach Ihm auf seine ungeheure Schrift antworte, die Ersetzung des mir gethanen grossen Schadens, und Restituierung der spolierten Güter, allergnädigst anzubefehlen, so dann weiter an die Fürstl. hohe Obrigkeiten, worunter die von dem Kläger veröfnete Waldungen gelegen seynd, eine Kayserl. Commission zu erkennen, damit die Herrschafft durch geschworne Bediente die ruinirte Dörter in Augenschein nehmen, den Schaden beschen, und über dessen Werth eyndlichen Bericht erstatten müssen, Wie solches x.

& sub praesent. 16. Martii 1673. Commissarium alium denominaret Electorem Treuirenssem, huic demandata fuit Commissio ad inquirendum in spoliū, idque referendum cum voto; (Literas Commissionales exhibemus infra in Adiunct. sub lit. B.) quia tamen Pars aduersa pro adiunctione Electoris Moguntini tanquam Con-Commissarii S. Caesaream Maiestatem implorauit, transcripta est Commissio simul in Electorem modo nominatum, in priori forma, vid. liter. in Adiunct. sub lit C.

§. XVI.

In Camera petuntur Commissarii vel iudicialiter: scripto aut oretenus, & hoc modo frequentius, illo vero, quando alia producta exhibentur, *C. G. D. P. 3. Tit. 11. §. item so einer. BLVMIVS Tit. LX. Proceff. Cam. num. 25. RVLANDVS P. I. lib. II. cap. VI. n. 3. & 4.* Vel extraiudicialiter i) in Senatu, vbi non nisi scripto implorantur, quod accidit, quando quis siue Actor siue Reus aduersus immediatum Imperii ante litis contestationem ad perpetuam rei memoriam k) Commissarios rogat *BLVMIVS Tit. LXXIII. num. 36.* Vtrobique (saltem in schedula vbi oretenus petitur Commissio) nomina l) Commissariorum simul sunt exhi-

i) In Camera extraiudicialiter id fieri dicitur, quod non fit in Audientia vel coram Deputatis, quamuis in Senatu, Cancellaria, Deputatorio vel Lectorio peragatur. v. *RVLAND. P. I. lib. II. c. II. n. 7. & 8. Dn. LYNCKER. de Gran. Extraiud. cap. III. p. II. sect. I. Membr. 1. §. 10. n. 12.*

k) Ob metuendam obliuionem vnquam in Camera Commissionem decretam esse, se non meminisse scribit *RVLANDVS P. II. d. Commiss. lib. I. c. X. n. 4.*

l) Item narrari debet, an petenti subiectione, ministerio vel alio

exhibenda, vt & si Commissarii ad examinandum testes constituendi, articali cum denominatione testium. (R. A. 1654. §. dahero 47. & §. zu welchem End 49. GYLMANN. Tom. 1. Dec. & Resol. dub. tit. III. num. XIX. TEXTOR. Part. I. prax. iudic. cap. VIII. n. 22. RODING. lib. III. Pandect. Camer. tit. XX. §. 37. & seqq. vbi & quae in supplica pro Commissione in communi meliori aut optima forma, item extraordinaria impetranda obseruanda sint, commemorat.) Quae similiter obtinent, siue Actor petat Commissarios siue Reus: Nam Commissiones in Camera ad probationes fere tantum *m*) respiciunt, acque non minus

quoque modo coniuncti sint, vnde suspicio oriri possit, quo casu contra illos excipitur, SPRENGER. *Iurispr. Publ. lib. I. cap. XIV. pag. m. 71.* Nec vnus tantum nominandus Commissarius sed plures, ne, si contra vnum releuanter excipiat, iudicium postea noua denominatione derineatur. Nominatos tamen, si in tempore fiat, reuocare aliosque substituere licet; imo sufficit si quis petat, vt Camera (maxime cum Testes in loco Camerae aut non longe ab hac dissioti examinandi sunt,) ex Proto-Notariis aut Procuratoribus omni exceptione maiorem ordinet. RVLAND. p. I. lib. II. cap. VI. n. 10.

m) Quo & referri suo modo queunt Commissarii ad liquidandum, de quibus v. BLVM. in *Chil. Sentent. Cameral. Num. 6. 339. 481. 832. 848. 938.* & in *Mantiff. Num. 68.* Item Commissarii um *Rechnung abzunehmen*: pro cuiusmodi Commissione ad audiendum rationes, & Mandato sine Cl. aduersus Principem Imperii Dominum suum, supplicationem exhibet GYLMANVS Tom. I. *Supplic. p. II. Tit. IX. Supplic. IV.* & pro Commissione ad audiendum rationes Tutelae *Supplic. XXXV. d. l. Add. GASTEL. in Specul. Iur. Vniu. p. 118. & seq.* De Commissario qui in Mandato de reddendo rationes ex officio ordinatur BLVM. in *sent. Cam. Num. 192. 257. 372. 386. 540. & 758.* Sunt tamen in Camera nonnullae aliae Exceptiones: Nam non modo in causis extraiudicialibus petuntur quandoque Commissarii; (prout supplicatio pro Com-

nus Reon) incumbere possunt. Et cum probatio vel artifi-

missario ad emancipandos filios prostat apud GYLMAN. *d. Tom. I. P. II. p. 196.* Et dantur Commissarii ad examen Notariorum immatriculandorum arg. C. G. D. *de anno 1500. Tit. XV. LIER. in Formul. Cancellar. Camer. pag. 40. & seqq.*) sed & ab hac non minus quam ab Aula saepe deputantur Commissarii ad exequendum. v. SPEIDEL. *in Notab. p. 224. column. 6. GÖCKELIUS de Conuentu Circuli Sueuici pag. 54. & seqq. Pöfalscher Druck, lit. P. P. P.* Nec dubium quin & ad sequestrandum Commissarii constitui queant; quo casu quomodo bona sequestro committantur specimen exhibet LIER. *in d. Tr. d. Formul. Cancellar. p. 14.* Pariter iuxta dispositionem Recessus nouissimi Camera Imperialis in casu interpositae Reuisionis tum ad inquirendum in facultates Partis Victricis Commissionem decernat, quando illa non obstante reuisione, (quandoquidem huius hodie remedii non amplius suspensius sed tantum deuolutius effectus est) executionem implorat, & huic ad Cautionem de restituendo in casum succumbentiae post reuisionem se quidem offert, Pars vero aduersa contra illam excipit, nec Iudici de ea an sufficiens nec ne, satis constat vid. omnino R. A. *de anno 1654. §. nach Berathschlagung 124.*

n) V. R. A. *de anno 1654 §. desgleichen 48.* Nam & Reus in exceptione se habet Actoris instar, etsi praesumptio contra Actorem sit. v. l. 1. 1. 19. C. *de probat. l. 9. l. 18. ff. cod. CARPZOV. P. 1. Const. 10. def. 18.* Idem obtinet, si reprostationem ten Gegenbe-
weis suscipiat. Exceptionem sub & obreptionis (de qua nouissime D. COCH. *in Prax. For. German. P. III. de Exceptionib. pag. 356*) non minus ac alias probare tenetur, RVLANDVS P. I. *de Commiss. lib. II. cap. I. n. 14. seqq.* Quoad negatiuam probandam communiter Doctoribus, nec male, inter puram, simplicem & indeterminatam; atque inter praegnantem, quae habet implicate affirmantem, vel determinata est certo tempore & loco; (v. l. 8. ff. *de probat. BRUNNEMAN. ad l. 23. C. de MEY. §. Dec. l. 99. n. 6. & Dec. 280.*) nobis vberius distinguere placet: Scilicet negatiua alia iuris, alia facti est. Iuris, vel permisiui, v. c. quem non posse contrahere, & haec negatiua probanda est a negante, vel ab eo

artificialis vel inartificialis sit, hanc perficiant Testes & instrumenta, *l. 15. C. de fid. instrum.* illa ex ipsis rerum argumentis desumatur, *l. 19. C. de R. V. l. 2. C. de in lit. iur. l. 21. § ult. C. probat. l. 2. C. de test. l. 34. C. ad L. Iul. de adult.* quo non incommode referri potest euidencia rei vel coniectio a peritis desumpta, hinc in illis ad examinandos Testes & transumenda instrumenta, in his ad ocularem inspectionem, auf den Augenschein, v. c. aggerum, aedificiorum; limitum carcerum, item ad alimenta sufficiant &c. peti solent. Supplicas Scriptores Camerales hinc inde exhibent; & in specie supplicatio pro inspectione carceris extat apud GYLMANNVM *Tom. I. part. 2. pag. 178.* vbi impetrandus Commissarius ad ocularem in-

H 2

inspectio

qui se in illa fundat: Vel prohibitiui, & ab onere probandi releuat FVLV. PACIAN. *lib. I. de probation. cap. XXXVI. n. 27. seq.* Facti vel est indefinita, & talis per rerum naturam probari non potest; vel definita & determinata, tam quantitatis, vbi si pondus & mensura negantur, eam quis probare tenebitur: *l. un. C. de error. calcul.* tum qualitatis vel extrinsecae, quod quis non sit diues, pauper &c. vel intrinsecus; & quoad hanc distinguendum inter naturalem; & semper praesumitur inesse, indeque a negante probandum est contrarium, vt quem non esse sanae mentis, non habilem ad generandum, non idoneum ad hoc negotium. FVLV. PACIAN. *d. l. cap. LIII. n. 3. § seqq. § n. 43.* Et accidentalem, quae ab arte & casu dependet, vt esse doctum, Clericum &c. talis qualitas vt & extrinseca illa non a negante illam sed affirmante probanda est, *per l. 7. § ult. C. d. Profess. § Med.* Nisi de ea semel constitierit, vbi onus probandi in aduersarium deuoluitur. Non mirum itaque quod Reo saepe Iudex ex officio petitionem Commissariorum sub poena praecclusionis viae probandi iniungere soleat, prout habet exempla RVLANDVS *P. I. lib. II. d. Commiss. cap. IV. n. 5. § 15.*

specificationem limitum aut terminorum, delineatio eorundem ein *Abriß* ab vtraque parte pro informatione Iudicis producenda est, *R. A. de anno 1654. wann es um Grängen. 51.* Facienda autem Commissariorum petitio in termino legitimo lite iamdum pendente prorsusque contestata, v. *R. A. de anno 1654. §. wann nun 45. cum tribus seqq.* Dn. TEXTOR. *Disputat. IV. ad hunc Receff. thes. 44. & P. I. prax. iudic. c. VIII. num. 12. iunct. R. A. de anno 1570. §. 96.* saltem generaliter: Nam non modo extraordinarie & iuris ordine non seruato Commissarii ad perpetuam quos vocant memoriam, *per c. quoniam X. de lite non contest.* sed & ad ocularem inspectionem, tam ante quam post litem contestatam, imo hi omni tempore & publicatis iam attestatis, vsque ad conclusionem, vel hac rescissa, sententiam in causa peti decernique possunt *RVLANDVS P. II. de Commiss. lib. III. cap. III. n. 2. seqq.* Nec qua Commissarios ad aeternam rei memoriam interest, siue actio iam nata sit siue demum nascatur, *RODING. libr. III. Pandect. Camer. tit. XIV. §. 7.* prout & decernuntur quoque lite iam instituta & pendente, quandoquidem non minus periculum tum esse potest, quam nondum coepta. *Dep. Abschied de anno 1600. es sollen auch. RODING. d. l. §. 8. SPRENGERVS lib. I. Instit. Iur. Publ. cap. XIV. voc. Commissarii pag. 71.* Similiter nonnunquam in iis, in quibus non requiritur litis contestatio, veluti sunt quae ad ordinem Nouarum pertinent, & in specie in omnibus Mandatis sine Cl. aliisque casibus Commissarii in Camera sine litis contestatione peti decernique solent, quod praecudiciis firmat *RVLANDVS Part. I.*

de Com.

de Commiss. lib. II. cap. IV. num. 8. seqq. o) Num autem etiam post sententiam in puncto executionis tam ad instantiam electionemque partium, quam ex officio interdum, ocularis inspectio committi queat, disquirentem vide eundem *d. Part. II. lib. III. cap. III. num. 8. seqq.*

§. XVII.

Sed cum Commissio ad perpetuam memoriam extraordinarium sit remedium, ad hoc non peruenitur, quando ordinarium auxilium adest, *MEV. P. 6. Dec. 304. not. ult.* Vnde Commissionem hanc petens Actor causam & necessitatem allegare debet. *MEV. dict. Decis. 304.* Videlicet, ea non nisi praehabita cognitione, Prosper FARINAC. *de Pos. contr. exam. test. quaeft. LXXVI. part. 5. num. 129.* saltem summaria H. PISTOR. *test. quaeft. XXXVII. n. 6.* decernenda est; Nec aliter Actor Commissarios eiusmodi impetraturus ante litis contestationem voto suo potitur, quam si doceat de senio, valetudine infirma, diuturna absentia Testium, & exinde imminente iactura probationis, quia, quando actione iam nata quem conuenire velit, in ipsius potestate est, Reus vero antequam conuenitur sine eiusmodi causis illos impetrat, id quod Camerae Imperialis (quam & Tribunal Wismariense hac in parte, vt aliis fere ple-

H 3

risque

o) Quemadmodum & iuris regula, quod ante litis contestationem non sit ad examen testium procedendum, fallit in Processu inquisitorio, item in Processu matrimoniali contra contumaces, nec minus quoties proceditur de plano ac sine strepitu & figura iudicii, vt in causis decimarum, electionum, vsurarum. *TEXTOR. ad R. A. de anno 1654. Disp. IV. th. 57.*

risque, sequitur,) Stylus docet, vid. GAILIVS I. *Observat. XCII. n. 9.* RODING. *libr. III. Pandect. Camer. Tit. XIV. §. 6.* MEV. *d. P. 6. Dec. 302.* & *Ordinat. Trib. Wismar. P. 2. Tit. XXVII. §. 2.* Vtunque etiam recipiantur Testes, & Commissiones hac ea propter petantur, ne memoria intercidat, vel ipsi Testes moriantur, pro Commissione tamen eiusmodi ad conficiendum inuentarium & accipiendum iuramentum manifestationis frustra supplicatum fuit apud BLVM. *in Supplic. Cameral. Tit. XIV. N. 12. 13. 14. & 15.* Deinde pro examine ad perpetuam rei memoriam, quod rogat Actor, non debent exhiberi interrogatoria pro exploranda scientia Testium, sed articuli probatoriales ad exquirendam veritatem; nisi quod illa aliquando, praesertim in summarissimo possessorio, praxis admittat, nimirum quando ea Index ad veritatem sufficientia & congrua deprehenderit, MEVIVS *6. Dec. CCCIII. num. 3.* Caeterum quibus in causis nec ne? num in criminalibus; an in causa fractae pacis, Terminorum & limitum inspectione, an in causis matrimonialibus, itemque devolutionis, executionis, num in causis summiis & aliis, in specie vero num in ea, quae ad Austregas pertinet, (id quod affirmandum, MYNS. I. *Obs. XVIII. GAIL. I. Obs. XCIII. n. 2.*) & quando ex continentia causae Commissarii ad perpetuam memoriam locum inueniant, item quae inter Actorem & Reum, petitionem Iudicalem & Extraiudicalem sit differentia, praeter superius iam hinc inde tradita, consuli potest RVLANDVS *P. II. de Commiss. lib. I. cap. II. III. IV. & V. ac cap. XXII. n. 4. & 5.* RODING. *lib. III.*

Pandect.

Pandect. Tit. XIV. §. 8. & seqq. BLVM. Tit. LXXIII. n. 35. & 51. seqq. MEVIVS 4. Dec. CCXXXVIII. & 6. Dec. CCCII. GAIL. I. Obs. CXII. n. 13. Prout insuper modo allegatus RVLANDVS d. cap. V. n. 5. & BLVM. d. Tit. n. 36. speciatim prae caeteris docent, quae in petitione pro Commissario ad perpetuam memoriam obseruanda sunt. Supplicationum formulas suppeditat idem BLVM. in Supplicat. Cam. Tit. XIV. Num. 1. 2. 3. p) 4. 5. & 6. nec non GYLMANNVS Tom. I. Symphon. Tit. de Supplic. part. II. tit. IX. Supplic. 1. 2. 3. 5. 6. item 12. & 15 q.) Literas Commissionis ad perpetuam memoriam in celebri quādam causa ratione pertinentium quorundam ad Comitatum Reinsteinensem &c. de quo in Instrumento Pacis art. 13. vers. Octauo Ducibus: Et deductiones binas iurium non modo Brandenburgicorum sed & Brunswicensium videre licet apud Dn. FRITSCH. in Adnotam ad dict. art. Instrum. Pac. pag. 550. & seqq.

p) Ad quam in Consilio anno 1661. d. 21. Februarii decretum ibid. legitur: "Nech zur Zeit abgeschlagen, sondern wosern supplicant, daß der zum Commissario vorgeschlagene Doctor B. supplicantis Principalem, neque iureiurando, neque subiectionis alioque coniunctionis nexu verbunden sey," anzeigen, förmliche Artickel übergeben, auch der Zeugen Alter melden wird, soll ferner darauf ergehen, was Recht ist. Ex quibus poriora supplicationis ad perpetuam memoriam requisita facile obseruari queunt.

q) In hac postrema in c. der Ritterschafft Bergen contra die Ritterschafft und Graffschafft von der Marck Commissio ad perpetuam memoriam meliori & optima forma ad transsumenda instrumenta non modo petita sed & ob bellorum periculum obtenta est, qualis alias regulariter ad futuram memoriam non decernitur, GAIL. I. Obs. XCIV. n. 1. RODING. d. l. §. 16. RVLAND. d. cap. IV. n. 11. & seqq.

§ seqq. infra in Adiunctis cum venia Dn. LYNCKERI, qui ipse fuit Commissarius Imperialis, nobisque eas beneuole communicauit, sub lit. D. exhibemus.

§. XVIII.

Quod si Commissariorum in vniuersum Imperialium legitimo tempore & modo imploratio eorundemque nominatio facta fuerit, Pars aduersa exceptiones vt aduersus ipsas Commissiones *r)* ita & personas Commissariorum proferre potest: Hos enim legalibus ex causis suspectos recusari posse iam in §. 12. tradidimus. Add. *RVLAND. Part. I. lib. II. cap. XV. n. 1. & 9.* Imo & contra Commissarium ex officio datum exceptioni locus est, *RVLAND. d. lib. II. cap. 28. lit. g. MEV. 3. Decis. CCXLIV. num. 14.* Nec recusatio Commissarii vt suspecti in se sine accessione alterius iniuriæ poena digna est, *MEV. I. Decis. LL.* modo causæ suspicionis fuerint releuantes, quæ non

r) Quæ ex stylo Camerali altera parte inaudita, atque ita sine aliquo processu præuio, decerni non debent. *MEV. p. 8. Dec. CXV. n. 2.* nisi etiam timenda sit eius potentia, contra quem v. c. Testes producuntur. *FARINAC. Tit. VII. qu. 72. c. 1. n. 2. & 36.* aut in mora fuerit periculum, *n. cod. & GAIL. I. Obseruat. CII. n. 3. seqq. & Obs. seq.* item *AYRER. P. I. cap. VI. Obs. 7.* Alias enim melius ab initio prouidetur, *p. l. ult. C. in quibus Caus. in integr. restit.* Dn. LYNCKER. *de Grau. Extrai. cap. III. p. II. sect. I. Memor. I. §. 19. n. 16.* vtcunque in Tribunali Regio Wismariensi, vbi petitur Commissio, non opus sit, vt Pars altera audiatur, teste *MEVIO, Part. 2. Dec. 164. & 3. Dec. 203.* item *D. COCHIO, Assessor Tribun. Reg. Wism. P. IV. Prax. For. German. cap. XIX. §. 1.* Quæ porro contra Commissiones ipsas excipi possunt, recenset *GYLHAYS. cap. VI. Art. Iudic. part. II. art. 2. §. 1. n. 26.*

non tantum relegari, sed & probari debent, RVLAND. *Part. I. lib. II. cap. XVII. lit. b.* Temere enim si quis suspicionem mouerit, punitur. Idem *d. l. cap. XV. num. 6.* BLVM. *Cbil. Sent. Cam. Num. 933. in fin.* Iung. MEV. *Part. I. Dec. I. num. 11. & 12.* Iuramentum tamen saepe probationis loco admittitur, vid. PACIAN. *lib. II. de Probat. cap. XLV. num. 69.* RVLAND. *d. l.* ZANGER. *de Except. cap. 4. num. 1.* adeoque in vniuersum Commissarium coram committente eierare licet, FELTMAN. *de Iuram. Perhorresc. 6. 211.* Excipiendum autem contra Commissarios in scripto *arg. I. apertissimi C. de Iudic. & in Camera quidem coram Deputatis, SPRENGERVS Iurispr. Publ. lib. I. c. XIV. p. m. 71.* intra terminum legitimum per Ordin. Cam. *Part. III. Tit. XVI. §. und so derhalben cum §. praeced. ibid.* BLVM. *in Process. Camer. Tit. LXXIII. num. 20. iunct. Cbil. Sent. Num. 283. & 933.* Si contra Commissarios ad perpetuam memoriam aduersarius excipere velit, quatuordecim tantum dies, aut quatuor ad summum septimanae concessae sunt; vt tamen pro ratione circumstantiarum tempus hoc a Iudice ampliari possit. vid. *E. G. D. Part. III. Tit. XXXVIII. & XXXIX.* Elapso termino Pars vltcrius non auditur; prout & vltra Replicas non proceditur in puncto exceptionis, *E. G. D. d. Tit. XVI. §. dagegen der ander Theil.* Contumax tam cadit beneficio praesentandi Adiunctum. *5) RODING. lib. III. Pand. Camer. Tit. XIV. §. 23.*

I

quam

5) Quem in Commissione Camerae plane necessarium esse videri posset per tradita RVLANDI P. I. lib. IV. c. 14. n. 4. sed quod saltem in sensu conditionali hoc verum sit, docet Dn. TEXTOR, Disput. IV. ad N. A. de anno 1654. tb. 64. Quid vero si idem Pro-

I

quam excipiendi contra Commissarium, sicque denominatus deputatur ex officio, *RVLAND. Part. I. d. Commiss. lib. II. cap. XIII. n. 8. 10. & seqq.* alias non facile *BLVM. in Proc. Cam. d. l. n. 28. RVLAND. d. l. cap. XIX. num. 15. GAILIVS I. Obseru. XCVI. num. 1.* quin potius nominati) confirmantur Parte altera non contradicente.

§. XIX.

Ordinantur Commissarii vel plures vel singuli, & illi vel cum Cl, *insgesamt*, vel cum ea: *Samt und sonders. n)* Omnes in Camera in forma vel communi vel

cessus plures concernat, & vnus tantum inter illos Adiunctum desideret? non ea deneganda est, *MEY. V. Decis. CXXVIII.* modumatur id fiat, i. e. ante actum expediendae Commissionis. *MEVIVS part. 3. Decis. no.* Imo Adiunctus zu Zeugen. *Verhör* admittendus est, licet de eo nihil in Commissione, *RVLANDVS part. I. Formul. lib. III. Form. 6. pag. 34.* In Iudicio Rotwilensi quamvis ex Reformatione Maximiliani II. duo debent esse (ut supra diximus) iurati Commissarii regulariter, iis tamen utraque pars Notarium adiungere non prohibetur. *Zimmern, P. I. Manual. Rotwil. Quodlibet. IX. in princ. pag. 56.*

2) Nisi notorie fuerint inepti: Nam in Commissionibus Iudex qua personas cumprimis sequi debet Partium voluntatem atque petitionem, *MEVIVS 3. Decis. 244.* Sunt tamen praeter dictum alii casus, in quibus Iudex ex officio dat Commissarios, de quibus *RVLANDVS part. 1. lib. II. cap. XXVIII. num. 2. & seq.* & tum is merito praefert eos, quos munus publicum in Iudiciis prae cacteris eximios fecit, cum hi fide & petitiis praeceminere videantur, *MEY. dict. Decis. 244.*

u) De cuius Cl. effectu, aut quid operatur, Notat. apud *RODING. in Pand. Can. lib. III. Tit. XIV. RVLANDVS part. I. lib. III. cap. IV. num. 4. aliique.*

vel pleniori, hacque meliori aut optima. Ad illam Testium receptio, examinatio & ocularis inspectio, x) ad hanc tantum transumptio instrumentorum, y) ad ultimam vero speciem & Testium receptio, eorundem examinatio & transumptio instrumentorum cum pleniori quadam potestate, eaque in rem praesentem eundi, refertur. Quanquam subdiviſionem excepto BLVMIO in *Process. Cam. Tit. LXXIII. n. 44. seqq.* plerique alii non magnopere attendant. Interim de differentia communis & melioris aut optimae formae, & an Commissio ad documenta aliquando sit in communi forma? praeter BLVM. d. l. n. 42. seqq.

I 2

vid.

x) Sic & in Iudicio Caesareo-Aulico Commissiones in communi forma decernuntur, quando Testium receptio committitur, & inspectio ocularis. GASTELIVS in *Spec. Iur. pag. 79. num. 4.* Nec non in Camera decretas Commissiones in communi forma, sed tamen cum Cl. den Augenschein einzunehmen, exhibet Formular. RVLANDVS. *part. I. cap. I. Formul. I. & VI.*

y) GYLMAN. in *Praciu. pag. 82.* Quanquam enim regulariter originalia documentorum in iudicio exhibenda sint, multis tamen casibus ius commune & stylus Commissiones in meliori forma admittit, praepriis si edantur libri Censuales & Feudales, (Saal- und Lehen-Bücher,) documenta ex Archiuo publico; aut si in priuatorum instrumentorum transmissione periculum subſit, vid. Dn. TEXTOR *Disputat. IV. ad R. A. de anno 1654. lib. 54. & seqq.* & GILHAVS. *cap. VI. Arbor. Iudic. part. II. art. II. §. 9. per integr.* ubi & post exactam diuisionem documentorum officium tam Iudicis quam Commissariorum circa editionem & transumptionem num. 112. seqq. exequitur. Commissio autem ad recognoscendum instrumenta nec decernenda est, quando Pars aduersa fatetur quidem aut concedit illorum contenta, sed alia exceptione vitur. MEV. 4. *Decis. 64.*

vid. RODING. *lib. III. Pandect. Cam. tit. XIV. §. 10. seqq.*
 D. COCH. *lib. III. Prax. Fœrens. German. tit. XIX. §. 3.*
 RVLAND. *part. II. d. Commiss. lib. V. cap. XXIII. per tot.*
 Formulae Commissionum in communi & optima
 forma extant apud LIER. in *Formul. Cancell. Camer.*
pag. 38. & seqq.

§. XX.

Illud generaliter verum est, quod Commissio
 quasi extraordinarium sit munus publicum, quod
 quis inuitus tenetur suscipere ac perficere. MEV. 5.
Decis. 399. Vnde non minus Commissarium vi Au-
 stregarum eximie legalem, seu Principem a Partibus
 Principibus Imperii rogatum iuxta der C. G. D.
P. II. tit. 2. §. 2. verba: auch derselbe anzunehmen und
 zu vollführen schuldig seyn solle als Keyserlicher Com-
 missarius &c. quam omnes caeteros siue in Aula
 siue in Camera impetratos & constitutos Commis-
 sionem oblatam acceptare fas est, id quod de his
 argumentis confirmat RVLANDVS *part. I. libr. II.*
cap. XXV. num. 6. & seqq. adeo, vt renuentes compelli
 possint: nisi iustae excusationis 2) causas in Camera
 Imperiali proponant: Vbi si exceptiones sufficientes
 aut

2) De excusationibus Commissariorum, (quae vel vrbanita-
 tis vel necessitatis, aut etiam cumprimis in Commissionibus ad
 exequendum, odii saepe auertendi causa fiunt,) vt & quomodo
 iidem nullis propositis exceptionibus Mandatis poenalibus, vel il-
 lis insufficientibus repertis, per Decreta, quibus poena inserta est,
 vergeantur, nec non de acceptance Commissionum, prae caeteris
 agit RVLANDVS, *p. I. d. Commiss. lib. II, cap. XXVI. XXVII. &*
P. I. lib. III. cap. 1. item GYLHAUSEN. cap. VI. Arb. Iud. Ciu. p. II.
art. II. §. 1. n. 29. cum seq. & §. 2. n. 1.

aut minus fuerint, quomodo interlocutio ^{a)} fieri soleat, tradit GYLHAVSEN *cap. VI. Arbitr. Iudic. Ciu. part. II. art. II. §. 1. n. 29.* Quod si vero Commissarius vi Austregarum Commissionem suscipere detrectet, quid tunc obtineat? quid TEXTOR. *Disp. III. ad R. A. de anno 1654. lb. 40.* item ZIEGLER. *in Conclus. ad Prax. Caluol. §. Austregae. Conclus. I. num. 27.*

§. XXI.

Haftenus de Commissariis Imperialibus constituendis; Nunc de constitutis eorumque officio & potestate paucis agamus; rationem aut modum procedendi (quandoquidem non de Commissionibus sed Commissariis scribimus,) non nisi leuiter attingentes. Et quidem circa Camerales tanto breuioribus nobis esse licebit, quo operosior est in illis Rulandus, in nunquam satis laudato Tractatu de Commissariis & Commissionibus Camerae Imperialis. De subdelegandi potestate (quam non sine manifesta causa primo expendere loco placet,) multis non constat, dum quando: Num Commissarii Imperiales subdelegare possint? quaesitum est, mandata Iurisdictio Dd. tot fluctibus implicuit:

I 3

quos-

a) In Sachen M. contra N. ist der verordnete Commissarius aus fürbrachten Ursachen der Commission erlassen, und erkannt, daß Doctor N. andere zu Commissarien ernennen soll. Vel: Ist erkannt, daß die deputirte Commissarien, unverhindert ihrer vorbrachten Entschuldigung, dem Kayserl. Befehl ihnen gethan nachzukommen schuldig seyen; darauf Doct. N. auf dieselbe Commissarien, darinnen ihnen bey einer Geld-Pön geboten und ferner befohlen wird, inhalt der petition, auch zu solchen die gebetene Zeit N. Monat zugelassen.

quosquidem si ad vetera iura quaestionem expendimus, cuitare licebit. Aut enim delegata Commissariorum eadem iis erit ac mandata Iurisdictionis, & tum in genere nullus, adeoque ne Imperatoris quidem Commissarius aut delegatus subdelegare potest, per *l. 5. ff. de Iurisd.* FRANTZKIVS in *Commentar. ad b. t. num. 38. seq.* Aut vero per subdelegationem intelligunt Commissionem solius causae seu litis, quod cum nihil aliud sit quam Iudicem dare, illudque omnis, etiam vicariae, quam exercet Mandatarius, potestatis sit, *l. 12. ff. de Iudic.* omnino Commissarius Imperatoris subdelegabit. FRANTZKIVS *d. l.* Idemque in Delegato a Statibus Imperii cum SCHRADERO *part. X. de Feud. Sect. 4. num. 43.* efferas oportet. Hos enim cum ad Magistratus veteres referrent plerique, Delegatum a summo tantum Principe subdelegare posse assertum est, quo quidem nihil magis est falsum. *b)* Enimuero res omnis ex usu magis & obseruan-

b) Videmus enim Principes Imperii quoque (idem obtinet in Regimine Principis aut Comitatus nomine Eorundem), vi Superioritatis territorialis Commissarios constituere tam Temporales, (ut negotium committatur aut Corpori cuidam, puta Civitati, item Collegio, & tunc ob rationem *l. 1. §. 1. ff. quod Vniu. nom.* delegantes id agere videntur, ut collegium seu corpus commissum subdelegare possit; illudque nonnunquam in literis Commissionibus exprimitur verbis: durch etliche eures Mittels. Aut singulis: qua ratione si delegatus Commissarius Magistratibus aut Ministris idoneis instructus sit, v. c. Nobilis aut Comes Landfascius, tunc quidem regulariter subdelegare poterit; aliquando vero non item, veluti si industriam illius Delegans specialiter respexerit:) quam perpetuos seu ordinarios; qui tamen hoc ipso, quod tales sunt, (ut supra §. 1. diximus,) delegatam Iurisdictionem

seruantia Imperii quam ex legibus Iustinianeis, diiudicanda venit. Videlicet, quando ab Imperatore (qui etiam in Camera delegat; nisi quod haec non ad totam causam delegatos Iudices, HERMAN. VULTEIVS *de Iudic. l. I. cap. IV. num. 58.* sed ad vnum alterumue actum Commissarios constituere possit,) Commissarii Imperiales decernuntur singulae personae quae sunt instructae Magistratibus, Consiliariis & Ministris, per quos Commissio peragi queat, vt sunt Electores, Principes & Comites Imperii &c. tunc in his ob dignitatem eorum id actum videtur, vt illud quod ipsis delegatum est, subdelegare possint,

nem non habent. Interim autem siue deputati sint ad vnam speciem; siue ad vniuersitatem causarum, sane hi ordinarii (quam etiam temporales seu extraordinarii ad vniuersitatem causarum deputari quandoque soleant: quale quid in pedaneum Iudicem cadere non poterat) vtut non ad vniuersitatem causarum, ad vnum saltem earum articulum interdum subdelegant: quales tamen subdelegatos rectius delegatos dixeris, cum ipsi delegantes potius pro Magistratibus ordinariis, saltem quoad effectum imperiendae iurisdictionis, habendi sint. De subdelegatione Commissarii a Magistratu proprie & formaliter dicto constituti frustra quaeritur: Nam Magistratus, qui in persona singulari consistit, totam causam litemue expediendam ne quidem delegare potest, quia industria personae & indiuidui electa est. *v. l. 12. §. 1. l. 14. ff. d. precar.* nisi in casu summae necessitatis, *conf. LAUTERB. p. 1. diff. I. C. & Würtemb. 7.* Et quamuis actus & articulos certos processus, vt testium examen, calculum rationum, aliis maxime personis & Officialibus, qui fide publica nituntur, delegare possit, hos tamen subdelegare non posse indubium est. Prout nec subdelegare potest Commissarius eius Magistratus, qui in corpore vel collegio consistit, & ne quidem notionem alii committere, ROSEBACH. *Tit. V. Process. n. 3. seqq. n. 23. seqq.*

sint, c) siue sint Commissarii von Hoff aus; (& siue cum voto, siue sine voto,) siue sint Commissarii Austregarum. d) Vnde & plerumque in horum instrumentis Commissionum vel haec Cl. continetur: vor dir und deiner Liebde. Rätthe, vt factum in Commissione Treuirensi mandata, in causa Haller contra Leipzig, referente RVTG. RVLANDO *Part. I. libr. III. cap. V. num. 21.* vel haec: Selbstten oder durch Subdelegirte, imo additur aliquando vnice, vermittelst Subdele-

c) Facit huc lex 5. C. d. Iudic. c. 11. c. 27. §. si vero c. ult. X. de offic. & pot. Iud. deleg. add. GAILIVS. 1. Obs. XCVII. n. 8. seqq. HILLIGER. in Donell. lib. XVII. cap. 8. lit. M. VVLTEIVS lib. I. de Iudic. cap. IV. n. 63. NICOL. CALVOL. in Conclus. Pract. §. Iudex delegatur. II. Concl. 1. n. 11. 14. & Concl. 2. n. 1. seqq. Exempla subdelegationis vt passim sunt obuia, ita documentum eius hunc fere in modum concipi solet: Wir N. N. entbieten denen Hochgelehrten Unsrer lieben Getreuen Unsrere Gnab, und fügen Euch darneben zu wissen, was massen die Röm. Kayf. Majestät (repetitur Commissio,) Wann Wir dann uns schuldig erkennen, solche Commission gehorsamst zu übernehmen, aber deren in Person abzuwarten (ob causam) nicht vermögen: Als haben Wir Euch zu unsren subdelegirten Commissarien gnädigst bestimmt und verordnet, thun auch solches hienit also und dergestalt, daß Ihr ic. (iuxta tenorem Commissionis;) auch Uns davon umständliche Relation gehorsamst zufertiget, und höchstgedacht Ihrer Kayserlicher Majestät Commission gemäß ist.

d) Prout & in causa supra §. XIII. Dissert: allegata inter Electores Moguntinum atque Palatinum, ab hoc non tam subdelegatio Commissarii vi Ordinationis electi impugnata, quam in Magistri Ordinis Teutonici subdelegatis paritas religionis obseruanda desiderata fuit. vid. gründliche Ableinung ic. apud Dn. FRITSCH. Tom. III. Add. ad LIMN. Lib. IX. Iur. Publ. cap. V. n. 76. pag. 406. seq.

delegirten. vid. Commissionis liter. infra in Adiunctis sub lit. A & B. circa fin. Et hinc Commissarii hi luculenter a Mandatariis differunt, quippe qui, (vt iam in hac ipsa thesi diximus) Iudicem quidem dare, sed iurisdictionem mandare non possunt. Quod si vero illae personae non sint instructae a Magistratibus, subdelegare non possunt vt priuati. Nec enim, cum fides & peritia illorum ac singularis industria electa sit, vt aliena agant, intentioni committentis congruit. vid. GAIL. d. *Obseru. XCVII. n. 2. seqq. VMMIVS Disput. I. Process. num. 43.* Add. MENOCH. lib. III. *Praesumpt. XXI.* vbi quando Delegati industria electa censi debet, exponit. Si Commissio tradatur Vniuersitati, ob naturam huius intendi censetur, vt, siue Ciuitas Imperialis, siue corpus Nobilium, Ganerbii aut alia quaedam inferior ea fuerit, subdelegare liceat ideo, quo negotium expediri possit. *arg. t. t. quod cui. Vniu. nomine.* Quare Commissio ita decerni in Camera solet: Seind Bürgermeister und Rath der Stadt N. sambt und sonderlich zu Commissarien hiemit verordnet, dergestalt, daß sie selbst, oder durch etliche aus ihrem Mittel geschickte, dazu Verordnete, fleißig und getreulich Verweisung von beyden Partheyen einnehmen. RVLAND. d. l. num. 25. Imo Senatus cui Commissio delegatur samt und sonders, solet delegare Syndico & aliquibus ihres Mittels: qui vbi Testes plurimi examinandi sunt, aut pestis ingruit, aliquot Notarios iuratos iterum subdelegare possunt. Exemplum apud RVLANDVM *part. I. Formular. lib. II. Formul. VI.* Et licet contra subdelegationem subdelegationis dubia moueantur, ad obseruantiam tamen

K

scu

seu praxin in Camera approbatam prouocatur. Idem
d. l. *Form. XII. & XIII.*

§. XXII.

Commissionem Imperialem siue delegatam, siue subdelegatam, suscipienti quid incumbat ac liceat, ex Commissionis norma petendum est. Est enim Commissio regula potestatis qua Commissarium, *MEV. part. I. Decis. 251. num. 2.* Et strictissimi iuris est. Idem *I. 58. n. 5. p. 5. Decis. 310. n. 2.* Ante omnia vero Commissarius vi Ordinationis Partes litigantes in quampiam suarum Ciuitatum, vbi adhibitis suis Consiliariis causa secundum iura disceptanda est, ad certum diem comparitioni congruum (vid. *BLVM. Tit. XXVII. Process. Camer. num. 108.*) & quidem intra mensem a die implorationis, aut pro diuersitate casus delatae Commissionis ab Aula (vid. *BLVM. d. l. num. 71. & 119.*) citare debet. vid. *Conc. der E. G. D. part. 2. Tit. 2. §. in fin. 2.* quorsum se refert *P. 2. Tit. 4. §. 7.* vt ad hunc ipsum §. 7. tam §. 9. eiusdem Tituli in verb. laut obgemeldter Ordnung, quam eiusdem *Part. II. Tit. III.* remittit. Vt adeo ab omnibus Commissariis Ordinationis vnus idemque modus procedendi obseruandus sit, vid. *BLVM. d. Tit. n. 73. 118. 121. 128.* Et explicationem vberiore apud *DN. TEXTOR. Disp. III. ad R. A. de anno 1654. tb. 63. vsque 68.* Pariter Commissarius von Hoff aus proprie talis, vt & Cameralis, horumque subdelegati, Partes, vt & Testes, qui examinandi sunt, nec non artifices, si his opus sit, praeuia Commissionis notificatione ^{c)} citare

c) Vt citatus intelligere possit, citantem Commissarium esse,

tare debet, idque in eum locum aut ciuitatem, vbi peragenda est Commissio. *f*) vid. RVTG. RVLAND.

K 2

part.

arg. c. 31. X. d. offic. deleg. c. 2. d. dilar. Neque enim Commissio, cum facti sit, praesumitur, *MENOCH. 2. Praesumpt. XV. iunct. Merckelbachio inter Consil. KLOCKII vol. 1. Conf. XXXVII. n. 37. seq.* sed de ea Commissarius docere debet. *FABRITIVS ad MYNSING. 3. Obs. 1.* Vnde quaesitum, vtrum ipsa Commissio vna cum citatione transmittenda sit, an vero sufficiat eius Copiam citationi inferere? Sunt qui existimant sufficere, si citans asserat se Commissarium esse, praeprimis si is in magna dignitate sit constitutus; Verior tamen ea Dd. est sententia, qua non quidem Commissionem ipsam transmittendam, sed totum tamen illius tenorem citationi inferendum esse asseritur, cum citatus comparere non teneatur, quoties de Commissione edoctus non est; nisi quod Copiam Commissionis Testibus transmittere necesse non sit. vid. *GAIL. 1. Obs. XLVIII. n. 17. & 19. RVLAND. P. 1. de Commiss. lib. V. cap. III. n. 7. & 8. & P. I. lib. IV. cap. VII. n. 10. MYNS. 3. Obs. 1. ibique Fabrit.* Subdelegationis quoque notificatio vna cum delegatione a Subdelegatis in sua citatione hunc fere in modum fieri solet; *Des Durchlauchtigsten Fürsten und Herrn Tot. Tit. als von der Röm. Kayserl. Majestät zu dieser Sach insonderheit deputati Commissarii, Unsers gnädigsten Fürsten und Herrn, subdelegirte Commissarii entbieten Euch ic. (repetitur Commissio summarie) inmassen Euch selbe una cum subdelegatione in Terminoder Gebühr edirt, und originaliter vorgebracht werden soll, zusehenderst aber hiemit in Beischluß abschriftlich zugesandt wird.*

f) Quae tamen Ciuitas tuta nec suspecta esse debet, alias aduersus eam excipitur. Interim vt illa Commissionem permittat, cogi potest. *RVLANDVS P. 1. lib. II. c. XXVII. lit. B.* Caeterum de saluo conductu atque securitate Commissariis Caesareis ad locum & in loco Commissionis debita, optime agit *BECHTIVS de securitate & saluo Conductu, Cap. V. Class. II. n. 193. & seq. vbi & n. 195.* quibus poenis Commissarios violantes se obnoxios faciant, deducit.

part. I. de Commiss. lib. V. cap. III. lib. IV. cap. VIII. n. 18. & cap. VII. n. 10. Literis mutui compassus Commissarius Imperialis non indiget, modo citandus S. R. Imperii Iurisdictioni fuerit subiectus, Idem *lib. I. cap. IV. num. 6. & lib. V. cap. III. num. 25. & seq.* veluti non modo immediate sed & mediate Imperio subiectos examinare potest. REINKING *lib. I. de R. S. & Eccles. Class. V. cap. VII. n. 51.* Clericus tamen per indultum citandus est, RVLAND. *d. lib. V. cap. IV. n. 2.* Iung. GYLMAN. *in praeiud. pag. 82.* Imo de mediate Imperio subiectis a Commissario citandis, confer BLVM. *Tit. LXXIII. num. 20.* GAIL. *I. Obseru. LVI. & I. Obseru. 98. n. 2.* Quid si Testes examinandi habeant priuilegium de non euocando? vid. MEY. *3. Dec. 151.* Et num Senatus Wormatiensis potuerit impedire citationem Commissarii Caesarii qua Iudaeos, quasi contra priuilegium suum? KLOCKIUS *I. Consil. 25.* De Subditis vero Regis Bohemiae, an absque subsidialibus literis euocari queant? GOLDASTVS *in Comment. de Bohemia lib. IV. cap. 13. n. 29. fol. 536.* An & quando Commissarius per Edictum quem citare possit? de eo RVLANDVS *lib. V. cap. III. lit. G.* Et VMMIVS *Disp. V. ad Process. num. 22.* Quod si quis ad eundem diem a Commissario Imperiali & ab alio Iudice citatus fuerit? coram illo vt compareat fortior militat ratio. A Commissario ad examinandum Testes dato Pars tam producens quam aduersa citatur, ad videndum recipi, & iurare Testes; & quemadmodum ille cum articulis designationem Testium atque directorium iam exhibuerit necesse est, ita parti productae articuli cum citatione transmittendi sunt, quo

quo interrogatoria, si velit, exhiberi queat. KLOCK. *Relat. CLXVII. n. 24.* Praesentes aliquando non citantur. vid. RVLANDVS *part. I. libr. II. de Commissar. cap. V.* Partes tamen praesentes quamvis non ad effectum comparitionis, ad effectum tamen deliberationis citari debent, vid. DN. STRUV. *Exercit. V. Synt. Iur. Ciu. thes. X.* Confer tamen KLOCK. *Relat. Cameral. CXXI. n. 14. MEV. P. V. Decis. 140.* Vni consortium facta citatio alios non obligat, ANT. FABER *lib. II. Cod. Sabaud. Tit. 2. def. 8.* Quod si ad ocularem inspectionem quid decretum sit, v.c. *auff den Augenschein* aggerum, aedificiorum, limitum &c. nullum esse censetur, nisi ad eam a Commissario Partes citatae fuissent. TVSCH. *voc Visitatio, Conclus. 217.* & COVARRUVIAS *II. Resol. c. XIII. n. 5.* sed & in limitibus & lapidibus inspiciendis, in *Besichtigung und Erhebung der Markstein*, non modo Partes, sed & agrimensores, qui vulgo *Landscheider* vel *Umgänger* aut *Untergänger* dicuntur, citari debent, dum sententia quae agrimensuram per Commissarios non citata aut ultro praesente Parte, factam insequitur, nulla est, ex eo, quod nullitas ista merita causae afficiat, iuxta RVLAND. *part. I. lib. IV. c. 20. n. 13.* Nec tamen ad omnem inspectionem Pars requiritur, quid enim si illa tantum ad informandum Iudicem commissa fuisset? ut est inspectio carceris squalidi & atrocis? GAIL. *I. Obseru. XXVI. num. 9. seqq.* In Commissione ad perpetuam memoriam aduersae Partis non minus requiritur citatio ad videndum iurare Testes, &, si velit, exhibendum interrogatoria. MASCARD. *Conclus. 1366. n. 3.* GAIL. *I. Obs. XCIV. n. 4.* MEV. *6. Dec. 303.*

num. 2. D. COCH. part. IV. Prax. For. Germ. c. XIX. §. 2. nisi periculum in mora sit, antequam citatus comparere possit, v. *SCHRADERVS de Fend. part. IX. sect. 13. n. 113.* Haec si facta fuerit, iuxta *GAIL. d. l. n. 3. § 5.* hunc habet effectum, vt etiam post annum examen ab Actore (in Reo temporis annui obseruatio plane cessat,) produci possit, quia tum non adest prohibitionis ratio. Enimuero recedit ab hoc *TEXTOR Disp. IV. ad R. A. de anno 1654. tb. LIX.*

§. XXIII.

Plane Commissio Partibus comparentibus aperitur, praemonstrato eiusdem & a Subdelegatis subdelegationis documento in originali, v. *RVLANDVS part. I. lib. V. cap. II. cum primis n. 16.* Partes vero (si nihil contra id excipiat,) gratias agunt, & desideria sua exponunt, non secus, ac coram ordinario Iudice. Quo in Commissione proceditur. Sane si per Procuratorem Pars compareat, ante omnia de legitimatione eius quaeritur, qui exhibet deinde Procuratorium, id quod a Commissario sedente, seu eius Scriba legitur, eoque lecto Parti recognoscendum, & si plenius legere desideret, examinandum traditur, *GILHAUSEN in Arb. Iud. Ciu. cap. VI. part. II. art. II. §. 4. num. 2.* Ne tamen actus Commissionis nouo Mandato conficiendus suspendatur, Commissarii plerumque Procuratorem admittunt sub hac conditione, vt stipulata manu, se adhuc durante actu plenius Mandatum seu Procuratorium producturum esse, promittat. Ita factum in *C. Bentheim contra Wolsky zu Coblenz.* Partibus ipsis praesentibus (cum Mandatum solo consensu constet,) Procuratorio non est opus :

opus: Nec eo adeo indigent personae coniunctae, imprimis Maritus pro vxore *l. 35. ff. de Procur. l. 12. C. cod.* Adhibe RVLANDVM *part. I. de Commiss. lib. V. cap. VII. n. 4. seqq. & dict. lib. cap. VIII. iunct. Dn. STRUV. Exercit. VII. Synt. Iur. Ciu. thes. 28. & BRVNNE. ad d. l. 12. & 21. C. de Procurat.* Parte citata non comparente, in arbitrio Commissarii est, an contumacem expectare, an statim procedere in contumaciam velit, RVLANDVS *d. lib. V. cap. VII. n. 4. & 5.* Contra Testem contumaciter emanentem quousque procedi possit, RVLAND. *part. I. lib. III. cap. X. n. 4. & 5. & part. II. lib. II. cap. VII. per tot.* Quoad comparentes etiam si Commissario non pareant, quomodo hic illos in poenam citationis condemnet, & quid Camera ulterius statuatur, de eo porro videri potest WVRMSEK. *lib. I. Tit. XVIII. Obs. 7. GAIL. I. Obs. XCVIII. & I. Obs. C. n. 12. BLVM. Tit. LXXIII. Process. Cam. n. 21. seqq.* Vnde Commissarium Imperialem a Camera, etiam qui Testes examinat, mixtum habere imperium, satis apparet. vid. RVLAND. *lib. III. cap. IX. num. 7. & 10. item cap. X. num. 3. nec non cap. VIII. num. 2.* Nam quoad vim & potestatem ab executore & examinatore differt. Idem *d. cap. VIII. num. 2. & P. I. Lib. I. cap. II. n. 14. add. R. A. de anno 1504. §. 3. g)* Tantum si alicui nuda examinatio mandati, seu si quis nudus examinatus fuerit, iure dicimus eum nullam Iurisdictionem habere, MEICHSEN. *Decis. 39. num. 3. & seq.*

GAI-

g) ibi: Amtswegen alle und jede erkundigte Zeugen, wie recht, mit Citirung der Interessenten, da Sie dieselben wüßten, abhören, und, wo nöthig, mit ziemlichen Pönen darzu anhalten, darneben Originals-schriftliche Urkunden transsumiren, und derowegen gebührliche compulsoriales solche zu ediren gegen andere erkennen.

GAILIVS I. *Obs. XCVII. n. 10.* : Insuper Commissarius ille quendam notionem habet, & cognoscit, an interrogatoria *b)* admittenda sint nec ne? an Adiunctus *i)* sit sufficiens? an pictor aut alii periti qui adhibendi *k)* partialis! an Testis excusatio valeat? & similia. De exceptione tamen Testis suspecti non cognoscit, sed hunc in modum interloqui solet: In Sachen Commissionis laß ich als geordneter Commissarius die gethane protestationen und exceptiones auff ihrem Werth beruhen, jedoch dem Herrn Gegen-Anwalt wider die Zeugen und deren Aussag an gebührendem Ort und End dieselbe vorzubringen hiemit im geringsten nichts benommen, sondern vorbehalten. vid. RVLAND. *lib. V. cap. XI. lit. a.* §. XXIV.

b) Quae ne criminosa sint, decernit X. A. de anno 1654. §. es sollen aber 54. Nouos articulos adicionales Commissarius ad examinandum datus admittere non debet. MEV. 3. Dec. 349. An interrogatoria possit rescare? add. MARTA in *Digest. Tit. de Commissar. cap. VII.*

i) Qui iurare debet, quamvis sit iuratus Notarius, RVLANDVS in *Formul. pag. 42. 43. & seqq.* vbi etiam agit de relaxatione eius von seiner Pflicht, qua tenetur producenti.

k) Saepe enim opus est. v. RVLAND. *P. 1. lib. IV. cap. 1. iisque variis cap. II.* Quomodo autem decernatur peritorum admissio, Idem *cap. III.* & an Commissarius eligat? *cap. IV.* quo numero? *cap. VI.* & quomodo Partes ad id citentur? *c. VII.* tradit. In specie contra agrimensores (qui & iuramento adstringendi sunt,) a Parte aduersa saepe excipitur, quo casu quid agendum Commissario, & quod huius in lapidum inspectione, eleuatione & repositione sit officium, videri potest GYLHAUS. *Arb. Indic. Ciu. cap. VI. P. II. art. II. §. 10. n. 17. usque ad fin.* Interdum etiam Commissarius interpretem adhibet linguam ignorans, MARTA in *Digest. Tit. de Commissar. cap. VI.* MYNS. Dec. 9. Resp. 88. & §. *Obs. 45.*

§. XXIV.

Scilicet in vniuersum Commissarius Imperialis tantam potestatem habet, quanta illi vel lege vel Commissione concessa est, & quousque expediendam Commissionem sufficit, *argum. l. 2. ff. de Iurisdic.* Quare Commissarius, qui ab Aula deputatur, ad totius causae cognitionem, (de Commissariorum vi Austregarum 1) Iurisdictione anomala supra in *indéou* §. I. iam diximus atque praeoccupauimus,) habet omnia ad delegatam Iurisdictionem pertinentia, praeter ea, quae ad executionem spectant. Hinc quidem similis est Iudici pedaneo, nam & hic iubere & praecipere poterat, quantum ad expediendam notionem requirebatur; dissimilis autem est eidem in eo, quod coercitio, quam delegatus habet, vt & aliquando facultas (quae tamen per raro conceditur,) sententiam ferendi vi Imperii (eo ipso quod non tantum iudicet, sed & ius dicat, & Iurisdictione adeo instructus sit;) ei competat; Iudici pedaneo autem modo & ratione longe inferiori, & citra auctoritatem Magistratus vel Iurisdictionis. HERM. VULTEIVS *lib. III. de Iudic. cap. XIII. p. 602.* cuius traditio, quod nimirum Iurdictio non ita vim exequendi vt coercitionem arguat, vid. EVND. *d. l. n. 17. & seqq.* iuri quidem ciuili Romano non congruit, interim tamen delegatae Iurisdictionis naturae deferuire potest. Caeterum

L

Com-

1) Quos quidem Commissarios esse; sed tamen Iudices Ordinarios BLVM. *Tit. XXVII. Processus n. 16.* e contra vero Iudices delegatos esse GYLHAUS. *Arb. Iud. Ciu. cap. 1. p. 1. §. 6. n. 5. Vul-teius lib. 1. d. Iudic. c. IV. n. 60.* alique opinantur. Add. RUME-LIN. *ad Aur. Bull. P. II. Dissert. I. Coroll. 6. ibique Myler. in Addit.*

L

Commissarius ad vnum alterumque actum deputatus non tantum potest citare Partes, contumaces eas, nec non Testes aut quoslibet, se in Commissione impediētes, quodammodo coercere, constituere Officiales &c. sed & reliqua facere, sine quibus expediri Commissio non potest, vtcunque haec contineantur in literis delegatoriis aut Commissionis *v. c. pastoralis. 28. c. ex literis. 29. c. praeterea. 5. c. prudentiam. 21. §. sextam. X. de offic. & potest. Iudic. deleg. GAIL. I. Observat. XXXV. n. 4. GYLHAUS. Arb. Iudic. Ciu. cap. I. p. I. §. 7. n. 63.* Modo haec ipsa speciale Mandatum non requirant aut maiora sint expressis. *cap. I. de praebend. in 6. ALCIAT. Consil. 67. num. 7. CRAVETTA Conf. 842. num. 5.* Sicut enim Mandatarii potestas ex literis Mandati dependet, *l. diligenter. 5. ff. mandat. SVRD. Dec. 206. n. 6.* ita Commissio regula potestatis est qua Commissarium & strictissimi iuris, vt supra §. 22. diximus; nec eam ad alia diuersa extendere licet, *Reindling, de R. S. & E. lib. I. Cl. 2. cap. 4. num. 22. add. de stricta interpretatione Commissionum cap. 15. de Rescript. RVLAND. part. I. lib. III. cap. III. per tot.* Quare non debet Commissarius sua sponte suscipere ocularem inspectionem, licet necessaria iuxta censeatur. *RVLAND. part. II. lib. III. cap. II. n. 8. seqq.* Nec sane Commissarius ad examinandum Testes datus absque potestate aut expressa Cl. relaxandi a iuramento subiectionis poterit alterius subditos relaxare, sed sin hoc opus fuerit, extensio Commissionis Caesareae ad specialem potestatem relaxandi petenda & impetranda *m)* est, quicquid etiam asserat RVLAND.

DVS

m) Ita Extensio Commissionis Caesareae ad potestatem re-

Dvs part. II. lib. II. cap. IX. n. 4. Quod si relaxandi suis Dominis pluribus sint astricti iuramentis, absolutiones tot faciendae quot iuramenta, *MENOCH.*

L 2

Consil.

laxandi, extraiudicialiter, paucos abhinc annos, in ardua causa decreta est, his verbis: Wir Leopold etc. Unserm Kayserl. Cammergericht haben die Durchlauchtige hochgebohrne N. N. in Unterthänigkeit vor und anbringen lassen, was gestalt zwar ihren Lieb. Lieb. wegen N. N. ein Rescriptum Commissionis ad perpetuam memoriam cum extensione auf dich erkandt worden sey, und du sothane Kayserl. Commission nicht allein gehorsamst übernommen, sondern zu deren Verrichtung den N. Monatstag dieses noch laufsenden Jahrs bestimmet, und an selbigen und folgenden Tagen gleichfalls gebührend bewerkstelliget hättest; Es wären auch in angeregten Termino neben andern ernanten Zeugen vier derselben als N. N. &c. erschienen, die seyen aber nicht abgehört, noch deren Rundschaft eingezogen worden, weil die potestas relaxandi iuramenta in unserer Kayserl. Commission nicht enthalten gewesen, und du ermeldter Commissarius dich nicht ermächtigen wollen, denselben, als Testibus extraneis, den Eyd, womit Sie ihrer Obrigkeit verwandt, ad hunc actum zu erlassen, wann aber &c. &c. Solchem nach um diese Unsere Kayserl. Commission ad potestatem relaxandi Testes a iuramento subiectionis, extraiudicialiter zu erkennen, angeruffen, auch erlangt, daß selbige heut dato folgender Gestalt erkannt worden ist. Als geben Wir dir hiemit fernere Gewalt von Römisch Kayf. Macht auch Gerichts und Rechtswegen ernstlich befehlend, daß du so wohl die Partheyen, als die ernannte ohnlangst zurückgebliebene Zeugen, als N. N. &c. vermög ausgelassener erster Unser Kayserl. Commission vor dich heischest und ladest, als auch dieselbe, im Fall Sie von ihrer Obrigkeit nicht selbst behöriger Massen erlassen würden, nunmehr ihrer Pflichten quoad hunc actum relaxirest, hingegen Sie in gewöhnliche Gelüb und Eyd nimmest; So dann über die damahlige sub lit. A. übergebene Artikel ihrer eiden besonders, wie Recht, verhörest, und sonsten, wie solches in vorhin ausgelassener Commission mit mehrern angeführet, verfabrest.

Consil. 24. n. 5. GYLHAVS. cap. VI. Arb. Indic. part. II. artic. II. §. 4. n. 10. Dubius de potestate sua Commissarius, vtrum videlicet articulus forte controuersus in Commissione contineatur nec ne? committentem merito consulit, eiusque declarationem, interpretationem, & secundam, vt vocant, iussione[m] expectat. *GYLHAVS. d. l. §. 2. num. 1.* In hac tamen re circumsp[ec]tum oportet esse Commissarium, ne temere & statim ad sententiam Committentis exposcendam conuolet, *MEVIVS 6. Decis. 254.* Quod si fiat, Iudex (cum quilibet quod sui muneris est scire debeat,) interloqui solet: *Es wird sich Commissarius vermög ausgegangener Commission und gemeiner Rechten oder Styli dieser Punkten halber wohl wissen zu halten,* post *GYLHAVS. d. l. num. 2. MEVIVS dict. Decis. num. ult.*

§. XXV.

In his itaque quae emergunt, num a Commissario Imperiali procedi possit? & delegata potestas & connexitas casuum attendendae veniunt. Sic commissio v. gr. ab Aula causa super spolio cum incidentibus, in causa Attentatorum noua Commissio non requiritur, cum attentata sint causa emergens, & de iure non tantum sub Commissione causae principalis contineantur; v. *ROBERTVS LANCELOT. part. II. de Attentat. cap. XV. num. 70. seq. & cap. XVII. limit. VI. num. 38. seqq.* nec non *part. III. cap. XXVIII. num. 21. seqq.* sed etiam lis quoad attentata per primam citationem iam introducta censeatur, *Dn. LYNCKER d. Grau. Extraiud. cap. III. p. IV. §. VI. n. 37.* Facit huc connexorum idem sit iudicium, & ad accessio-

accessoria Commissionis fiat extensio, *per cap. prudentiam. 21. §. sexta nobis. cum §. seq. de offic. & potest. Ind. deleg. cap. translato. X. de constit.* Quare si ratione contractus Commissio facta sit, & de fructibus, vsuris aut interesse, controuersia incidat, etiam de hac, (vtut hoc in Commissione specialiter non fuerit expressum,) Commissarius cognoscere poterit, *GAIL. I. Obseru. XXXV. num. 10.* Quoad reconuentionem, eam quidem non in omnibus Austregarum viis, sed tamen his in casibus, vbi Commissarii *vermögd. der Ordnung* obtinent, admittit *BLVM. Tit. XXVII. Process. n. 148. & seqq.* nec non *MYLERVS ad Rümelin. P. II. Diss. I. Corollar. 4. pag. 261. & Coroll. 6. pag. 267. ibique allegg.* Cum nec de delegato Iudice, quin coram ipso admittatur reconuentio, dubitet *VMMIVS Disput. 10. n. 11. GAIL. d. Obseru. n. 12.* quod iam in Commissario ab Aula dato non examino. Conf. interim *Dn. STRYCK. in Dissert. ad L. cum Papinianus. C. de Sent. & interloc. 14. cap. III. §. 18. ibique citati.* Commissariorum vigore *der E. G. D. part. II. Tit. 4. zum vierdten.* ab Imperatore impetratorum Iurisdictionem prorogari non posse, attestatur *MYNS. 2. Obs. 52. ad quem prouocat GYLHAUS. cap. I. Arb. Indic. Ciu. part. I. §. 7. n. 71.*

§. XXVI.

Vnum vt expediamus, de exequendi potestate, operae pretium erit. Et quidem an eadem facultas vt Austregis in genere sic etiam consequenter Commissariis competat? ambiguum nonnulli reddidere. Enimuero *Ordinatio Camerae Part. II. Tit. IV. §. 14.* executionem in prima instantia ad Austregas pertinere expresse constituit. Quod cum Delegatis Prin-

cipis conueniret, neque executionem Caesarea Maieſtas Sibi aut Camerae reſeruarit, de regula accepit SCHVBHARDVS *cap. VI. de Auſtreg. num. 202. ſeqq.* Exceptionem quoad cauſam ſpolii in Ordinatione Camerae *P. II. Tit. VIII. §. und ſo das Urtheil. §. collocans, & recte.* Cum & Pares Curiae in feudalibus, dummodo rei ſufficientes ſint, executionem ſuſcipere queant, VULTEIUS *lib. II. de feud. cap. III. n. 29.* Neque vero Rodingio (ſaltem de iure conſtituto) cum Notariis ſuis accedendum eſt, quando contrarium in *lib. I. Pandect. Cam. Tit. XVIII. §. 3.* aſſerunt. Neque BLUMIUS in *dict. Textu der E. G. D.* recte verſatur, quando *Tit. XXVII. Proceſſ. Camer. num. 207.* pro executione, verbum: exceptione: poni debere ſtatuit, ſiquidem ille nec corrigi debet, nec cum in modum, quo ipſe voluit, emendari poteſt. *n*) Quanquam diffidendum non ſit, quod nullum fere extet praeiudicium, ex quo dictae Ordinationis obſeruantia demonſtrari poſſet; quin potius Camera ad exequendum fuerit implorata: Vel quod Auſtregae executioni impares fuerint, *o*) aut exequi (quippe executione

n) Tam quod vocis: Executione, geminata ſit lectio, quam quod verbum: exequi, non ſit ſynonymum verbi: examinare vel diſcipere, ſcilicet verbum: gehört, non male explicatur per pertinere; licet concinnius accuſatiuus pro datiuo poſitus eſſet, vt adeo nec incongrua nec inſolita aut abſurda ſit in dicto textu loquendi haec formula: vor denen neun Rätthen die Hauptsach und execution ſit erſter inſtanz gehört.

o) Quale quid, vt ipſa videlicet Camera adeatur, fieri tunc quoque ſolet, ſi quando Iudices quilibet inferiores in executione eſſent.

cutio res odii plena est,) noluerint. Caeterum cum Caesarea Maiestas Eiusue Iudicium Imperiale Aulicum non facile Commissariis decernendi, sed vnice cognoscendi potestatem, deleget, atque desuper referre iubeat : Daß Sie die Partheyen in ihrem Vorbringen gegen einander anhören, aller Sachen Verwandsniß erkundigen, und, da möglich, solche in der Güte p) vergleichen; auch, falls selbige nicht statt finden thäte, alle Acta sambt ihrem unmaßgeblichen allerunterthänigsten Bedencken Ihrer Kayserl. Majestät zu rechtmäßigem Entscheid überschicken sollen. (vid. R. H. D. Tit. II. §. und weil auch,) hinc multo minus exequendi potestas sententiam ferendi delegatus fuerit; Imperator vna cum hac executionem quoque commissis facile videri potest. vid. VULTIUS lib. III. de Iudic. cap. XIII. num. 13. De eo non dubium, quod Commissio ad exequendum sit pars realis executionis. ROBERT. LANCELLOT. part. II. de Attentatis c. XII. limit. 53. num. 19. In Camera quando causa inter immedia-

p) Etsi enim Commissarius, qui datur ad concordiam ab eo, qui datur ad iudicium, separari debeat, tamen vt quis negotium aut causam commissam concordia vel iudicio determinet, delegatio vtique fieri potest. Et ita vt concordiam prius Commissarius teneat, Imperator plerumque delegat GAILLO iam obseruante. 1. Obf. XXXV. n. 1. add. GASTELIVS in Spec. Iur. pag. 67. n. 36. seqq. Quod si tentata inter partes concordia successerit, conditiones eius aut articuli plerumque exprimuntur in Commissionis Reccesu, qui postea Caesareae Maiestati confirmandus offertur; Quod in anno 1657. & in causa Magdeburgica factum esse videre licet apud GASTEL. p. IV. d. Stat. Publ. Europ. cap. XIX. pag. 729. column. 1. sub fin. adde supra tam §. 13. quam seq. exdes 2. allegatum Abdruck. ibique: Kayserl. Confirmation der aufgerichteten Haupt- und Recces.

mediatos versatur, nec condemnatus sententiae (qui nunc Executoriales semper annectuntur, vid. *R. A.* de anno 1654. dñit auch 159. cum sequ. 160.) & sequentibus eam paritoriis (vid. *BLVM. Tit. XXXIV. Process. Cam. num. 181. & seqq.*) morem gerat, Principibus Circulorum Directoribus, denen Creyßauschreibenden Fürsten, Executio specialiter committi aut demandari solet, quam illi deinde, vt notum est, sumptibus Circuli, donec hi a victo restituantur, perficiunt. (*BLVM. Tit. LXXVII. num. 5.*) Idem fere modus exequendi obseruatur in Iudicio Imperiali Aulico: Vbi interdum non minus Commissio ad exequendum ad Circuli Directorem vel Iudicem domicili, non ad causae, quae in controuersiam praecipue venit, expeditionum solum, sed etiam ad poenae commissae Executionem, decernitur. Dñ. MAVRIT. de Iudic. Aul. thes. 26

§. XXVII.

Quid si in actu Commissionis de Iurisdictione Commissarii aut de persona eius, tanquam suspecta, quaestio moueatur? & an de iniuriis sibi suis, vel coram se illatis, Commissarius cognoscere possit, vid. *GYLHAUS. cap. VI. Arb. Iudic. Ciu. part. II. Art. II. §. 2. n. 11. 12. & 13. RVLAND. part. I. lib. III. c. XIV. & XV. De Camerae iniuria is protestari debet. Idem d. c. XV. num. 11. De personis impediens Commissarium, d. l. cap. XVI. agit. An Commissarius datus ad examinandos Testes possit cogere Vasallos Principis, contra hunc testari, extra controuersiam feudalem? de eo SCHVRRFIVS, l. Consil LX. n. 10. & seqq. Idem post etiam mediate sibi subiectos examinare; num pariter*

pariter cogere? BERLICH. *l. Decif. 16.* & MARTA
in *Digest. Tit. de Commiss. cap. IV.* De Commissariis
in Testes producendis, CARPZOV. *Tit. XIII. Process.*
art. V. n. 67. & III. *Respons. Tit. IX. Resp. 90.*

§. XXVIII.

Denique rebus a Partibus coram Commissariis
Austregarum ordine propositis, & legitime vtrunque
disceptatis, sententia insequitur: a Commissariis vero
ab Aula datis, & proprie Imperialibus, horum Pro-
tocolla cum Protocollis Partium, ne dissonent, con-
feruntur, sequiturque tandem Relatio illorum cum
voto, si hoc Caesarea Maiestas (quod fere nunquam
non fieri solet,) exegerit. Et quidem vt Commis-
sarii ad Relationem suam maturandam permouean-
tur, aliquando ad Eos Rescripto a Caesare impetrato
opus est. Sed an Relationes eiusmodi Partibus sint
communicandae, quaeritur? Affirmat id Dn. TEX-
TOR ad *R. N. de anno 1654. Disput. III. sbef. 74.* idque
iuxta *lib. I. de Relat.* quo, si non satis plenae, aut Actis
contrariae essent, suppleri & emendari possent,
adeoque defensio Partibus integra sit, de quo tamen
non nemo adhuc subdubitare videtur, vt &, an No-
uellae 125. aduersetur, quod Commissarii eiusmodi
nihil decident. Interim ex illa ratione & funda-
mento saltem in Criminalibus Commissarios ad in-
quirendum a Caesare constitutos Copiam depositio-
nis Testium Parti petenti, ad huius tamen sumptus,
communicare teneri, responsum est apud Argento-
ratenses Ictos *Vol. II. Consil. XL. & XCI.* Illud certum
est, quod, quemadmodum vbi Caesarea Maiestas
Commissarios Partium gratia, ex officio decernit,
sumptus q) communi impensa; vbi vero ad in-

M

stan-

q) Cuius impensis Commissio pro rationibus discutiendis si

stantiam Partium, regulariter ab impetrantibus erogari, & in Camera ante impetratam Commissionem deponi deponi debent; (vid. *RVLAND. part. I. lib. II. cap. XLX. n. 26. lib. eod. cap. XXIII. lit. a. lib. III. cap. XIII. num. 3. MEV. I. Conf. 106. num. 3.*) ita finito Conuēntu Subdelegatis eorumque Secretariis ab illis honoraria praestanda sint. *Dn. TEXTOR d. II.*

§. XXIX.

Commissarius Camerae examine finito Testes, qui iuramento relaxati fuerunt, vt Domino iuxta pristinum iuramentum obedientiam praestent, prudenter monebit. *RVLAND. part. I. Commissar. libr. V. c. XVI. n. 9. p. 237.* Postremo habitis gratiis, quod ad Mandatum Imperatoris comparuerint, eos omnes, postquam sigillatim examinauit (nam ita debet, non in turba,) imposito silentio dimittet. Rotulum siue Attestationes Commissarius Partibus non communicare, sed suo sigillo obsignatum ad Cameraam transmittere debet. *GAIL. I. Obs. XCVI. num. 9.* In eo conficiendo & conscribendo magna exigitur diligentia; cuius cura & transmissio Commissariis, conscriptio vero Notariis incumbit. vid. *MEV. 2. Dec. 330.* Et certus conscribendi modus iniungitur in *R. A. de anno 1654. §. in ubrigen. 25.* In ipsa collatione Originale leget Commissarius, sique inter hunc & Adiun-

expedienda? v. *MEVIVS V. Dec. 400.* De Sumptibus in Austregarum Commissariis faciendis. *BLVM. Tit. XXVII. Process. Cam. n. 162.* In causis pauperum suis interim sumptibus Commissarii Commissiones expedire; Testes quoque suis sumptibus comparere tenentur, vti pronunciatum in c. *Widman*, contra *Ebingern*, apud *KLOCK. Relat. XC.* Quare & in Commissionibus pauperum peculiaris Cl. adiicitur, quae extat apud *LIER. in Form. Cancell. Cam. pag. 40.*

Adiunctum non conueniat, error, qui in re praesenti corrigi potest, commissus, adhibitis aliis etiam personis, ab illis emendari potest: durat enim adhuc commissio. *RVLAND. dict. libr. V. cap. XVII. num. 10.* Quid si non ita quidem per omnia conuenerint? vid *MEV. 2. Dec. 326. n. 2. & seqq.* Protestationes, quando Actis Commissarius inferat? Idem *RVLAND. d. cap. XVI. n. 16.* Quando & quomodo Adiunctus possit Commissarium admonere? *eod. c. n. 3.* tradit. Ante collationem mortuo Commissario aut Adiuncto, nouus Commissarius ad collationandum, seu conficiendum Rotulum deputabitur. *RVLAND. d. lib. V. cap. ult. lit. e.* In actu confectiois Rotuli vnus alterius Commissarii vices ex speciali mandato sustinere potest. Idem *dict. lib. V. cap. XVII.* Rebus perfectis, Commissarius se subscribit, & obsignat. A pluribus Commissariis non nisi vna relatio, Rotulusque coniunctim confectus transmitti debet. *MEV. 2. Decis. 266.* Qui, vt Rotulum producant, aliquando mandatis vrgentur. *MEV. 2. Dec. 326. n. 6.* Cognitio de nullitate eius non pertinet ad Commissarium, sed ad Cameram. *RVLAND. lib. VI. cap. V. n. 1. seqq.* vbi etiam *num. 19.* quod examen, si nullum deprehendatur, possit reiterari coram eodem Commissario. Nonnunquam ipse Rotulus ad Commissarium remittitur, vt corrigatur. *RVLAND, d. lib. VI. cap. IX. n. 6.* Sed de his aliisque infinitis ad exquisitum Eiusdem de Commissar. & Commission. Tractatum prouocasse suffecerit: imprimis vero *Part. II. integrum Lib. II.* vbi de examine Testium. & *lib. VI. cap. I.* vbi de Publicatione Attestatorum, seu Rotuli agitur. Iungi de hac potest *BLVM. Tit. LXXIII. n. 99. seqq.* De Rotulo & ratione

Commissionis ad perpetuam memoriam eiusque effectu, GAIL. I. *Obs. XCIII. n. 5. seqq.* nec non MEVIUS II. *Decis. LXX.* vbi: quod Patri producenti non sit reddendus Rotulus examinis Testium ad perpetuam memoriam, etsi super causa iam transactum sit; nisi Pars altera consentiat alteri. TRENTACINQ. *Lib. II. Resol. 8. n. 2. & 7.* vid. RODING. *lib. III. Pandect. Camer. Tit. XIV. §. 35. 36. & 37.* Quod si Commissarius Commissionem non recte perfecit, excedendo aut aliter, siue negligentia siue imperitia peccando, Parti tenetur ad damna, RVLANDVS *P. I. lib. III. c. 2. n. 20.*

§. XXX.

Quae Commissariorum potestatem & officium, nec non ipsam Commissionem, eiusque effectum suspendunt vel impediunt, aut penitus tollunt: Alia casu eueniunt, alia facto. Casu, tam morte, ipsius quandoque Imperatoris, quam Commissarii, ante expeditam Commissionem; Hoc casu petitur Commissionis renouatio, RVLAND. *p. I. lib. I. cap. IV. n. 19.* conf. *Adiunct. infra sub lit. E.* Aut vbi Commissarius Austregarum eximie legalis ante causae decisionem vita decesserit, ex reliquis nominatis Principibus vnus ab Actore est eligendus, qui itidem tanquam Commissarius Caesareus cognitionem, postquam ad ipsum, quicquid coram defuncto iudicialiter actum est, delatum fuerit, suscipere, & adhibitis suis Consiliariis non suspectis, controuersiam secundum iura decidere tenetur. *E. G. D. Part. II. Tit. II. num. 2. & 3.* Idemque obtinet, si primus Commissarius viuus officio decedat, v. c. si desinat Princeps esse Regens. FRIDER. MINDAN. *de Proc. cap. XVI. num. vlt.* Hodie tamen Successor Principis plerumque Commissionem

nem peragit, GYLHAVS. *cap. I. Arbitr. Ciu. Iudic. P. I. §. 8. n. 4.* Neque hoc vel illo casu Processus de nouo inchoandus, sed continuandus inchoatus est. BLVM. *Tit. XXVII. Proc. Cam. num 75.* Quid si Commissarius vi Ordinationis ab Imperatore impetratus, lite pendente, diem suum obeat? nouus est impetrandus Commissarius, aut alia Austregarum via eligi potest, quo tamen casu coram nouo Commissario, aut aliis Austregarum Iudicibus, nouum iudicium inchoandum est. Idem *d. l. num. 79.* Quando vero plures dati fuerint Commissarii, quicumque hi sint, cum facultate separatim & coniunctim procedendi, vno mortuo alterum in causa procedere, nil prohibet. BLVM. *d. l. n. 80.* vid. RVLANDVS. *part. I. lib. II. cap. XXIV. num. 3. & lib. III. cap. VI. num. 11.* Delegatio sub nomine proprio transit ad Successorem, si id respicit dignitatem. Noalis *de Transmission: pag. 573. seqq. & per tot. cas. 50.* pluribus autem facta non transit ad Successores. MENOCH. *A. Q. 68. num. 19.* Nec Capitulum, Sede vacante, in delegata Iurisdictione succedit. GYLHAVS. *cap. I. Arb. Iudic. part. I. §. 7. num. 53.* Qua mortem ipsius Imperatoris: Quandoquidem per eam ipsa Iudicii Imperialis Aulici quiescit Iurisdictione, r) vt, durante adeo interregno, non eandem,

M 3

sed

r) Vtut exinde delegatam esse, non recte colligatur. Neque enim ideo minus ordinaria est potestas Regis Romanorum, quod ea, dum Maiestatem Imperii Caesar exercet, quiescat. Neque lex aut Ordinatio Iudicii Aulici per mortem Caesaris expirat, sed tantum vt stilus Iudicii, quod nomine Vicariorum continuari poterat, mutaretur, maxime Iudicio Camerali suppetente, non placuit. Manent in honore suo Consiliarii Aulici, nec causae eo delatae, morte Caesaris extinguuntur, sed tantum acta eius Iudicii a Registratore obsignantur. Imo Acta, quoque Vicariorum Caesari nouo

sed similem prorsus (vid. BVXTORFF. *ad A. B. Conclus. 60.*) Iudicia Vicariatus apud Serenissimos DNN. Vicarios, Iurisdictionem habere, rectius dixeris; Commissariorum ab Aula delegata potestas per mortem Imperatoris, vt delegantis, expirat & euanescit; modo res adhuc sit integra, idque ex natura delegationis, vid. *l. 6. ff. d. iurisd. c. 19. & 30. X. de Offic. deleg. RVLAND. part. I. lib. III. cap. VII. n. 4. seqq. MASCARD. Vol. I. de Probat. Concl. 188. n. 21.* Camerae Iurdictio vt ordinaria est, ita nec morte Caesaris quiescit, nisi quod vtriusque Vicarii nomine commune sigillum adhibeat, eorumque nomine expediat Processus. *RODING. lib. I. Pand. Cam. Tit. III. §. 3. BLVM. Tit. XXV. n. 9. KLOCK. I. Consil. 3. per tot. & LVNDORP. Tom. II. Act. Publ. lib. II. cap. L. pag. 575.*

§. XXXI.

Facto Commissariorum potestas expirat, si id Commissioni, ipsarumque Legum dispositioni, aduersum est: cum eatenus quis pro Commissario habendus non sit, quatenus in re sibi mandata excedit: Commissio enim stricti iuris est. *MEV. I. Dec. 58. n. 5.* neque extendi potest ultra personas & causas in Rescripto, vel, vt ad Commissarios Austregarum re-

deinceps transmittenda sunt. Et denique ab Aula ad Caesarem (vt in delegata fieret iurisdictione,) non adpellatur. Quid vero, quod *KLOCKIUS in Vol. II. Consil. LXXXII. in Res. Quaesl. 2.* tradat: Wann der Reichs-Hofrath Ihro Majestät zu mild berichtet, und Diese die Urtheil besiehe, quod tum ad melius informandum appellari possit? Equidem omnem querelam h. c. denegare nolim, vox tamen informationis immemor est reuerentiae & sollicitudinis Imperatoriae, quae tot Parastatis suffulta est. Et hinc si a Caesare male informato ad Eundem fiat appellatio, appellans a Caesarea Maestrate puniri solet. *LIMN. Tom. IV. Add. ad Ius P. Lib. II. cap. IX. n. 211.*

ſeſtamus, ordinationis lege contentas. vid. GAIL. I. *Obſeru. 35. num. 3.* NICOL. REVSNER. *Conſil. VI. num. 16.* RVLAND. *part. I. d. Commiſſ. lib. III. cap. 2. n. 14. & ſeq.* Vnde Commiſſionis forma tanto diligentius obſeruanda, (GYLMAN. *Tom. II. Sympb. p. 2. not. 26. n. 1. ſeqq.*) quanto liberius Partes, ſi de Commiſſarii Iuriſdictione dubitent, Caſarem pro tenore Commiſſionis declarando mature conſulere, & vel Commiſſario, ſi terminos egrediat, reſiſtere poſſunt. GAIL. *d. l. num. 4. & 5.* Quid ſi Commiſſarius v. c. Ordinationis pronunciet in cauſa ad eius Iuriſdictionem non pertinente? ſententia ipſo iure nulla eſt. *arg. tot. tit. C. ſi a non competente Iud.* Idem dicendum videtur, ſi Commiſſarius quacunq; ratione fines Commiſſionis excedat. Nihil enim valide & ſolemniter agit. MEVIUS *ad Ius Lubec. Lib. I. Tit. I. art. 3. n. 3. n. 32. ſeq.* Interim tamen vt ſaluam retineamus cauſam, & Commiſſionem ad quemcunq; effectum peruenire non patiamur, appellatio Doctoribus magis conſulta videtur. v. GAIL. I. *Obſ. 35. n. 5.* Proinde quocunq; modo, dum cauſa cognoscitur, vel expeditur Commiſſio; Partes grauentur a Commiſſariis noſtris, decretis, iuſſibus alioq; actu, appellationem vel ad Aulam Caſaream, vel ad ipſum quoque Auguſtiſimum Camerae Iudicium inſtitui videmus: adeo, vt cum in Commiſſariis a S. Caſ. Mai. deputatis dubitaretur, num praecipue ob Maieſtatis Suae praeuentionem adhuc ad Cameram, tanquam concurrens Iudicium, appellari poſſet. (v. GRAEV. *ad GAIL. I. Obſ. LXXI. Conſ. I. n. 2. & CARPZ. lib. III Reſponſ. Elect. Tit. XII. Reſp. CXXIV. n. 15.*) tamen Commiſſariorum ea conſtitutio praeuentionem inducere adeo non viſa ſit, vt non adhuc ab illis, perinde ceu aliis ab Auſtregarum Com-

Commissariis, s) tanquam a lege perpetua constitutis, & delegatorum proprie sic dictorum (v. §. I. supra.) vices non obeuntibus, ad Cameram prouocare liceret. Quo de nos amplius ambigere non patitur die *Reichs-Hofraths-Ordnung Tit. II. §. Diaweil* aber, ibi: und stehet in diesem Fall, vermög unser *Cammer-Gerichts-Ordnung*, denen Partheyen die Appellation von Urtheilen der Commissarien an Uns, oder Unser *Keyserlich Cammer-Gericht*, bevor. Conf. *BLVM. Tit. XIV. Proc. Cam. num. 13.* Carpzouii profecto ratio, quod scil. concurrentia, & inde procedens praeuentio in secunda instantia non consideretur, multis non sufficit, prout insuper falsa videtur. Satis enim conditio delegationis Prouocationem ad Iudicium Camerale excludere potuisset: eum non vi der *Ordnung*, sed per meram delegationem, & quandoque etiam ad instantiam priuatorum a Mai. Caesar. deputentur: quae etiam consideratio adhuc Dn. *TEXTOREM Disp. XI. ad R. J. 1654. thes. 84.* detinuit. Interim si a Commissario ab Aula ad Cameram appellatum fuerit, perraro inhibito decernitur. *CLÆZEL. Ab Altenach. de Appellat. cap. 6. num. 161.* Effet enim delegato Caesaris inhibere inconueniens, nisi quod etiam, quatenus fines Commissionis excederet, inhiberi eidem Iuris sit. *BLVM. Tit. XLV. n. 14.* Imo si quando Caesar his, qui per se mediatæ conditionis sunt, immediate Commissionem detulerit, vti eius rei exempla extant, & nos supra casus dedimus, tunc ab illis ad ipsum Caesarem adpellandum, per

l. 32.

s) Equidem a Iudice compromissario siue Arbitro adhuc hodie appellari nequit *l. 1. C. de recept. arb.* bene tamen a Commissariis Austregarum *C. B. D. P. 2. Tit. 2. §. darauf soll, vers. doch soll & Tit. 6. in pr.*

l. 32. §. 3. de appellat. Illud singulare *†*) est, quod in casu Commissionis, vbi delegatus Commissarius ipse non pronunciat, aut Commissionem non expedit, a decreto aut grauamine subdelegati protinus ad Imperatorem aut Cameram prouocari possit, eo quod frustra ad delegantem prouocari censeatur, quando ab intermedio Iudice emendatio non speranda est. *v. C. G. D. p. 2. Tit. 29. §. Item es foll. CLEZEL. ab ALTENACH. d. l. c. 14. n. 16. seq. RVLAND. p. I. lib. III. c. VII. n. 3.*

§. XXXII.

Denique factum illud vel omittendo vel committendo euenit. Illud imprimis in casu protractae iustitiae, *u*) sique in suscepta Commissione Commissarius non progrediatur, aut ultra tempus destinatum Commissionem protelet. Sic Commissarium *vi der Ordnung* intra annum litem determinare oportet, *C. G. D. p. 2. Tit. 3. Tit. 4. Dies selbe neun Ráthe, & Tit. 5. §. 1. vtut hoc instantiae fatale, praeprimis in causis magni momenti non praecise attendatur. MINDANVS lib. I. cap. XIX. n. 5. x*) Interea tamen,
N si COM-

†) Cum alias gradatim fieri debeat appellatio. *CLEZEL. d. l.* Plures tamen casus, vbi non gradatim, sed omisso medio appellatur, *BERLICH in P. 1. Concl. XX. §. 6. & seqq.* adducit, cui iunge *RODING. lib. 1. Tit. XX. §. 6. & seqq.* Item *ANT. FABR. lib. VII. Cod. Tit. XXIX. def. 17. MEVIVM ad ius Lub. Quaest. Prael. 2. n. 17. seq.*

u) Dicitur etiam protracta iustitia, cum Iudex admittit exceptiones notorie ineptas, atque per has finit protelari causam, *MEV. 6. Dec. 306.* A sententia vero vel decreto Commissarii, quod ad litem protelandam tendit, appellandum, nec auditur simplex de protracta iustitia querela iuxta tradita *MEV. Dec. 105.*

x) Prout etiam, dum nemo non morae litium ingemiscit, tempus illud instantiarum *in Auth. ei qui, & l. vii. §. 4. C. d. temp. App. & celebri lege 13. C. de iud. nec in Camera, MYNS. 2. Obs. XLIII.* imo nec in vlllo quidem Iudicio inferiori seruatur. *CARPZ. p. 1. C. 20. def. 19. ZANGERS de Exceptionibus c. 1. n. 69. & Dn.*
N

si Commissarii hi causam malitiose protrahunt, ab illis ob protractam iustitiam ipso iure causa ad Cameram deuolvitur. *E. G. D. p. 2. Tit. II. §. fin.* Iustus Schütz, *Vol. II. Coll. Publ. Disp. VIII. th. II.* Contra Commissarios negligentes, qui susceptam semel Commissionem nolunt perficere, aut continuare, Promotoriales impetrantur. *RVLAND. p. I. lib. II. cap. XXVII. n. 6.* SPEIDELIVS in *Notabil. pag. 197. column. 1.* MEVIVS *§. Dec. 399. n. 6.* Si & his illi non obtinuerint, vel ut alioquin suspecti remouendi, aut poenis pro qualitate culpaе & negligentiae arbitrariis eos compellere oportet. *MENOCH. de Arb. Ind. Quaest. lib. II. cap. 341. & 349.* *RVLANDVS p. I. lib. VI. cap. VII. n. 5. seqq.* MARTIA in *Digest. Tit. de Commiss. cap. XI.* Ad suscipiendam autem Commissionem, non Promotoriales, sed Mandata poenalia contra eosdem decerni, supra iam innuimus. *vid. RODING. Pand. Cam. lib. III. n. 4.* Committendo modis infinitis excedi potest Commissio. Et appellatur non modo a sententiis Commissariorum definitiuis, sed & interlocutoriis alius actibus, ex quibus grauamen (interdum irreparabile,) imminet, *arg. der E. G. D. p. 2. Tit. 29. §. und so von.* *RVLAND. lib. V. c. XIII.* Sic pronunciarit v. c. Commissarius, Minorem aliquem laesum esse, iniunxerit alicui iuramentum, Parte reclamante, utrobique interlocutio grauamen per definitiuam, qua ille pro Minore, hic pro iurante iudicabitur, irreparabile continet, adeoque appellare licebit. Nec minus, si Commissarius actum quempiam v. c. den Augenschein, ad quem non instructus, y) nihilominus

TABOR. *ad Barbof. XIX. c. LXXI. axiom. 3.* Et sane in fori tritura versatus non poterat non Constitutioni Iustinian. vel plures restrictiones circumponere, vel citum tamen ei praedicere interitum.

y) Ocularis inspectio eget speciali Commissione, nec continetur ea, quae ad Testium examen decernitur, licet iuxta necessaria censeatur. *RVLAND. p. II. d. Commiss. lib. III. cap. II. n. 8. seqq.* nisi quod illam MEVIVS *P. §. Dec. 309.* admittat, ubi pro Testium examine plane necessaria est. Alias in Camera extensionem Commissionis peti oportet. *RVLAND. d. I. n. II.*

hilominus Parte resistente, suscepit, appellandum erit. Nam alias interdum actus ille non est nullus, vt ex h. Relat. ad Caesar. Maiestatem patet. Ob nun wohl dessen die Kayserl. Commission keinen Befehl oder Meldung gethan, die- weil aber jedoch des beklagten Anwald selbigen nicht widerspro- chen; auch ihm solches zu widersechten in seinem Gewalt nicht befohlen worden, zu dem die Besichtigung Uns und denen Zeugen zu mehrern Bericht und Einnehmung der Sachen dienlich gewes- sen, So ic. Ab ipsa executione Commissarii frustra appel- latur; (LANCELLOT. d. II. de Attentat. cap. XIII. lim. 53. n. 18.) nisi quod tunc quoque appellare liceat, quando mo- dus in exequendo exceditur. RVLAND. d. I. n. 8. Celebre huius rei in Iudicio Imperiali Aulico exemplum extat in c. Lichtenstein contra Ostfriesland. Cum enim in commissa a Caesarea Maiestate Reuerendissimo eius temporis Mo- nasterii Episcopo executione, hic per expugnationem des Dyhler Schanz modum excessisse diceretur a parte Ost- friesland appellatum fuit. Idem dicendum videtur, si Commissarius reiiciat. aut non admittat exceptiones, quae ad moderamen executionis pertinent, quaeque, (vt liqui- dationis,) sententiam non impugnant. GAIL. 2. Obs. XVIII. n. 9. segg. Caeterum quemadmodum grauamina, sicubi a Commissariis appellatur, exprimenda sunt, ita in scriptis illud vnice perficiendum, nec non obseruanda appellatio- nis fatalia. RVL. l. c. n. 12. seg. Vnde Augustissimum Iu- dicium Imp. Aul. cum in causa Serenissimae Viduae Bi- pontinae contra Ducem Bipontinum Serenissimum ab Exe- cutione appellaretur, non expressis grauaminibus, illam prouocationem reiecit. Et Dnn. Commissarii Caesarei in c. Hohensoh Neuenstein & Hohensoh Kirchberg, cum ab exe- cutione absque scripto appellaretur, reiecta adpellatione partitionem iniunxerunt. Dn. LYNCKER de Grau. Extrai. c. VII. P. I. M. 2. §. 2. n. 2. & M. I. §. 7. n. 5. Illud hic quaeri potest, an tantus appellatum sit fauor, vt a Commissa- rio in vna alteraue causa dato cum Cl. recusatione remo-

ta, (quacum nemo potest committere, nisi solus Caesar. *l. i. §. 4. de Appell.*) nihilominus aliquando prouocari possit? Et affirmandum censent Dd. cum illa non inferat arbitrium absolutum, sed adstringat Commissarium, vt causam eo curet diligentius, (v. *Dep. Absch. 1600. §. diereil aber hierbey. c. i. d. appell. c. cum pastoralis, X. eod. GAIL. I. Obs. XXXIII. n. 4. §. iunct. Obs. CXXXV. n. 12.*) Sic & Commissio vt quis pro arbitrio, intelligitur prout de iure. *GRATIANS caus, 581. n. 23. & 25.* Et *AVGVSTIN. BARBOSA d. Cl. n. IX.* ait, quod illa Clausula non tam omnem appellandi causam, quam omne appellandi genus remoueat. Hinc etiam, si quando causa cum eiusmodi Cl. delegata fuerit, non reuocantur facta per Iudicem a quo vt *Attentata*, sed per querelam, aut viam nullitatis. *PANORMITAN. ad c. pastoral. n. 9. 10. de Appell.* Postremo vnum adhuc subnectimus, quod quidem, si a Commissariis ad perpetuam Memoriam tanquam suspectis, eorumque Processu, appellatum fuerit, Commissio non suspendatur; z) nec etiam inhibito, sed Citatio & Compulsoriales in ea decernantur. *CLEZEL. ab ALTENACH. de Appell. cap. VI. n. 161. MEY. I. Dec. 50.* Vti in causa de *Wettig* contra *Grandforth*, cum Commissarii Caesarei pro suspectis allegarentur, & ad *Cameram* appellaretur, contigit. Interim tamen effectum aliquando non fortietur, si appellatio non sine causa suscepta fuerit, *Conf. RVL. p. 2. de Commis. lib. I. cap. II. lit. a.* Nec etiam effectum fortitur, si demum post annum intendatur actio; v. *Dn. TEXTOR. ad R. I. 1654. Disp. IV. th. 59. seq.* Ettantum de Commissario Imperiali in causis Iustitiae!

z) Vid. omnino *Visitations Abschied* de anno 1568. zu *Speyer*, ibi: hierauf statuiren und verordnen Wir, daß, ohnangesehen eingewandter Appellation. nichts desto weniger der Commissarius a quo mit Verhör der Zeugen verfahren, und solches Examen der Gebühr nach zu End zu bringen Macht haben soll.

Non-

Nonnulla Adiuncta.

Lit. A.

S wird Euer Liebd und Dir ohn Zweifel gnugsam bekandt seyn, was für eine That sich kurz verwichener Zeit von etlichen Gemeinds-Leuthen zu N. an H. T. von F. zugetragen und begeben; Wann Wir dann ernst und vestiglich gemeint sind, auf den wahren und eigentlichen Grund erstbeimeldter That zu kommen, wie es nemlich damit zugangen, welcher gemeldten T. von F. den tödtlichen Strich zugefügt, auch was sonst darunter von obbesagten Gemeindsleuthen für Frevel, Trug und Muthwillen, auch eines Theils Ehrenverlegliche Reden fůrgelauffen, damit endlich auf Befindung dasjenige, so Uns tragenden Kayserl. Amts halben obliegt, an die Hand genommen und vollzogen werden möge. Begehren demnach gnädigst, geben auch Ihnen hiemit Unsern vollkommenen Kayserl. Gewalt, und wollen, daß ihr erstgemeldter Commission, Uns zu gehorsamst wohlgefälligen Ehren, und der Sach selber zum besten, unbeschwert und gutwillig unternehmen und beladen, über den eigentlichen und gewissen Lauff obangeregter That, wer die Thäter und Verbrecher seyn mögen? vermittelft Eurer subdelegirten und wie Sie es sonst am besten und fůrträglichsten zu seyn erachten und finden werden, fleißige inquisition halten, und Erfundigung einziehen, beyderseits nothwendige probationes einnehmen und Zeugen verhören, auch insgemein alles anders handeln und verrichten sollet, was sich in dergleichen Fällen, nach Ausweisung der Rechten und Reichs-Constitutionen, eignet und gebühret: Uns auch, wie Sie die

Sache endlich im Grunde befunden haben werden, Ihre gehorsamst umständige Relation unverlängt übersenden.

Lit. B.

Wir mögen E. Ed. nicht bergen, was bey Uns unser und des Reichs lieber getreuer, Johann Wolfgang von Seelbach, genandt Quadrasall, in Unterthanigkeit klagend vor und angebracht: Wasgestalt auch Unser und des Reichs lieber getreuer, Adam Heydenreich von Seelbach, während der zwischen Ihnen an Unserm Kayserl. Reichs-Hofrath schwebender Rechtsfertigung, einige von Conrad Wilhelm von Seelbach de facto apprehendirte Güter betreffend, in seines Amtmanns Haus, die würckliche possession mit allen den seinen genommen, seine Bediente daraus vertrieben und fast dahin gebracht hätte, daß er aus Mangel der Mittel, so der impetrat besitzt, diesen process werde endlich erliegen lassen müssen, mit gehorsamster Bitt, Wir derowegen gnädigst geruheten, Ihme hierunter unsere nothdürfftige Kayserl. Hülffe Rechtsens mitzutheilen; daß darauf den 14. Julii 1671. Unser Kayserl. Mandatum restitutorium & inhibitorium cum Cl. erkandt worden, worauf denn bey Uns der impetrat mit seinem Gegenbescheid, daß wider den impetranten kein spolium begangen worden, einkommen, mit Bitt, weilen solchem nach das erkandte Mandatum nicht statt habe, in der Hauptsach, was Rechtsens sprechen zu lassen, welches dem impetranten um seine Gegenhandlung communicirt, dieselbe auch von Ihm, wie es die Beilage mit mehrern ausweist, erstattet, dabenebens aber, da an dem Beweisthum des begangenen spolii, massen der impetrat bis auf

auf diese Stund noch in dem spolirten Haus und Gütern de facto wohne, gezwiselt werden wolte, gebeten worden, Wir vermittelst einer Kayserl. Commission super veritate spolii inquiren zu lassen, Und Wir dieselbe E. Liebdt, als nechst angefehenen, aufzutragen gnädigst geruheten, und Wir nun in solch billiges Begehren in Gnaden gewilliget haben. Als ersuchen wir Euer Liebden hiermit freundlichst und gnädigst, Sie wollen Sich dieser Unser Kayserl. Commission, worzu Wir Ihnen Unsern vollkommenen Kayserlichen Gewalt und Macht hiemit geben, Uns zu wohlgefalligen Ehren, gehorsamlich beladen, und Selbstn, oder durch Ihre subdelegirte, über oberwehntes von dem Adam Heydenreich von Seelbach wider supplicanten verübtes spolium gründlich inquiren, und wie sich dasselbige zugetragen, mit angeheffen Ihren Rächlichen Gutachten dem nechsten berichten. Das gereicht Uns zu angenehmen gnädigen Gefallen, und Wir sind E. L. mit r. Wien den 16. Martii, anno 1673.

Lit. C.

GEOPOLD von Gottes Gnaden Erwehlter Röm. Kayf. zu allen Zeiten Mehrer des Reichs r. r. Hochwürdigste liebe Nebe und Chur-Fürsten: Euer des Churfürsten zu Trier Liebden erinnern sich gutermassen, was Wir Ihro, auf unterthänigstes Anruffen und Bitten Johann Wolfgang von Seelbach, genandt Quadvasallen, wider Adam Heydenreich von Seelbach, vor eine Kayserliche Commission den 16. Martii, nechsthin an und aufgetragen haben, daß Sie nehmlich über das von erstgedachtm Adam Heydenreich von Seelbach verübtes

ihres spoliū gründlich inquiriren, und wie sich dasselbe zugetragen, Uns mit angehefften Jhren Rathlichen Gutachten den nechsten berichten wolten, und E. des Churfürsten zu Mainz Liebden, haben es aus hiebei verwahrter Copeylichen Abschrift sub lit. A. mit mehrern zu ersehen.

Wann Uns Impetrat aniesz, vermög hierbey verwahrter Abschrift in Unterthänigkeit gebeten, Wir gnädigst geruheten, Euer des Churfürsten zu Mainz Liebden pro Con-Commissario in dieser Sach zu verordnen, und Wir dann in solch sein gehorsamstes Bitten in Gnaden gewilliget haben, als ersuchen Wir Euer Liebden freund- und gnädigl. Sie wollen Jhnen gefallen lassen, die Commission unbeschwert insgesamt vor die Hand zu nehmen, damit ihres Inhaltes zu verfahren, und dieselbe möglichszt zu beschleunigen. Das gericht Uns zu angenehmen gnädigsten Gefallen, und Wir sind Euer Liebden mit Freundschaft, Kayserl. Gnaden, und allem guten wohl beygethan. Geben in Unser Stadt Wien den 4. May Anno 1673.

LEOPOLD.

V. Leopold Wilhelm, Graff
zu Königs-Eck.

Denen Hochwürdigē Lothario Friederich zu Mainz, Carl Casper zu Trier, Erzbischöffen des Heil. Röm. Reichs, durch Germanien, Gallien und das Königreich Arelat Erzbischöffen zu Speyer und Worms, Probstē zu Weissenburg, unsern lieben Neven und Churfürsten.

Ad mandatum Sacrae
Caesar. Maiestatis
proprium.

Reinhard Schröder,

Lit. D.

Lit. D.

Sir Leopold von Gottes Gnaden &c. &c. Entbieten dem Ehrsamem, Gelehrten Unserm und des Reichs Lieben getreuen, N. N. der Rechten Doctorn, und Professori Iuris bey der Fürstl. Sächsl. Vniuersität zu N. Unser Gnad und alles gutes; Ehrsamem, gelehrter, lieber getreuer. Unserm Kayserl. Cammer-Gericht haben die Durchläuchtige Hochgebohrne Unsere Liebe Oheimen und Fürsten, sämtliche regierende Herzogen zu Braunschweig und Lüneburg, in Unterthänigkeit vor- und anbringen lassen, was gestalten im Nahmen des Churfürsten zu Brandenburg Ed. wegen etlicher zu der Graffschafft Reinslein, davon in dem Münsterischen und Osnabrüggischen Friedensschluß disponirte wäre, daß ermeldte des Churfürsten zu Brandenburg Liebden den Grafen von Zettenbach in deren Possessionen erhalten, und ihme die Inuestitur erneuern solte, vermeintlich gehöriger Stuck, wider klagende Herzogen zu Braunschweig und Lüneburg Ed. Ed. Ed. bey diesem Unserm Kayserl. Cammer-Gericht, zur künftigen Behauptung einer vermeinten Praetension, und insonderheit einiger Forstenhalber, ein Zeugen-Verhör in perpetuam rei memoriam extrahiret, und ausgezogen worden. Ob nun wohl in supplicirende Herzogen zu Braunschweig und Lüneburg Ed. Ed. Ed. wieder sothane Zeugen Verhör erhebliche Exceptiones hätten, ihnen auch dieselbe zu seiner Zeit vorzubringen vorbehalten stünde, ohne dem auch sich versichert wüßten, daß man an Seiten des Churfürsten zu Brandenburg Ed. die Praetension nicht allein im geringsten nicht erwiesen, sondern auch, wann der Sachen Beschaffenheit gründlich eingenommen, selbst befinden

den würde, daß klagende Herzogen zu Braunschweig und Lüneburg Ed. Ed. Ed. an denen also genannten Rhein-
 steinischen Stücken nichts gethan, ohn darzu Sie von
 Gott und Rechtswegen befugt gewesen, und daß Sie
 allein dasjenige, was ihrem Fürstl. Hause von Alters her
 Erb- und Eigenthümlich zugestanden, und von Ihren
 Vorfahren und Vätern, denen Grafen zu Rheinstein
 und Tettenbach zu Lehen aufgetragen, nach deren Abster-
 ben und Reichsfürstlichen Begegniß billig und mit Recht
 wieder zu sich genommen, besizen und behalten, als ie-
 doch aus dem von Churbrandenb. Seiten gesuchten Zeu-
 gen Verhör, und denen dabey angeführten Ursachen so
 viel erscheine, daß man zwar noch zur Zeit dieserwegen
 zu klagen nicht gemeint, aber dennoch auch mit der Zeit
 sich dessen zu gebrauchen vorbehalten, dammenthero nicht
 unzeitig zu besorgen stünde, daß man über kurz oder
 lang dieser Sachen halber noch ferner belangt und ange-
 fochten werden möchte, und dann die selbst redende Noth-
 durfft erfordere, daß klagende Herzogen zu Braunschweig
 und Lüneburg Ed. Ed. Ed. und ihr gesamt Fürstl. Hause,
 als welche bey dieser Sachen principaliter mit interes-
 sirt, sich gleichfals mit ihrem Verweiß in omnem even-
 tum gefaßt hielten, darzu dieselbe stattliche documenta
 und Zeugen zu produciren hätten, dabey aber wegen
 des hohen Alters und Schwachheit solcher Zeugen, deren
 Gezeugniß Sie in dieser Sachen benöthiget, in Gefahr
 stünden, daß dieselbe nach Verlängerung der Zeit abster-
 ben, und dadurch Ihnen dieser Verweisthum zum be-
 schwerlichen und unwiederbringlichen Schaden abgehen
 dürfte, und in solchem Fall, ne copia probationis per-
 eat, in denen Rechten heilsamlich versehen, auch der Ob-
 servanz

seruanz dieses Unfers Kayserlichen Cammer-Gerichts gemeess sey, daß dergleichen Zeugen, so ein Theil zu produciren Vorhabens, bevorab wenn von Seiten dessen, welcher künfftige Klage besorge, solches begehret würde, auf sein rechtliches Anruffen ad perpetuam rei memoriam aufgenommen, und abgehöret werden mögen. Solchem nach nechst Ueberreichung sub lit. A. unter Unserm Kayserl. Insiegel hiebey verwahrter probatorial articulen cum denominatione Testium, um diese Unfere Kayserliche Commisision ad perpetuam rei memoriam an Dich ob Eingangs ernenniten, als der Du keinem Theil mit Pflichten verbunden seyst, zu ertheilen, inständigst anrufend erlangt, daß dieselbe heute dato vermittelst darüber ertheilten Extraiudicial Decrets, erkannt worden ist. Hierum so geben Wir aus Röm. Kayserl. Macht, auch Gericht und Rechtswegen, Dir hiemit vollkommene Gewalt, ernstlich befehlende, daß du den nechsten nach Verkündung dieses, die in vorberührter Beylag sub lit. A. benahmste Zeugen, Kundschaft der Wahrheit zu sagen, vor dich heischest und ladest, des Chur-Fürsten zu Brandenburg Ed. ob Dieselbe schicken wolle zu sehen und hören, solche Zeugen aufnehmen, geloben und schwören, auch Fragstück zu übergeben, und im Fall Dieselbe etwas dawider zu reden hätte, sich darnach zu richten, zuvor zeitlich darzu verkündigest, dabeneben der Zeugen Nahmen überschichest, alsdann selbige in gewöhnliche Gelüb und End nimmest, über gedachte Articul auch gegentheilige Fragstück, ob einige übergeben würden, was und so viel deren zulässig, ihrer ieden beionders nach Nothdurfft, und wie recht, verhörest, derselben

Aussag, und was sonst hierinn durch Dich verhandelt, und erkundiget wird, eigentlich und mit Gleich beschreiben lassst. Sonderlich auch die offenen Notarien und Schreiber, so von den Partheyen adiungiret, oder sonst durch Dich hierinn gebraucht werden, mit sonderem Gelübde und Eyden selbst, oder durch andere dieser Sachen Handlungen, Gezeugniß und Kundschaft keiner Parthey Abschrift zu geben, noch Ihnen die sonst zu offenbaren betadest und verstricktest, derselben beschriebene Protocolla nach verrichteter Commission in ihrem Bewesen verpflitschrest, und neben dem verfaßten rotul unter deinem Perschaft verschlossen an mehr berührt Unser Kayserlich. Cammer-Gericht verwahrlich überschicktest, wie auch nicht weniger für dich selbst diß alles bis nach ordentlicher Eröffnung solcher Attestationum in guter Geheim verschwiegen haltest. Und ob auch der benannten Personen ein oder mehr auf dem Fürheischen nicht erscheinen, oder Kundschaft zu sagen sich sperren oder widern würden, in was Schein das beschehe, selbige bey ziemlichen Pönen der Rechten darzu haltest und zwingest, daß sie dem Rechten und der Wahrheit zu steter ihr geschworen Kundschaft ihnen wissend geben und sagen, wie recht ist, und sonst alles andere thuest, gebietest, verbiestest und handelst, so viel die Nothdurfft hierinn erfodern, und sich rechtlicher Ordnung nach gebühren wird. Daran thust du unsere ernstliche Meinung. Geschehen in Unserer und des Heil. Reichs-Stadt Speyer den sechsten Tag Monats Augusti, nach Christi unsers lieben HERREN Geburt im sechzehn hundert und achtzigsten, Unserer Reiche, des Römischen im drey und zwanzigsten, des

des Hungarischen im sechs und zwanzigsten, und des
Böheimischen im vier und zwanzigsten Jahr.

Ad mandatum Domini Electi Im-
peratoris proprium.

Ioh. Niclas Becht, Ltus Kayf.
Cammergerichts Cantzley-
Verwalter.

Iacobus Michael, Ltus, Iudi-
cii Imp. Camerae
Protonotarius.

LEOPOLD, K.

Lit. E.

Tit.) Wir mögen Euer Liebden und Dir nicht ber-
gen; Als Uns Unser und des Reichs lieber
getreuer, Johann Wolffgang von Seelbach, genannt
Quadrasall, in Unterthänigkeit klagend vor und ange-
bracht, was Gestalt auch Unser und des Reichs lieber
getreuer, Adam Heidenreich von Seelbach, de facto ap-
prehendirte Güter betreffend K. vt supra lit. A. vsque
ad verba: Wir vermittelst einer Kayserl. Commission
super veritate spoli commissi inquiren zu lassen,
gnädigst geruheten. Worauf denn auch erfolget, daß
den 16. Martii des verwichenen 1673. Jahrs des nechst
abgelebten Churfürsten zu Trier Liebden Unsere Kay-
serliche Commission, nach Ausweis hierbey verwahr-
ter Abschrift dahin aufgetragen worden, daß Sie über
das von erstgedachten Adam Heidenreich von Seelbach
verübtes Spolium gründlich inquiren, wie sich dassel-
be zugetragen, und Uns solches mit angehefften rathli-
chen Gutachten berichten wolten; Als aber solches nicht
werckstellig gemacht worden, auf ferner gehorsames An-
langen des impetraten solche Commission auf Euer
des Churfürsten zu Maynz Liebden nechsten Vorfahren
am

am Erzb. Stifft Maynz dem 4. May erstgedachten Jahrs dahin zugleich haben unschreiben lassen, damit Sie solche Commission insgesamt vor die Hand nehmen, damit Ihres Inhalts verfahren, und dieselbe möglichst beschleunigen wolten.

Wann Uns nun ermeldter Johann Wolff von Seelbach anjese ferner in Unterthänigkeit zu vernehmen gegeben, daß oberwehnte Commission bis annoch nicht werckffellig gemacht worden, immittelst auch vorermeldte beide Commissarii mit Tod abgangen, mit gehorsamster Bitt Wir derowegen erwehnte Commission zu erneuern und wiederum umzuschreiben; auch weilen das ganze Werck auf denen von seinem Gegentheile gerühmten fidei Commission beruhe, solche zugleich abfordern zu lassen gnädigst geruheten; und nun solche Commission Euer Liebden und Dir aufzutragen für gut befunden word. n. Als ersuchen Wir dieselbe freund- und gnädigst, sie wollen die Commission, worzu Wir Ihnen Unsern vollkommenen Kayserl. Gewalt und Macht hiezu mit geben, insgesamt ohnbeschwert vor die Hand nehmen, damit Ihres Inhalts verfahren, und zugleich die Original fideicommissa, von den impetraten abfordern und ihnen vorlegen lassen. Das gereicht Uns zu angerechnen gnädigsten Gefallen, und Wir sind Euer Liebden und Dir respectiue mit x. x. Wien
den 11. Augst. 1676.

